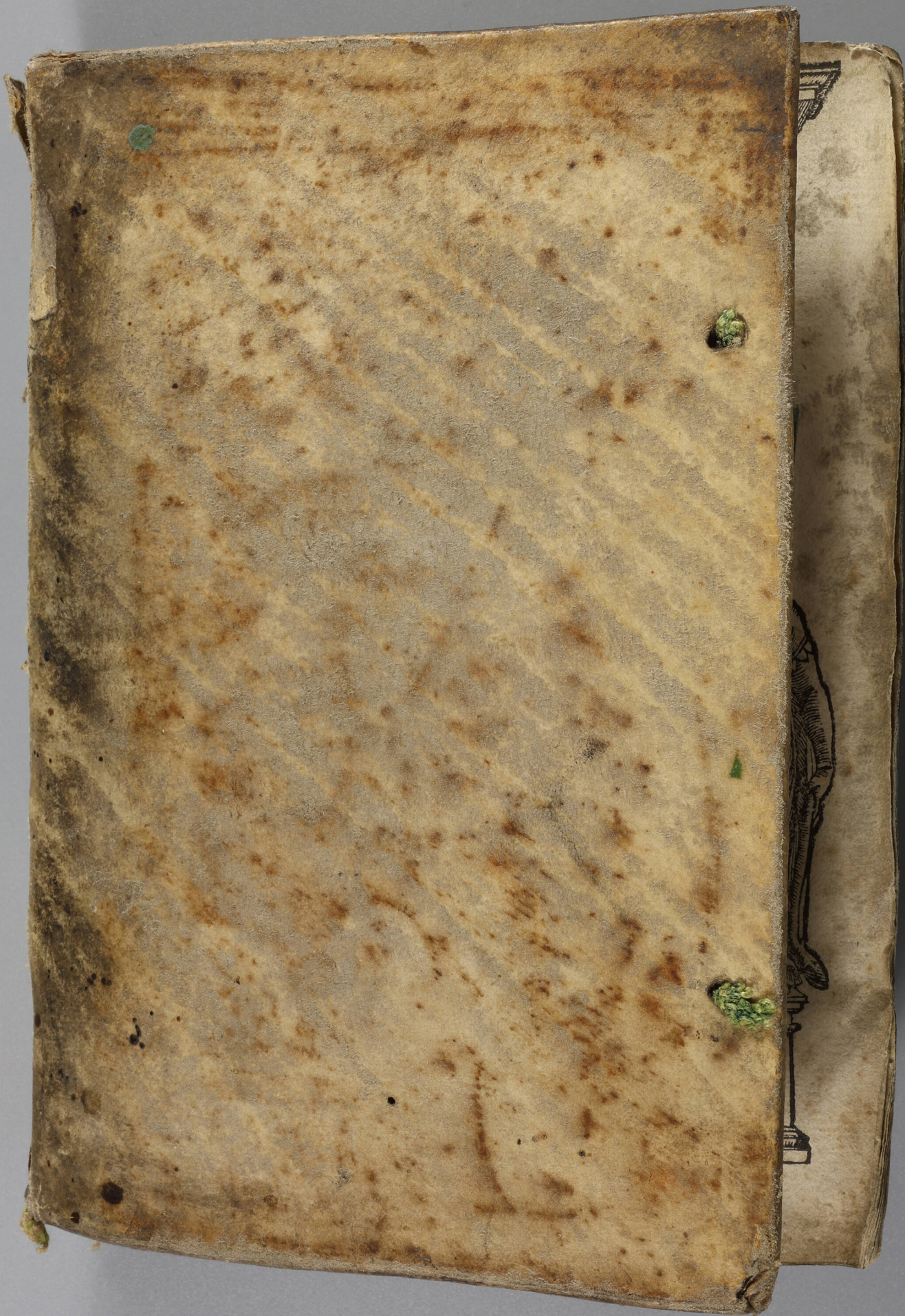
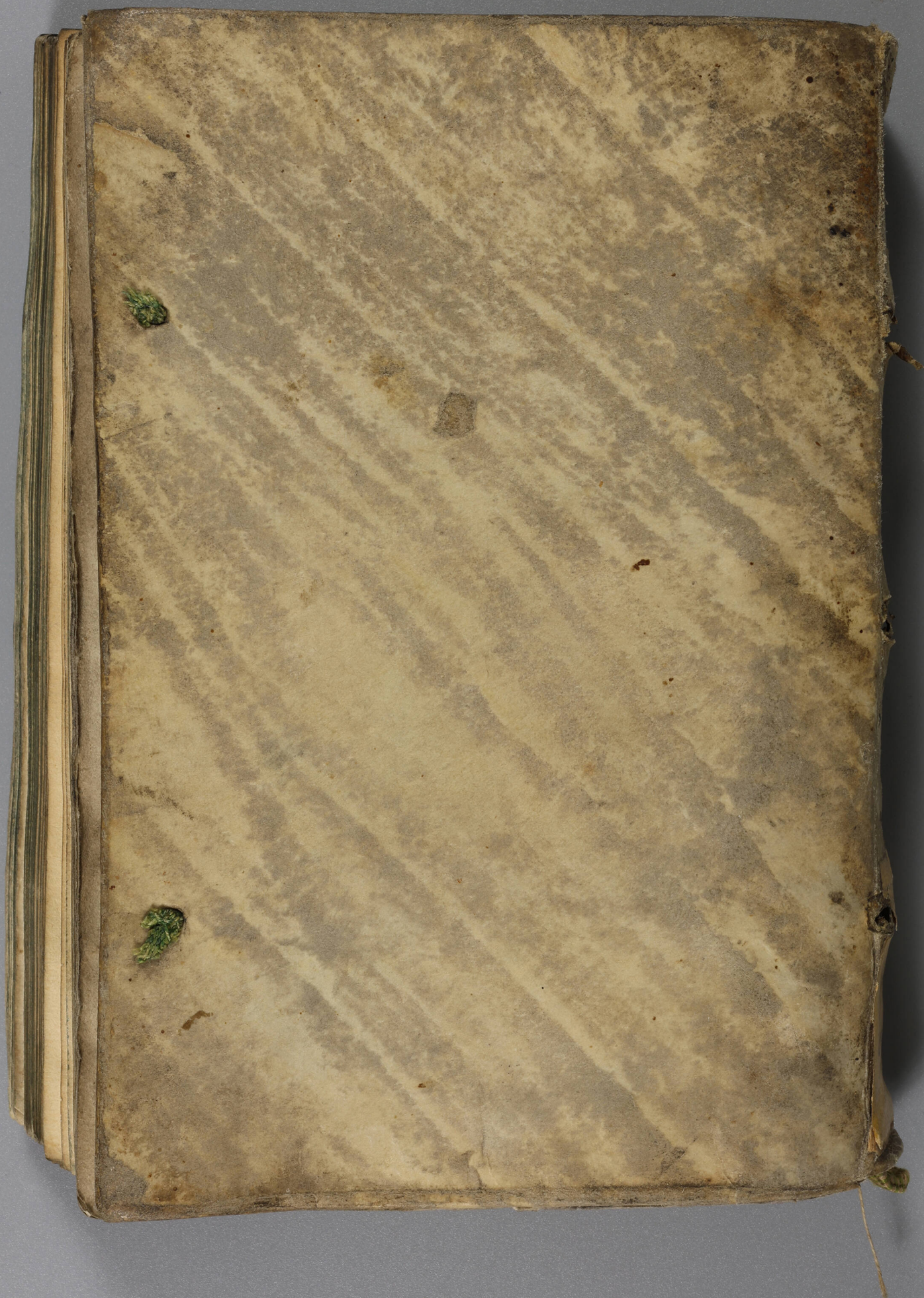

T. 1
6946

N. 104456

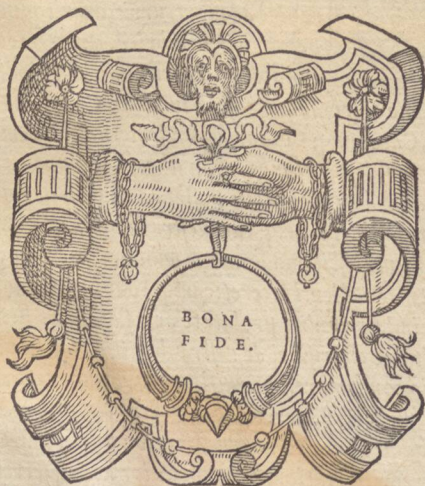

Der Universitäts-Schule
Zurückgegeben am 11. April
1900

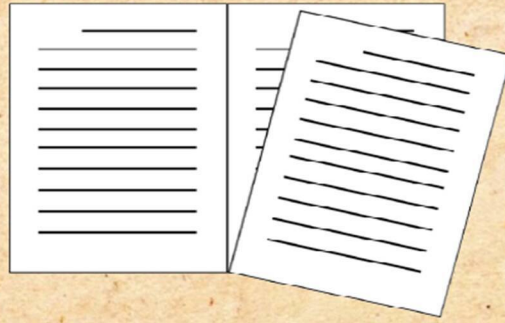

PETRI RAMI
VEROMANDVI
ARISTOTELICAE
ANIMADVER-
SIONES.

*Lugduni, apud Godefridum & Mar-
cellum Beringos, fratres,
1545.*

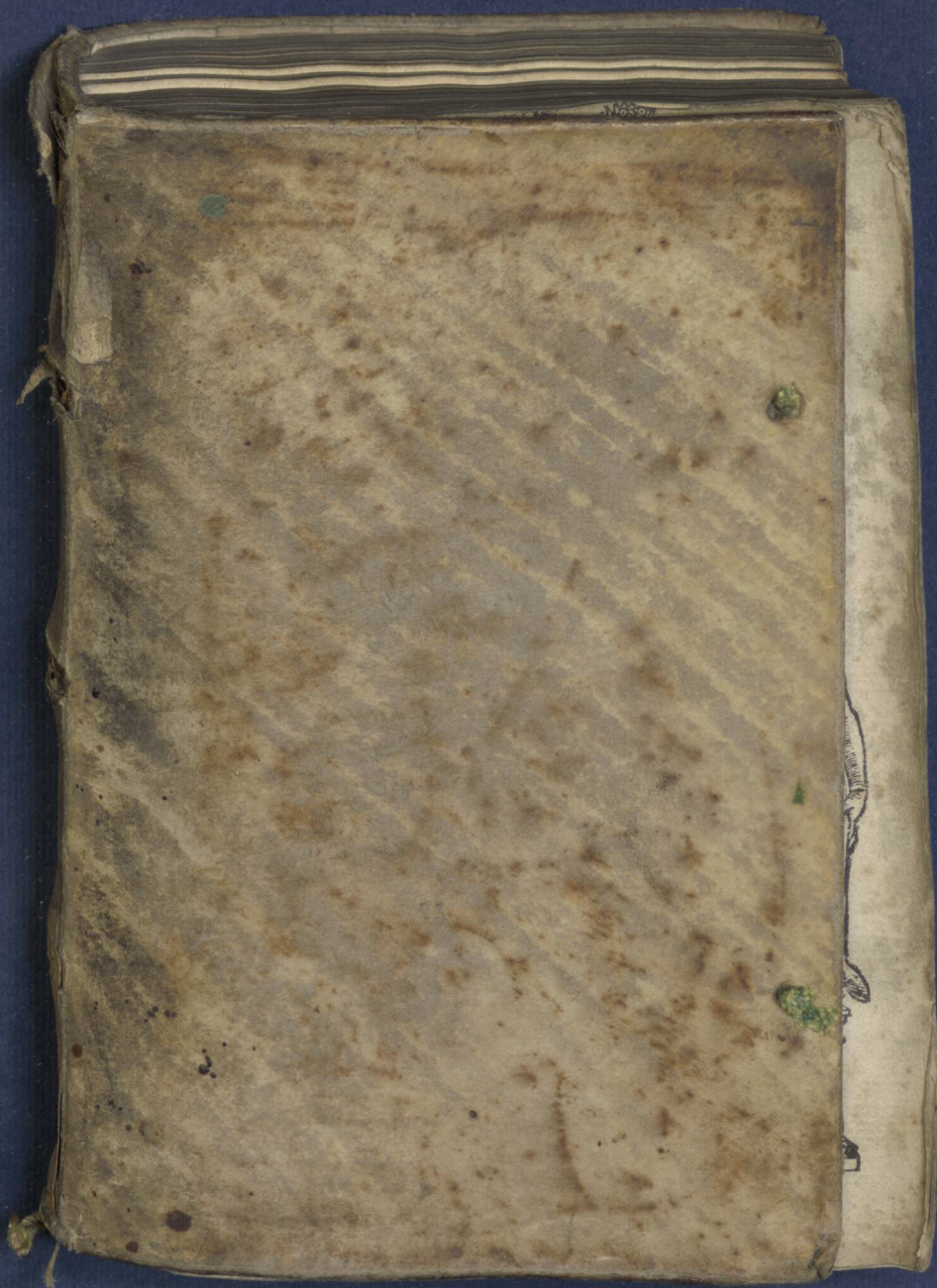
W woluminie kolejno współoprawne sygnatury:

SD 2853 I

SD 2854 I

SD 2855 I

SD 2856 I

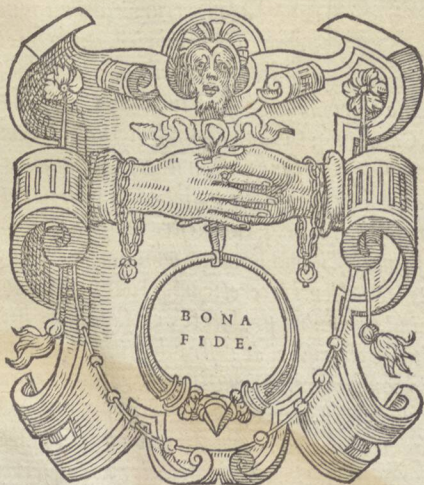
924125

N. 294 456

Dar Kuratorj. Okr. Szk. Pozn.
Z księgozb. Gimn. im. M. Magd.
w Poznaniu. 1930.

PETRI RAMI
VEROMANDVI
ARISTOTELICAE
ANIMADVER-
SIONES.

*Lugduni, apud Godefridum & Mar-
cellum Beringos, fratres,*

1545.

NOBILIBVS ET GE

NEROSIS PRINCIPIBVS, CA=

rolo Borbonio episcopo Niuernensi, &

Carolo Lotharingo archiepi=

scopo Rhemensi Petrus

Ramus

s.

924191

S. D.

2855. I

ERVENERAT libellus hic, Præsu-
les optimi, propè in manus hominũ, cùm
repètè ad me recurrit, orauitq; ne se sine
patrono in tã lubricũ, tamq; præceps ho-
minũ de se futurũ iudicium dimitterem:
duo nunc oriri Gallie nostræ lumina, Carolum Borbo-
nium, Carolumq; Lotharingum fraterno quodam amore
non minus, quàm sanguine, naturaq; coniunctos admo-
nuit: quorũ auxilio facile posset aduersarij quemuis im-
petum sustinere. Itaq; cùm uestra singularis humanitas
utriusq; modestissimo sermone mihi perspecta, cognitaq;
spem timido clienti faceret: eamq; Ioannis Hannonij uo-
bis eximia & animi probitate, & sacrarum literarum
cognitione charissimi de uestre bonitatis laudibus præ-
dicatio confirmaret: permisi, ut patrociniũ uestre nobi-
litis, uirtutisq; uerecundus, & supplex oraret, obtesta-
returq; ut in quorũ nomine liberior apparuisset, in eo-
rum autoritate tutior, & constantior acquiesceret. quã-
obrem supplicem uestrum in fidem, clientelamq;

suscipite, & sartũ tectumq; (ut aiunt)

ab omni detrimento pericu-

losq; conseruate.

Valete.

3

PETRI RAMI

VEROMANDVI

ARISTOTELICAE

ANIMADVER-
SIONES.

*

VO sunt hominum genera, qui se ad dialecticæ studium contulerunt. alteri unicam ueritatem omni autoritate posthabita laboriose inuestigarunt: & quantulamcunq; inuenerant, utiliter exercuerunt. alteri unicam autoritatem pro omni ueritate secuti, maioris inuestigationis laborem fugerunt: & propositam neglexerunt exercitationis utilitatem. Atq; de maiorum illorū diligentia sic ex Platonis testimonio primum didicimus, Prometheum antiquissimum philosophum quædam circa dialecticam principia mouisse: breuibusq; monitis mirabiles sapientiæ fontes aperuisse: unde Vulcani, Mineruæq; artificiosam pariter cum igne sapientiam de cœlo clepsisse dictus est: Zenoni tamen Eleati (fortasse quod illa ueterum monita primus in quandam speciem artis inclusit, atque in his adolēscētes exercuit) inuentionis huius laudem tribuit Aristoteles: & certè Zenon Socrati, quædam huius artis præcepta tradidit:

a z Hip

Hippocrates Zenonis ferè equalis, uel eius succre-
scens ætati, hæc usu maiore confirmauit: aliaq; pau-
cis literis addidit: Plato (cuius ore loquitur Socra-
tes) ueterū inuenta mirificè amplexatus, diligenter
exercuit: docuit etiā sapiēter, & copiose auxit:
sed plus debet dialectica Platoni, quā superioribus,
quod eam artiū omniū reginam, deamq; statu-
it, perpetuòq; nouis laudibus, & magnificis afficit.
Hactenus ueritas dialectica, ueritatisq; utilitas sim-
plex, & nuda fuit, quæ deinceps turbari, & corrū-
pi cœpit. Platonē enim secutus Aristoteles, quan-
quā uiuus antiquū & inuestigandę ueritatis mo-
rē retinuit, & eius utilitatē proposita perpetuę di-
sputationis exercitatione uberiorē reddidit: tamen
& à superioribus, & à se traditam, tum ueritatem,
tum ueritatis exercitationē scriptis suis ita pertur-
bauit, ut nō dialecticam posteritati tradere, sed in-
uidere, atq; eripere uideatur. De his, qui post Ari-
stotelem de hac arte scripserunt, audiuius tantū,
nihil legimus, quod ad eius constitutionem perti-
neat. fuerunt autem Theophrastus, Eudemus, Chry-
sippus, multi præterea nobiles academici, peripa-
tetici, stoici: quorum uitam ab alijs descriptam, nō
libros de hac arte ab illis relictos legimus. Primus
igitur Aristoteles (quod ex ueterum monumentis
intelligi possit) simplicem antiquorum ueritatem,
& exercitationem libris suis deprauauit: deinceps
Aristotelei sexcentis ferè post Aristotelem annis,
persuasiōe falsę doctrinæ, usus ignoratione, de-
spera=

speratione sui seducti, pestē ab illo suo principe uiti-
 tiosis præceptis inchoatam, ad extremum malum
 perduxerunt: deserto enim ueteris inuestigationis,
 & exercitationis studio, contrariam uiam sunt in-
 gressi: in qua rebus sibi quoquo modo ab Aristote-
 le traditis contenti, nihil melius inuestigarunt: &
 exercitationem (non qua uiuus Aristoteles usus
 erat, sed quam in libris corruerat) secuti, rem to-
 tam ad fatuam puerilemque infantiam deduxerunt:
 quamobrem ad illam nobilem ueterum consuetu-
 dinem reuertamur: contraque hos tantæ, tam ge-
 neris humani proprię possessionis hostes, pro ueri-
 tate, proque ueritatis utilitate decertemus: & quoniã
 Aristotelis, Aristoteleorūque causa una, eadēque pro-
 pè est, nostra quoque aduersus utrosque coniuncta
 disputatio sit: quò tamē priusquã ueniamus (quod
 in tanta, tamque graui dimicatione fieri necesse est)
 deus optimus, maximus nobis implorandus, &
 inuocandus est, cuius ope, atque auxilio multò ma-
 gis laudabiles hominum, atque honesti labores, que
 ratione, consilioque humano sustinētur. Abs te igitur
 O qui res hominūque deumque Aeternis regis impe-
 rijs, & fulmine terres, pacē, ac ueniã peto, precorque,
 ut imaginem diuini, cœlestisque luminis (quod in
 animis nostris inspirasti, atque accendisti) à miseris
 tenebris eripi, liberarique patiari. Nunc quoniam
 debita instituto nostro uota fecimus, unde potissi-
 mum exordiemur: à natura, ut opinor, ueritatis hu-
 ius parente, ac magistra commodissimum erit ini-

tium: de qua tamen si nihil homines hi cogitauerint, tamen ab eo principio nobis est ordiendum: ut ex ueritate naturæ mendacium captiosæ confutionis arguatur. Ars enim dialectica debet ab imitatione, & obseruatione naturalis dialecticæ proficisci: quæ admodum omnes artes imaginem aliquam effingere conantur, cuius ueritas in re aliqua solida atq; expressa appareat: physici præceptionum suarum monitis ideam quandam pictam proponunt, cuius ueritas in rebus naturalibus cernitur: mathematici species animis intuendas subiiciunt, quarum uis in quantitatibus ipsarum genere perspicitur: morales philosophi uirtutes, uirtutumq; proprietates artificis item suis exequuntur, quarum actio in animis humanis cognoscitur: grammatica, rhetoricaq; præceptiones tradunt, quarum uis, atq; usus in naturalis sermonis puritate, atq; exornatione deprehenditur: omniumq; artium ueritas prius in natura uiguit, quam ulla præcepta cogitarentur: nec quicquam in artis ullius accurata descriptione situm collocatumq; esse debet, cuius imitatio non est rei ipsius natura, usu, ueritate deduci, deriuariq; debeat. dialectica itaq; (quæ non modo ars esse, sed artium regina, deaq; uult) deteriore cæteris conditione non erit: ut cæteræ demonstrent artes, quarum rerum tanquam tabule sint, & imagines: dialectica uel obmutescat, uel inanum uisorum somnia se dicat interpretari: immo uerò autoritatem præclaram, & magnificam habebit: & quemadmodum
Apel

Dialectica
ca. ars:
ficta
imitat
naturalis

Dialectica
ars in Regi:
na, et Dia

Apelles (si fortè Alexandri imaginem à se pictam, probare uellet) corporis simulacrum specie, statura, genere ipso penitus expressum, redditumq; esse contenderet: ita ars dialectica diligenter exposita, naturalis dialecticæ (cuius obseruatio est) similitudinem se referre: & proprijs, germanisq; coloribus exprimere: uim uniuersam amplecti: membra, partesq; legitimis locis partiri: habitum deniq; totum imitari prædicabit: hoc fundamentū est nostræ cōtentionis, hoc firmamentum quæstionis, hæc summe, & totam disputationem complectentis ratiocinationis intētio est: ars dialectica est imago naturalis dialecticæ: in cōmentarijs autem Aristotelis nihil est ad naturæ monitionem propositū: nihil (si naturæ ueritatem spectes) non confusum, non perturbatum, non contaminatum, non scædatum: ars igitur dialectica in commentarijs Aristoteleis nulla est: naturalem porro dialecticam (quæ ratio æterna in singularibus hominum mentibus diuinitus insita est, atque impressa) in hominū ingenijs intueri licet geminis radicibus, inuentionis, & iudicij utriusque brachijs innixam: quorum in his libris simile nihil ostenditur: non enim summa uis illa definitione comprehenditur: nec partes certæ proponuntur: sed chaos unum perpetuum ex omnibus rerū formis glomeratur: ut eunti per partes manifestius erit: de quibus tamen priusquam dicere incipio, pauca de Aristoteleis exponam, qui ad hæc sancta Aristotelis, uelut Apollinis, oracula,

magnifica quædam nobis inîtia compararûnt:egregiam enim quandam terminorum, sicuti suppositionum, ampliacionum, similiûq; (quæ iam euauerunt) artem reppererunt, non minus barbaram, quàm ridiculam, atq; inepram: terminus enim lapis, aut stipes est, quo definiûtur agri: quem ueteres stulta superstitione inducti pro deo coluerûnt: ut Ouidius secundo Fastorum,

Termine siue lapis, siue es defossus in agro

Stipes, ab antiquis tu quoque numen habes.

Interdum etiã finis, & exitus rei, terminus appellatur, ut omnium ætatum certus esse terminus dicitur: ita præpostera nimium, peruersaq; doctrina intelligitur, quæ à termino, id est, à fine incipit: qui enim barbaris istis exceptis, suppositum orationis, & appositum (ut grâmatici loquuntur) appellet terminum, reperies neminem: sed barbariem in minimis delictis sophistę numerât: & plerûque etiã gloriosam existimant: unde tanta gloria terminorum, tantâque autoritas hætenus uiguit, realis, logicalis, mentalis, materialis, primæ & secundæ intentionis, syncategorematici, reliquorumq; similibus titulis insignium. Quàm uerò in hac fecte grâmaticula quædam furta ridicula sunt: deletis, & mutatis (ut fures callidi solent) notis, uoculas aliquot à grâmaticis surreptas hîc collocarunt, commune, singulare, absolutum, cōnotatiuũ, completum, incomplexum, uniuocum, æquiuiocum: quæ grammatici nomina appellatiuæ, & propriæ qualitat

litis, substantiua, adiectiua, orationem, aut partē orationis, synonyma, homonyma appellant. nisi fortē bonos uiros calumnior, & innocētes peruersa accusatione in furti iudicium uoco: possent enim suo iure fortasse mihi respondere, aliorum hæc fuisse prorsus ignoramus: grammatici qui sint, nescimus, grāmaticos nunquam uidimus: hominum illorū præcepta nulla nouimus. quæ si cum bona fide (ut res est) faterentur, cederem libenter tam simplici defensionī, uel me potius in societatem defensionis, & deprecationis adiungerem: sin uerò res alienas iniustissimo exemplo sibi uendicare statuerent, contenderem, nō modò grāmaticis sua reddi, sed sceleri debitīs poenīs persolutis decerni oportere, ut in grammaticis (si quæ ex his utilia fuerint) discerentur: & ut ad rhetoricam, sic ad dialecticam cognita afferrentur: nō autem alienissimo loco perturbarentur: ostenderemq; quid hi furunculi sophistæ tendiculis istorum furtorum conarentur efficere, publicis studijs insidias fieri, pueros liberaliter institutos in barbariem deduci; in obliuionem bonarum literarum trahi, & in aculeatas Aristotelicæ passionis spinas præcipitari, ut pabulis horum tribulorum pasti, omnem ingenuæ cognitionis amorem abijciant, & ex hominibus asini fiant: hic enim terminorum terminus est, finis, fructus, expectatio. Verum hīc quādiu bona iuuetus retinetur: quantis clamoribus de terminis concertatur: uidi, & uideo quotidie, non sine magno dolore, quan-

tūcunque amoris, diligentiae, ardoris, ad hanc doctrinā percipiendam iuuenes attulissent, id totum in hac miseria, & calamitate perire: tum demum cū acies ingenij (quæ suauissimis erat, & ad naturæ usum maxime congruentibus principijs inuitanda, & incitanda) hac infecta tabe elanguisset, de consuetudine artis huius cognitione consilium displicere, cum tanto ardore studij nihil sit profectum: & reliqua iudicentur esse similia. De dialectica, & eius partibus, deq; usu nulla prorsus est mentio: diceres Terminalia quædam celebrari: sic enim, ut ait idem ille poëta,

Conueniunt, celebrantq; dapes uicinia supplex,

Et cantant laudes Termine sancte tuas.

O terminales, non doctores, sed lapides uerius, aut stipites. quis enim has hominum statuas, non multo magis terminandis agris, quam tradendis artium institutis idoneas existimet: Haftenus interpretum non solum sapientium, sed etiam eloquentium prolusio quædam ad speciem, & pompam artis adhibetur: ut iuuentus pulchritudine, & suauitate sermonis allici, magnitudine commoditatis excitari, perspicuitate capi, atque incendi ad Aristotelis cognitionem possit, id est, barbara foeditate alienari, miseræ magnitudine deterreri, obscuritate debilitari, ne unquam dialecticā diligat. Sequitur tam excellens, tamq; nobile proœmium, Aristotelea doctrinane, an omnis doctrinæ confusio, perturbatioque, res perspecta, cognitæque declarabit: quæ ut accuratius

ratius cernatur, sit perpetuo nobis ante oculos sol
ille dialecticæ naturalis subiectus, ut aduersæ, atq; è
regione occurrentes tenebræ certius, exploratiusq;
uideantur: dialecticam naturalem esse mentem, atq;
rationem: eamq; duplici uirtute contineri, inuen=
tionis, atque iudicij. ideoque si quis hanc uim pin=
gendo, scribendoq; uelit imitari, habeat ideam ue=
ritatis illius propositam: ut à similitudine nusquā
deerret. Cedo ubinam egregius hic Apelles caput
dialecticæ tam longa, tamq; uasta tabula catego=
riarum, ^{et per unversas}, analyticorum, topicorū, clencho=
rum, depinxit: nusquam, uel lynceus animaduер=
tas, aspicias. At intelligi potest, inquires. Video, in=
quam, intelligi posse: neq; despero, quin aliquando
intelligatur: sed obsecro te uir bone, si pictorem a=
liquem ad te pingendum certo precio conduxisses,
isq; tui corporis imaginem truncam, & sine capi=
te tibi pinxisset: cum portentosam illam picturam
proponeret (quamuis meminisses te caput habere)
nō tibi stomachum faceret: aut cachinnū excitaret:
id mihi uideris gestu confiteri, cur hāc igitur animi
tui (quæ tanto tibi temporis, uitæq; precio pa=
ratur) imaginem prima summæque suæ parte caren=
tem probabis: at partes quænam sunt in toto opere
descriptæ: ubi sunt brachia: ubi sinistrum illud in=
uentionis, hoc dextrum iudicij positum, distinctū,
conformatumq; est: hīc Aristoteles, Aristotelisq;
interpretes muti magis quàm pisces: in omnibus
enim tot, tantisq; libris inuentionis, iudicijq; ne ap=
pel

pellatio quidem unquam audita: tantū abest ut partitio illa naturalis, legitimaq; sit exposita. Hic rursus audire mihi uideor, hoc & facile esse, & à quouis intelligi posse. At quousq; tanta peccati licētia nos eludet: Redi ô Aristotelee ad pictorē illum corporis tibi propositum: quid si cum caput esset oblitus, brachia nulla distinxisset: quid isti homini facias, si tā sit impudens, ut talem te esse clamet: idq; tibi uidēti, & spectanti suadeat: nō colaphis, & flagris tantam impudentiam reprimes: At tu longē es uano illo, & impudenti pictore uanior, atque impudentior: qui non homini uni, sed uniuerso hominū generi pro legitima, numerisque suis absoluta tabula, tam commentitiam, tamq; monstrosam deformitatem maxima mercede uendites. Aristoteles fecit, ais. fecerit Apelles, quid tum? si tuus Aristoteles calceos fecisset ineptos ad pedem, & ad nullum prorsus usum cōmodos, pedē mne frangeres, aut dolares, aut naturam potius omnem uiolares, quā Aristotelis ingeniū non probares: minimē, inquires, sed pedis naturam, atque utilitatem, cuiusuis Aristotelis autoritati praeponerem. O fatuum, ridiculumq; caput: pedem pluris, quā animum: calceum, quā artificium tantum facis: pedis calceiq; gratia uanam Aristotelis, supersticiosamq; opinionem despicias: animi, studiūq; nobilissimi gratia non despicias: tribue obsecro amice sophista, ueritati, quantum calceo tuo tribuis: & dictorum nostrorū paulisper (dum ad alia properamus) recordare

cordare. Vera, ut dixi, legitimaq; differendi doctrina, est imago, & pictura naturę: opus Aristotelicę cõmentationis non est imago naturę: non est igitur uera differendi legitimaq; doctrina. An tibi lapidem aliquem mouere, non tota mœnia concutere uideor? Sed uideo quò iampridem me uocas. fatearis Aristotelis obscuram, perturbatamq; disciplinam esse: sed omnia tamen huius ingenij cogitata, scriptaq; nō modò utilia, sed admirabilia esse defendis. Tabulā igitur ipsam, ô sapientię magister, intueamur, sed æquam (ut equus homo es) conditionem proponamus: ut si omnia, quę hîc erũt, ad ueritatem, & usum naturę referri, & accõmodari ad inuentionis, iudicijq; uiam poterunt: retexam ipse orationem, & me summę temeritatis, uel impietatis accusẽ, qui deum istum tuũ barbara quadam stoliditate oppugnare ausus sim: sin uerò tenebrę hîc erũt quàm plurimę, & alienissimę ab instituto: si mala infinita pauculis bonis occultis apparebunt: dabis mihi, ut opinor, ueniã, si quod calceo tuo concedis, ego hominĩ, naturę, ueritatĩ, deo concedam. Atque ut in tantis noctibus lumen aliquod adhibeatur, distinguamus hanc rerũ indigestam massam, & quę uidebuntur inuentionis aliquid esse, uel iudicij, uel exercitationis, id est, caliginem inuentionis, & iudicij, & exercitationis continere (sic enim hîc loquendum est) segregemus. Itaq; ad inuentionis chaos, categorię septemq; primi libri Topici distrahãtur: ad iudicij autem confusionem

fionem, ἱερμηνεία, ἀναλυτικά, in reliquis, exercitationis
 tenebræ relinquantur. Quamobrem primum illud
 inuentionis chaos aggrediamur. Aperi itaque iam,
 si potes, ô Aristotelee, oculos & naturæ tuæ lumine
 aliquādo frui; tabulā Aristoteleæ confusionis aspi-
 ce, in qua categoriæ primū locum (ni fallor) occu-
 pant: tamen si ad earum introitū Porphyrius uelut
 atriensis seruus adhibetur, ut per eū scilicet in cate-
 gorias introducatur: hunc igitur seruū primò salu-
 temus. Huius Christiano hominī tā scelerata pestis,
 tamq̃ impia salutanda est: hæc labes incredibili im-
 pietate, atq; scelere in Christū obstricta (à Christi
 enim religione, ad impiā idololatriā transfugit, &
 nomen Christianū immanissimè uexauit) à Chri-
 stianis tāta autoritate colitur: Beneficiū (ais) abs-
 quouis homine accipere bonum est: sit perditus,
 flagitiosus, impius, sit, si uolet, diabolus, modò uti-
 le, uerum, rectum doceat: non enim hominem, sed
 hominis utilem reipublicæ laborem probamus. O
 uocem philosopho dignissimam, quærat igitur
 rerum utilitas: negligatur hominum autoritas: sic
 enim ueritas inuenietur, & percipietur, si quis est
 in his rebus fructus. Quid ergo uir hic ingeniosus,
 & reipublicæ utilis, quem ingressum in categorias
 aperit: an inuentionem plenam declarare uoluit:
 minime, sed quinque tantū uocabula, quæ sunt in-
 uentionis partes: quatuor enim prima, genus, spe-
 cies, differentia, proprium, cum quatuor fontibus
 naturalis inuentionis, ut in nostris institutionibus
 ostendit

ostendimus, conueniunt: in accidente autem quædam sunt effecta, & adiuncta, non tamen omnia cōprehensa: quinque, inquam, tantum uocabula declarare uoluit, genus, speciem, differētiā, propriū, & accidens: quorum in categorijs uidebatur esse necessaria cognitio: quāquam eodem modo hæc eadem in Topicis Aristoteles instituerat, unde peti poterāt, si utilia uiderentur. itaque frustra susceptus hic labor (etiā cui placeat eiusmodi doctrina) uideatur: quæ si cōmodius, & utilius, quā Aristoteles, interpretari uellet, res tota certe facilis erat: si perspicue, breuiterq̃, ut oportuit, singula definirētur, & exemplis illustrarētur, hoc modo: Genus est dictio, quæ interrogatū quid est, de pluribus rebus respondetur, ut animal hominis, & belluæ genus est, de quibus interrogantū quid est, respondetur: & homo Socratis, & Platonis, de quibus eodem modo respōdetur. Species pars ea est, de qua genus ita respondetur, ut Socrates hominis, & homo animalis species est. Differentia est forma rei, & ea causa, propter quam res est id quod est, ut animal à sentiente anima, animal est: homo à ratiocināte anima, homo est. Proprium est uis naturaliter insita, omni soli q̃ subiecto semper conueniens: ut in homine, ridendi uis: in lupis, ululandi: in canibus, latrandi. Accidēs est, quod cum adest, abestue, subiectum nihil immutat: ut Socratis accidentia sunt candor, iuentus, ambulatio, disputatio. Hæc, inquā, breuiter & aperte dicere, res non magna, neque difficilis erat

rat: uerūm Porphyrius hæc paucula falsa institutio-
tione deprauauit: & alia uanissimis, stultissimisque
nugis referta quā plurima cumulauit. Tria enim
uocabula, genus, speciem, differentiam alieno quo-
dam distortoq; modo tradidit: Genus est quod de
pluribus, & differentibus specie in eo quod quid est,
prædicatur: Species est quod de pluribus, & diffe-
rentibus numero, in eo quod quid est, prædicatur:
quibus in definitionibus seruum uideo suo quodā
iure domini Aristotelis pedissequum, & cum ali-
qua excusatione seruitutis lapsum esse. Sed quænā
(malum) est ista uoluntaria seruitus: simus (si serui
tamen hîc esse possit) omnes ueritatis serui: ut
libertate nostra fruamur. Vbi igitur est harū rerū
ueritas: in populari consuetudine, atq; usu,

Quem penes arbitrium est, & uis, & norma loquendi:
ut ait Horatius, immo uerò ut illi ipsi in schola sua
philosophi: Plato enim populū lingue magistrum
dicit: ab eoq; uerborum usum sumendum: Aristo-
teles uerò sentiendum cum paucis ait, cum populo
tamen loquendum: ita Cícero (cum de his rebus lo-
quitur) Scientiā (ait) mihi reseruauit: usum populo
dedi. Quid memorem celebre illud Pōponij Mar-
celli de uerbo quodā in oratione Tiberij Cæsaris
non satis Latino, cum Capito diceret, & esse illud
Latinū, & si non esset, futurū certè: Iam inde men-
titur Capito, ait Marcellus, tu enim Cæsar homi-
nibus ciuitatē dare potes, uerbis non potes. Stet igitur
illud, uerborum usum non pro desidiosorum
homî-

hominum libidine: sed populi, & naturalis sermo-
nis cōsuetudine definiri oportere: quo posito gene-
ris, specieiq; uocabula uitiose à Porphyrio definita
percipientur. genus enim popularis sensus atq; ora-
tio quandam cōmunem appellationem dicit: quæ
interroganti quid est, de pluribus rebus respon-
detur: speciem partem illam, de qua genus ita re-
spondetur, quæadmodum initio definiui: ubi enim
exceptis tabularum sophistarum scholis, genus hu-
ius sermonis audietur: Homo est species Platonis:
platanus est species huius herbæ: smaragdus est spe-
cies huius gemmæ: non contrā: Plato est species ho-
minis: hæc herba est species platani: hæc gemma est
species smaragdī: quāuis generis uocabulum pro
specie usurpari soleat: ut animalium genera multa
sunt: causarum tria genera, speciei nomē nunquam
pro genere, est igitur nomen generis uniuersum,
speciei singulare: illud totum quiddam multarum
partium, hoc partem in toto comprehensam signi-
ficat: ut genus naturali quadam relatione multipli-
cis speciei totū, species eadem ratione pars generis
habeatur: quod interpret iste sentit, cum ait, quia
genus sit alicuius speciei genus, & species alicuius
generis species: propterea alterum alterius mutua
ratione definiri: sed alterum nescio quem habitum
contra omnem usum, & ueritatem sermonis com-
mentus est. quāobrem: ne Aristoteles errasse uide-
retur: qui istis hominibus uno Ioue (credo) uel ma-
ior est: ut summū deum errasse potius, quā Ari-
stotelem

stotelem fateantur. ô miseri sophistæ si hæc intelligitis, & stultissimas opiniones anteponitis ueritati: miseriares, si non intelligitis: quibus tot annos in hoc misero luto uolutatis, nunquam uenit in mentem cogitare, quorsum hæc discerentur, quibus in rebus horum præceptorum usus uersaretur, quis fructus inde perciperetur. Quid deinde? differentia est: quæ fuerat, ut exposui, definienda forma rei, & ea causa, propter quam res est, id quod est: ut omnium rerum (sicut est) sua forma, suaque differentia dicatur. at hic interpret differetiam ait esse, quæ (utar scholasticis uerbis) de pluribus specie differentibus in eo quod quale quid est, prædicatur. Cur differentia solis generibus attribuitur? an nulla speciei etiã à uobis definita differentia est? Aristoteles ita definit: ergo damnata ueritate per omnes saltus, asperitates, salebras Aristoteles sequendus est? hîc distinctionum, id est, abusuum myriadas paratas esse scio: sed in artium traditione captiosam illam subtilitatem nolo: definitam perspicuitatem uolo: & ut progressionis facilem uiam laudo, sic malitiosam erroris occasionem uitupero: si differentia in distinguendis, definiendisque rebus utilitas ulla est: cur non tanta quæritur, quantam usus, natura rerum ferre potest: at uidemus omnium rerum seu uniuersarum, seu singularum naturale quoddam, definitumque discrimen esse, quod cum possit, & debeat appellari differentia, cur potius inuerso fine res uerbis, quàm uerba rebus (quibus explicandis inuenta

uēta sunt) cedent, atq; inseruient: Reliqua duo proprium, & accidens, ut breuius, q̃ superiora, ita minus obscure, confusēq; tradita sunt. atq; hactenus in quinque uocabulis definiendis, & superuacaneum (cum possent hæc eadem à principe illo erroris assumi) & translatitium (cū repugnantia, cōtrariāq; usui, & talium præceptionum fini doceat) huius interpretis laborem esse constituit: nugarū sequuntur, & uanissimarum rerum cumuli: si enim de tam multis interpretationis huius uersibus decem auferantur in definitiones, & exempla quinq; uocabulorum, reliqua inania, & ab inani, otiosaq; deliratione profecta reperientur: in quibus quia dum taxat alienum sensum, non iudicium suum explicare uoluit, non requiram, cur cum fontes inuentionis attingere cœpisset, multo plures omiserit, q̃ exposuerit: nec enim seruū deceret sapiētiorem esse domino: sed tamen iure tam diligentem interpretem rogabo, quid ad Aristotelis & quinque uocabulorum explicationem pertineant quæstiones de genere, & specie: an substantiæ quædam sint, an nuda duntaxat intelligentia comprehensæ: si autem illud, corporisne expertes, an participes: ab omnī sensu seiunctæ, an in his rebus positæ, quæ sub sensum cadunt: quid inquam, hæc quæstiones ad Aristotelis expositionē ualeant. Eas præterit (inquies) ac reijcit. Fateor: sed dum simulat se reijcere, grauius offendit, q̃ si plena disputatione tractasset, & explicasset. proposuit enim sui studiosis ænigma:

b 2 in quo

in quo dissolucendo se miserè torquerent: & nimis malitiose, ut Galathea illa Virgiliana, amatores suos incēdit: quemadmodum enim apud poētam,

Malo me Galathea petit lasciua puella:

Et fugit ad salices, & se cupit antè uideri:

sic argutus hic interpres cum proponit se uelle à quæstionibus arduis, & obscuris abstinere: proponit tamen eas, id est, malo scrupo discipulorum suorum animos ferit: dehinc fugit ad salices, ut sui se fugientem persequantur, & circa Gordium nondum luctentur. Quid est: num mētor: qui sudores, qui labores interpretum, ut quæstiones istas in dialectica (ut Porphyrius ipse sentit) inutiles, & alienas exponant: & Aristotelis interpretem secundarij interpretes noua interpretatione sic interpretentur, ut ipsi terciarios interpretes requirant: O uanitatem interpretum: siccine bonæ iuuentuti illuditur? he liberalibus studijs tenebræ pro luce proponuntur: Sed hæc leuissima sunt, si cum sequentibus conferantur: itaq; cum hanc proxiimij nugatoriam uanitatem meritò sic accusassem, rogarem quorsum significationes in generis definitione nescio quot enumerantur: hoc enim grammaticorum est, non dialecticorū: & multò plures, quàm hic Porphyrius, in dictionario suo Calepinus exposuit. Quorsum tam longa, tamq; molesta oratione generis à cæteris quatuor uocabulis differentia colligitur: an definitio recta, non est definitæ rei à cæteris distinctio: cur sponte Porphyri, & tandiu nugaris

garis: & unam rem toties, & inutiliter simplicibus animis obtrudis: quid similis cacotechnia in speciei, differentiarum, proprii, accidentis disputatione tradita: cur tam uariarum definitiones, diuisionesque conturbatae: tres enim speciei, quinque differentiarum definitiones uelut aggerantur: quasi non potuerit una, & simplex, & uera unius, & simplicis, & uerę naturę esse declaratio. eadem confusione & speciei diuisio facta in speciem specialissimam (hęc enim hominum istorum oratio est) & subalternam: & generis in generalissimum, & subalternum, cum naturalis sit & speciei, & generis unus (ut exposui) duntaxat habitus: & differentiarum quatuor diuisiones absurdę planę, & ridiculę. si enim definitio (ut necesse est) differentiarum pręponatur, diuisiones illę pueriles, & delirę reperientur: & proprii quatuor significationes, & accidentis tres definitiones, cum una satis, superque futura sit. Sed quid ista persequor, cum mediā pars operis huius uniuersi inaudito somniorum genere compleatur: communitates ab autore suo, & differentiarum quinque uocabulorum nominantur. attolle paulisper mentem o nugator uanissime, & de fine, de quo (ut arbitror) cogitasti nunc, iam nunc aliquando cogita. Cur ista toties inculcatur: an ut Christianam religionem impio, sic dialecticam artem dementi stylo uexares: si quinque illa uocabula recte definieras, nonne has differentias, & communitates expresseras: quemadmodum cum dico te iniquum, quia deo optimo, maximo nefas-

b 3 rium

rium bellum feceris : & nugatorem uanum , quia
 toties rem eandem inutiliter balbutis : an me æquo
 animo audies , si te molestum , obscurum , inutilem ,
 garrulum , loquacem , nugigerum , immanis im-
 pietatis feritate occæcatum , stimulante sceleratissi-
 mi iudicii conscientia furiosum , pestem cœlo ter-
 risq; inuisam appellem : hinc si commorari , peccata
 tua diuidere , definire pluribus modis , teq; iustissi-
 mo iudicio persequi uelim , uix feret me iudex unâ
 horam de tuis maximis flagitijs uerissime dispu-
 tantem : ego te de his rebus tot secula mentientem ,
 caligantem , nugantem perferendum putem : Te ue-
 rò , dominumq; tuum in ueritatis iudicium addu-
 cam : circumforaneas merces uestras propalam , &
 in conspectu omnium constituam , ut præstigiæ ue-
 stræ aliquando cognitæ digno risu excipiatur , uel
 potius insidiæ debito supplicio coërceatur . Adeste
 ô Porphyriani , & subductis uitijs uestri ducis sum-
 mam aliquâ facite . Quinq; uocabula Porphyrius
 ad cognitionem categoriarum necessaria exposuit ,
 quo modo : quo prius Aristoteles , inutili uidelicet
 falsoq; . Quid de suo Porphyrius addidit : spinas , &
 impedimenta anilium , fabulofarumq; nugarum ,
 quibus discipulos suos , similes sui fabulatores
 & nugatores efficeret . hanc , bone deus , amentiam
 tanta reuerentia , tantaq; religione legimus , suspici-
 mus : hæc nobis in categorias ingressio paratur : Iâ
 uestre partes sunt , quicunq; , & ubicunq; honesta
 studia colitis , pestes istas publicorum studiorum
 detestari ,

detestari, odisse, execrari: propinquos, amicos ab his miseris laqueis auertere: detrimenti, periculiq; admonere, aduersas utilitates in meliore, & rectiore uia demonstrare: ad eas adhortari: & quod ipse iubet, deum in ueritate pulcherrimæ doctrinæ uenerari: hocq; tanto bono mortales omnes imperituri. At in uestibulo nimium diu moramur, introeamus, categorias intueamur: an inueniendi uim, doctrinamq; aliquam & ueram, & utilem continent: nullam artem hîc uideo; nullam artis cuiusquam utilitatem, sed confusionem artium omnium incômodissimam. Quid (inquies) potestne sapientius esse consilium, & hominibus utilius, quam omnem rerum naturam per genera, species, differentias gradatim, atq; ordinatim descriptas in decem egregias acies (quod in categoriis fecit Aristoteles) partiiri: non uides ueluti propugnaculis hinc, & inde (anteprædicamenta, & postprædicamēta nomināt) castra ipsa septa, uallataq;: Video, inquam, sed castra hostilia, & inimica propugnacula dialecticæ ueritati: quamobrem quoniam pro hac ueritate sophistis, id est, hostibus ueritatis bellum indiximus, non modò labores omnes, periculaq; subeunda sunt, ut hæc sophistarum receptacula funditus euertatur: sed etiam si opus fuerit, fortî, gloriofacq; morte occumbendum. Itaq; iam signa canant, & in primum propugnaculum imperiū faciamus. Quinam sunt arcis huius custodes: homonyma, synonyma, complexa, incōplexa. oher: quid gram-

matici in dialectica: capti, ut suspicor, à sophistis, & in hac custodia non sponte, sed ui sunt constituti: liceat miseris aliquādo liberis esse: abeant incolumes, redeant ad grammaticos, & ad populares, propinquosq; suos: uideo tamē dialecticum nescio quem habitum: paronyma sunt, quæ uix ita mutata ueste cognoscebam: locum enim habent inuentionis proprium, & coniugata in sua regione nominantur: adimatur hæc uestis, propria reddatur, & in locum inuentionis proprium ab hoc propugnaculo remittantur, ut illic commoditatis aliquid efficiant: quoniam hinc prodesse nihil possunt. Quid postea? uideo duas horribili facie regulas, Quando alterū de altero prædicatur, ut de subiecto, quæcunque de eo, quod prædicatur, dicuntur, omnia etiam de subiecto dicuntur. Diuersorum generum, & nō subalternatim positorum diuersæ species sunt, & differentiæ. Nōne ueræ sunt? ueræ certè: sed & uera mala multa sunt: nec quia uerum aliquid, ideo protinus in arte approbandum: cōstare enim debet ars legibus, & institutis non solum ueris, sed multo magis utilibus: istæ autem regulæ, quia rei stultæ, & inutilis, ut mox apparebit, gratia sunt institutæ, quid utilitatis afferent? idem ferè robur est, eadem firmitas secundi propugnaculi: stant in uestibulo oppositorum genera: cur ab inuentionis ordine, uexilloq; sine tessera, sine comœatu discesserunt? est enim oppositorum proprius in inuentione locus. An fortè dum prædandi gratia de castris

stris exissent, captiua à sophistis huc adducta sunt: quid hîc captas grammaticorum possessiones rursum uideo de significatione nominis prioris, aduerbî simul uerbi habere: quid eadem seruitute deuinctas phycas motuum species: quid tot peregrinos, captiuosq; debiles, prostratos, inutiles in his præsidîs uideo: uides ô domine Aristoteles (illud enim tuis seruis lubenter gratulabor) in tuis istis propugnaculis nihil esse quod tua castra tueatur: adhibueras præsidia captiuorum grammaticorum, & phycorum: quibus latrocinio nescio quo comparatis nîmîum fidere nō debebas: itaq; te deserunt, dicunt se uî tibi, non sponte seruîsse: paronyma, & opposita sola sunt: quæ & loco se deiecta conqueruntur: in topicis erat illis locus abs te constitutus: regulæ quamuis abs te inuentæ, tamen inermes, inutiles, cur in dialecticis uigilîs collocantur: ô propugnacula inania: ô sophistica receptacula: quid enim sophista, nisi qui magnam foris sapientiam ostentat, cûm domi nullam prorsus habeat: si quis Aristoteleorum (cum duos annos in dialectica consumpsisset) in patriam reuersus populares conuocaret, ut in publico conuentu Aristoteleæ sapientiæ specimen exhiberet, tum diceret: scio populares octo pulchros habendî modos, ut qualitatem, quantitatem, circa corpus, in parte, partem, in uase possessionem, cohabitationē: exempla sunt omnium, habeo sophismata magna in manica, & in capite, & caput in ipsis, sicut uinû in uase, habeo
b s propriam

propriam sophismatum possessionem, uxorem ta-
 men non habeo proprie. alij sunt præterea multi
 habendi modi, sed qui dici consuerunt, penè o-
 mnes enumerati sunt. hæc cum ad uerbum ex Ari-
 stotelis doctrina, sapientiaq; palàm dicta, auditaq;
 essent, quis risum teneret? quis impudentiam illam
 non exploderet? At tu ridicule sophista, his, & ma-
 ioribus etiam nugis egregias istas arces antepre-
 dicamentorum, & postprædicamentorum com-
 pleuisti: sed offudisti tenebras autoritatis oculis ho-
 minum: ut cum nihil hîc utilitatis agnoscerent, ad-
 mirarentur tamen uelut quædam sacra effata, quæ
 duntaxat sibyllinîs uatibus interpretari liceret. Dîj
 te ueterator, & impostor eradicent; nimium diu fe-
 fellisti, induxisti, nocuisti. Canis (dicet aliquis) ante
 uictoriam triûphum, & quasi uictor insultas non-
 dum oppugnatis castris. Me miserum, & nûquam
 satis prudentem: uideo enim cum maioribus mihi
 copijs esse dimicandum, quàm apud Thermopy-
 las Lacedæmonio Leonidæ cum quadringentis
 Spartanis, contra quadringenta Persarum milia.
 Itaq; ut ille suos, ita meos possum adhortari: Pran-
 dete forrî animo milites, apud inferos cœnaturi:
 obruemur enim multitudine sophistarum in îjs ca-
 stris contra nos armatorum. sed tamen pro patria
 ueritate certandum est, ut si tantos impetus non su-
 stinebimus, tamen fortitudinis munere perfuncti,
 uitam ueritati debitam nobili testataq; morte red-
 damus. eamus igitur (ut ait poëta) & in media
 arma

arma ruamus. Decem uexilla sublata uideo, quibus totidem reges præsunt, substantia, quantitas, qualitas, relatio, actio, passio, ubi, quando, situs, habitus. At quænam sunt hæ nationes? Substantia, patricia quædam familia est, & amplissima: cui cæteræ nouem sunt tributariæ, & tantum soli possident, quantum illis substantia permiserit. Quantitas castris metandis præfecta est, item metiendæ proceritati militum: breuiter omnium rerum metiendarum munus habet. Qualitas aspicit qualia sunt omnia, & quomodo ad suum munus affecta. Relata dicuntur, quibus hoc ipsum est esse, ad aliquid quodammodo se habere: nec quicquid aliud agunt, reliqua sex latent uelut in insidijs, tantum speciem nominis indicant: nihil præterea declarant, aut ostendunt, quis numerus est in castris substantiæ, omnes illic esse dicuntur, non modò inanimatorum, sed arborum, pecudum, hominum, deorum, demonum nationes, & quidem mirabili ordine (quem prædicamentum uocant) descriptæ: ubi summum genus regia potestate imperat, subiectæ sunt species: differentiæ stipatu suo, comitatuq; latera cingunt: ut decem amplissimas orbis uniuersi basilicas tibi uidere uidearis, cum hæc aspicias. At fortassis hæc sophistica est, ut in propugnaculis, ostentatio. itaq; ingrediamur, circumspeciamus omnia, nec uanis istis titulis terreamur. Quid? ubi est aula ista regia? ubi comites, & stipatores regis? ubi subditi principes? solitudo est uasta, desertaq;. Video tamē in angulo

in angulo nescio quo primam, secundamq; substantiam muliebriter altercantes, aliquot communitatum sophismatis ad augendam litem obstrepentibus; præterea nihil. In reliquis tribus, qui in prima illius clientela sunt, cum introieris, eadē solito cernetur. quantitas, qualitasq; cum aliquot seruulis uelut in excubijs obmutescunt: relatio tantū caput ē fenestra quadam exerit, prominentibus communiatum auriculis ad excipiendum hostiū strepitum: nihil amplius. quæ non uideo, cur in arce ipsa prædicamentorum princeps constituatur: & eadem in excubijs postprædicamentorum uigilet. Reliqua sex, ut dixi, latent in insidijs: ne nomen quidem definiunt. ordo ille rerum per genera, species, differentias compositus nusquam est: in his tamen phantasticorum exercituum castris multi calones, caupones, pistores, lignatores, factores, frumētatores quæstus & lucri gratia negociantur. Rides (ais) certè, & ex animo, uereq; rideo, sed ridentem dicere uerum quid uetat? Pollicetur hic archisophista istis decem castris se rerū omnium genera, species, differentias comprehensurum: quod est ab humana facultate alienissimum. Si enim omnis scientia cum ignorance hominum conferatur, scientia instar candelulæ in obscurissima nocte fuerit. at si essent ordines hi descripti, nihil esset non perspectum, nō cognitum. Est uerò impudentia miranda in hoc homine, quod nesciat, nec homo quisquā scire possit, id quasi manifestum, & facile prætermittere, sic de
sex

sex ultimis categoriis agitur, quasi magnus ille philosophus illas non ignoraret, sed despiceret, quas tamen homini cognoscere sit nefas, quod si categorias quas Palladi uix, ac ne uix quidem fuerit concessum, complere potuisset Aristoteles, & hanc infinitam rerum uarietatem in decem illos ordines digessisset, non aliquam dialecticæ partem tradidisset, sed omnes artes, totamq; philosophiam turbasset: quæ melius in tres partes, dialecticam, physicam, ethicam, quàm in decem genera distributa est: & dialecticæ proprias aliarum artium materias attribuisset: & naturas, quæ physicorum sunt: quantitates, quæ mathematicorum &c. cum dialecticæ solum sit proprium, communem legem, & ad omnes res pertinentem tradere: non enim dialectica dicere debet quid linea, superficies, corpus, numerus, habitus: sed legem explicare illa ipsa, sicut alia omnia, explicandi, iudicandiq; substantias enim corporeas explicare physici, earumq; genera, species, & differentias, non dialectici: magnitudinum genera geometre, numerorum arithmetici: & cætera in suis studiis artifices singuli debent: quanquàm in eo ipso communibus dialecticæ legibus definiendi, diuidendi, probandi, disponendi utantur. itaq; si quæ res scitu digna in hac confusione uideatur, discatur in disciplina sua melius, substantiæ in physicis, medicis, theologis: quantitates in mathematicis: habitus, & dispositio, naturalis potentia, & impotentia in moralibus: relatio, sicut actio, passioq; in inuentione

inuentione dialectica tractentur, & exponantur, non insana superstitione misceantur, & confundantur omnia. Hic uos aurículas Aristotelei miselli ar-
 rigite: definite (quod semper facitis) aliquando ru-
 dere: ueram, liberamq; uocem audite: Aristoteles
 aciem (quæ per se tamen erat ualde obtusa) cogita-
 tionum uestrarum perstrinxit: castra hæc decem
 tam magnificis, tamq; mirabilibus titulis illustra-
 cæcitatís tenebris circundedit: præstigiarum, ca-
 ptionumq; uanitate, & cõfusione perturbauit. ô ca-
 stra dementiæ, fatuitatis, erroris. ô deliramenta se-
 nis ægroti. attendite hic ô sophistæ, & ad punctũ
 temporis cogitationem liberi iudicij contra hunc
 archisophistam suscipite. Quid est prædicamentum
 quod appellatis? est (dicitis) ordo rerum uno sum-
 mo genere compræhensarum per genera, species,
 differētias distributus. At hæc Aristotelea fabulosa
 non est ordo rerum uno summo genere com-
 præhensarum per genera, species, distributus. non
 est igitur prædicamētum. Hem fallōne? retexāme
 rationē? argumentũ quo utor, definitio uestra est:
 dispositio argumēti in secūda specie simplici, & mo-
 do quarto est. an rectè concludendo? distingo (di-
 cet aliquis iratus sophista) actu, uel potentia prædi-
 camenta sunt: ergo uir sapiens, & diuine sophista,
 quemadmodum tu omnium doctrinarum laude
 princeps es, nō quia ullam nosti, sed quia ad eas co-
 gnoscendas potes aptus homo (si uolet deus) esse,
 sic prædicamēta tuo iudicio nulla sunt actu, sed esse
 possunt:

possunt; potest enim deus aliquis (homo enim nullus potest) cognita rerum omnium genera suis ordinibus exponere. Cupiditas uide quid facit. ego nimio studio ueritatis asserendæ penè lapsus sum. quamobrem habeo gratiam, quinetiam iam referam. Audi, habeo (ni fallor) ualde subtilem distinctionem, qua tu aduersus istos rerum nouarum auctores utare. Dic, O stulti, Aristoteles fuit primus filius naturæ, cui omnia sua secreta aperuit. itaq; sciebat artes occultas, & quibus est usus in prædicamentis, & ut nobiles præstigiatores solent, obduxit nubem omnium oculis, ne tantas opes hîc occultas agnoscerent. sic attoniti credent prædicamēta quædam hîc esse Democritica ex inani, uacuoq; mûdo: qualem Xenophanes ait habitari in luna terram multarū urbium, multorumq; montium. Eadem ratio erit, si quis curiosus ex istis hominibus, qui tantum de utilitate, & ueritate, nescio quibus, semper loquuntur, requirat, cur Aristoteles decem generibus confuderit, quod in tres philosophiæ partes commodius erat distributum: & quare dialecticæ tribuerit, quod sit aliarum disciplinarum propriū: dices enim quod Aristotelis erant omnia: quia filius erat primogenitus naturæ: ideoq; poterat pro sua libidine, nō pro iuuenum utilitate (de qua nihil unquam audiui) hoc modo totam philosophiam phantastica coagmentatione cōgregare. Prò deūm hominumq; fidē, nunquā mne expergiscentur animi, ut uerum cognoscant: adeōne quemq; desidia, langor,

languor, inertia delectat, ut perpetuò dormire uelit: aut si quando de die otiose cogitet, hospitem Aristotelem rogare malit: & quicquid responderit, credere: quàm expectatus fenestram aperire & stellæ, solemq; suis oculis intueri, ut noctē, diemq; per se ipsum possit agnoscere: Hic omnes mihi clamores sunt adhibendi, ut dormientes excitem, omnes affectus tentandi: ridendum, execrandum, plorandum, irascendum, miserandum, omnes adinuendæ machinæ sunt, ut homines ad amorem, charitatemq; suam commoueam. Vbi enim est amor tuus, si te in uoluntaria cæcitate uideā & ratione nihil homini deus excellentius, amabilius, admirabilius dedit: tu te sic abiicias, ut inter te, & quadrupedem nihil intersit: quinetiam quadrupes te naturæ iudicio superet: si enim asino lapides pro tribulis obijcias, sensus iudicio tale pabulum repudiabit: quia non sit eius naturæ consentaneum, at si tibi tribulos apposuerit Aristoteles, nullo iudicio, nullo delectu adhibito repente uorabis, nefas esse putabis dubitare an naturæ tuæ congruant, an illæ sint dialecticæ naturalis epulæ & omni te iudicio priuabis, ut hominem (quem deus omnium animantium principem fecerat) Aristoteles infra asinos, pecudesq; omnes amandare uideatur, homini te ulli uendes, & addices: at qua mercede: dementiæ, ut oculos semper in terram abiicias, contrā quàm deus uoluit. Nam (ut Ouidius ait)

Os homini sublime dedit, cælumq; uidere

Iussit,

Iussit & erectos ad sidera tollere uultus:

ut aures bene monenti nunquam præbeas: omnes iudicij, & rationis aditus intercludas: at cui homini: qui à suis popularibus demens, leuis, loquax appellatur. sic enim apud Laërtium Theocritus,

Hermiæ eunuchi simul, Eubuliq; sepulchrum,

Mente uacans uacuum struxit Aristoteles.

Et apud eundem Timon,

Sed neq; Aristotelis leuitas miseranda loquacis.

quid est quod apud eundem Aristippus ait: Aristotelem Hermiæ concubinam tam miserè deperisse, ut permissam sibi duceret uxorem, & ei cupiditatis ardore gestiēs immolaret, ut Athenienses Eleusinæ Cereri immolare soliti sunt. ergo Aristoteles Græcorum testimonio meretricem deam fecit, coluit. O cœlū, ô terras, ô maria Neptuni, huic uni domino liberos homines, & quidem eos qui sapientiam in professione habent, omni libertate iudicij damnata, tanquam uiliā mancipia, seruire: cæteros in easdem calamitates, & misérias trahere: prohibere ne potius rationē, naturam, ueritatem, deum ipsum, q̃ dominū suum sequamur? Admirabili ingenio fuit (inquies) itaq; etsi uita aliquo loco lapsa esset, nō idcirco non laudandum esset ingenium. Recte (inquam) itaq; ingenium separemus ab autoritate: ueritatem spectemus, quam etsi turbauit, obscurauit, deprauauit Aristoteles, hominibus tamen omnibus anteponi uoluit: hac enim defensione utitur in repræhendendis præceptoribus So-

c

crate,

crate, & Platone . utamur igitur Aristotelis consilio, & unicam ueritatem (ut iubet) habeamus pro omni autoritate : falsa liberè repudiemus , inutilia sine metu damnemus, uera sequamur, utilia probemus. Sed longius progressus sum, quàm putarem: quanquàm primis istis sophistarum castris expugnatæ reliqua nobis prælia faciliora esse confido . Topica in Aristotelea dialecticæ inuentionis confusione proxima sunt, sicut enim tenebras Aristotelis uniuersas partitus sum, ut inuentionis chaos categoriarum, & topicis attribuerem. Topica igitur (ut nomen indicat) quod *τοποις*, id est, locis argumentorum inueniendorum uiam designent, inuentionis quandam speciem habent, sed ita dissipatam, distractam, & omni genere perturbationis offusam, ut de industria certasse uideatur Aristoteles, ne quicquid utilitatis uel agnosci, uel accipi inde posset. nam cum paucis indicibus omnis inuentionis humane doctrina ad naturæ conformationem notari posset, causis, & earum euentis, subiectis, & eorum adiunctis, & dissentaneis : unde genus, species, nomen, notatio, coniugata, testimonia, comparata, diuisio, definitio, & hæc omnia breuibus, & apertis definitionibus explicari, monstrarique exemplis possent, quod in nostris commentariis efficere laborauimus : sepre, præter illa prædicabilia, prædicamentaque, libri scholasticis altercationibus, amentibus clamoribus sunt impleti: in quibus uitia omnia quæ sunt, si persequi uelim, in molestant admodum & mihi,
& legen

& legenti contentionem incidam necesse est. itaq;
 de tam uaria, multipliciq; caligine duo duntaxat
 eruam, ex quorum æstimatione de cæteris iudiciū
 fieri possit: alterum, quod ex omnium genere quæ-
 stionum quatuor sophisticas elegit Aristoteles, ubi
 dialectica tantum uociferaretur: alterum quod in
 illis ipsis quæstionibus iisdem loci septies nimis pue-
 riliter sunt inculcati. Dialectica naturalis homini à
 deorum familia depulso, & quasi capite diminuto
 ad omnia uitæ subsidia diuinitus attributa est, per
 quam licet ab illo beatissimo lumine, & omnia col-
 lustrante ualde semotus, tamen res multas inuesti-
 garet, obseruaret, agnosceret, & quicquid homini
 nosse fas esset, intelligeret: cuius uirtutis si doctrina
 ulla describenda fuit, tam latè, lōgeq; patere, q̃ uis
 illa quā imitabatur: & ut dialectica naturalis, sic ar-
 tificiosa quæstionem omnē, quæ ab homine tracta-
 ri potuit, sibi proponere debuit. at hic sophistarum
 lanista in quatuor clamoriarum quæstionū pistri-
 num constrictam dialecticam compegit, ut tātum-
 modo uociferaretur de accidentis, generis, proprii,
 definitionis problemate. Quid hīc primū querarē
 quid repræhēdame hæc si quis nostris temporibus
 primus institueret, quibus stimulis confoderetur?
 bos, stipes, asinus, iure meritoq; appellaretur: tu A-
 ristoteles quia fecisti, nō modō nullum crimen, sed
 maxima laus erit: uitia tua pro summis uirtutibus
 habebū ur: Dialectica est doctrina omnium cogi-
 tationum, consiliorum, disputationum, delibera-
 tionum,

tionum, rationum, tu ad problematis præsepe quatuor istis cornibus alligabis: an faces admoventæ sunt, quæ te tantæ causæ indormiētem exuscitent: ubi est acumen illud Aristotelicum, quod plusquā diuinum sophistis existimatur: ubi ingenium tanti, ut stulti admiratores prædicant philosophi: At Aristoteles scholasticam tantum dialecticam in Topicis instituit, scio, & illud crimen quod confitetur arguo: quod de industria dialecticā ad deliras istas concertationes transtulerit: quæ debebat in omnium rerum quæstione, & disputatione prorsus eadem uersari: unam enim inueniendi uiam communem, unam iudicandæ legem publicam dialectica monstrare debuit, miror ad Aristotelis imitationem non esse factam grāmaticam scholasticam, rhetoricam scholasticam, cæterasque artes ad scholæ clamores adcuendos non esse traductas. Iupiter bone, quàm sunt Aristotelei misera seruitute occæcati, an in ludo gladiatores alia docentur, quàm sint in arena præstaturi: an alij in rebus histriones domi exercētur, quàm sint in scena acturi: an aliter (ut ad propinquiora ueniam) pueri carmen condere, epistolam scribere, orationē recitare instituuntur, quàm sint in rebus serijs postea facturi: Cur Aristotelei habēt in schola dialecticam: qua, si pedem è limine extulerint, nesciāt quibus in rebus sint usuri: Verum quænam est ista dialectica scholastica: Audi nunc Aristotelee, & similitudinem calamitatis tuæ in alieno exemplo perspice, si magister aliquis puerum
in gram

in grammatica sic exerceret, ut præceptionum omnium memoriam ab eo sollicitè exigeret, nullum monstraret usum præceptionum: quemadmodum me quondam uici mei magister, Musa (dicebat) cuius generis: foeminini, dic per quā regulam,

Vocalis primæ sit foemina.

Quotæ declinationis: primæ, dic per quā regulam,

Rectis as, es, a, dat declinatio prima.

præterea nihil ab eo didici: Ciceronis, Virgilij nullum uerbum audiui: sed illi gratiam habeo, quod simpliciter se non multa scire fateretur, & me hortaretur ad meliora. Si quis hoc tempore tam stulcè sit insolens, ut bonis literis restitutis miseram illam uiam sequi uelit, & bonorum ingeniorum spem his tricis, apinisq; fallere: nō tu hominem nequam iudicabis: Quid si non in omnibus grāmaticæ partibus, sed in sola etymologia iuuentutis studia tam miserè retardet, atq; impediat, quanto nequiores putabis: si autem unum alterumue annum in nominis, & uerbi clamitatione retineat, & tātum puerum balbutire doceat, & tanquam picam garrere, quid nomē, quid uerbum, quot sunt accidentia nominis, quot uerbi: nōne magistrum dignissimum putabis, qui pascendo asinorum gregi præficiatur: grammatica enim sui gratia non est inuenta, sed ut sermo aliorum, & puritas, proprietatq; cognoscatur: & ad hanc similitudinem discantis oratio conformetur: de quo doctor ille nūquam cogitauerit. Similima uero sophistarū princeps in his Topicis

instituit: ut dialectica, quæ erat instrumentum ad omnem rerum explicationem repertum, miserrimè in suorum præceptorum loquacitate, deinde (quod multò miseriùs est) in una tantum parte, quæ inuentio est: postremò quod longè, multòq; miserimū, in unius partis quatuor particulis, accidētis, generis, proprii, definitionis problemate duntaxat occuparetur. Quid istud est ò Aristotelei: cur dialectica tantum de quatuor quæstionibus garriet? Cū uos rogabo, an estis sophiste, an uos iuuat muliebriter altercari, obmutescetis, credo. non enim rogo problema ullum de uestris, quibus tamen solis debetis respondere: an sophista sit genus Aristoteleorum, an Aristoteleis altercari sit accidens, an stolidi pertinacia sit eorum proprium, an omnia turbare, nihil uerì tenere, falsis & captiosis abundare, subtiliter imponere, sit eorum definitio, atq; hoc silentio indicabitis, quod quæro: nam taciturnitas uerecūda quædam est confessio. At omnia in quatuor problematis continentur. uolo enim distinctionem aliquam de uestris somnijs apponere: sic est profectò, parabola conuenit: omnes gramma- ticæ quæstiones in nomine continentur, & uerbo. Rideamus Donati, Prisciani, Diomedis diligentiā: nomine enim uerboq; (ut Aristotelei cēsen) cognitis tota gramma- tica cognoscitur, & qui bene de quæstione nominis, uerbiq; respondebit, de tota gramma- tica bene respondebit: quid enim interest: uos quatuor particulas inuētionis, pro tota dialectica:

ego

ego hîc duas etymologiæ partes pro tota grammatica statuo. Quàm uerò est tota hæc Aristoteleorû natio fatua, & ridicula, & quàm falsa tamen scientiæ opinione insolens, arrogans, & superba: nauas crederes graui aliquo prælio mari dimicare. nauis aliqua machina concussa est: somniatur ex tempore distinctio aliqua uelut instauratio, perforatur, & terebratur aliquo inopinato loco: piceata distinctio repente apponitur: deniq; nullum tantû malum est, cuius præsentissimum remediû ab aliqua distinctione non petatur: quæ tum optima iudicatur, cum is (cum quo res est) perturbatur maximè; nec potest sic eludētem, tergiuersantemq; aduersarium longius persequi. ego uerò mihi uidere uideor, quoties speciem tantæ indignitatis animo subijcio, latrunculos, mendicos, egētes, famelicos, qui è cauernis erumpant, & in reginam potentissimam, nobilissimamq; (quæ tum fortè procul à suis sola inambulet) impetum faciant, rapiant, in antra illa obscura uestigijs auersis, quemadmodum quondam Herculis

Traxerat auersos Cacus in antra boues:

spoliēt ornamenti omnibus, eaq; miserè captiua ad impuras, & flagitiosas libidines abutatur. quid enim est aliud dialēcticā (quæ fuerat omniû doctrinarû parens & domina: omniû rerû & obscurarû disputatrix, & disceptatrix incertarum) ab Aristoteleis in quatuor quæstiuncularû ergastulum trahi: & libidinibus amentissimæ desidiæ, seruitutiq;

subijci: & si tum fortè conqueratur, alicuius distinctionis flagello cædi, atq; uerberari: Reliqua est in Topicis una laus Aristotelis lōgè maxima, quam penè imprudens præterij. Locos inuentionis, ut dixi, ad quatuor problematum altercationes adstrinxit: & cum semel in uniuersum propositi quatuor quæstionibus, immo omnibus omnino accommodari possent, septies in septem primis Topicorum libris iterati sunt, & inculcati: ut (lubet enim in eadem parabola sapientiam huius hominis exequi) si grammaticus ille noster cum totam grāmaticam posuisset in nomine, & uerbo, nominis accidentia describeret, eadem sæpius in nomine substantiuo, & adiectiuo, primitiuo, & deriuatiuo: uerbi item accidentia in uerbo personali, & impersonali, substantiuo, & adiectiuo: quis puer hunc grammaticū non exhibilaret: At pater iste sophistarum, argumentorum genera (quæ non modò harū quatuor quæstionum, sed, ut dixi, omnium, si fluctuantem nauem ad illum scopulum non appulisset, semel exposita probationem præbuisissent) septem libris omni genere tenebrarum inuoluit: primo enim libro in quatuor instrumentorum traditione ferè omnia adhibuit: in sex proximis ferè semper eadem sine ulla uarietate, nisi obscuritatis, nouæ enim tenebræ & perpetuæ sunt: Ita duabus illis lernis topica sua custodienda mandauit Aristoteles, ut ab altera quæstiones omnes, exceptis quatuor problematis, quæ afflictæ dialecticæ diloricatā togulam

excute

excuterent, & pediculos succussarent, repellerētur: ab altera etiam in illis quidem problematis omnia conduplicatis sæpius tenebris miscerentur: ne ullū ueritatis, atq; utilitatis naturalis uestigium appareret. Quid hīc commemorem præter lernas illas principes, minores hydras tam uarijs locis disseminatas? quid enim syllogismorum confusio in inuentione, quid istorum quatuor problematum nomina (ut in Porphyriana salutatione exposui) contra omnis usus rationem distorta? quid ipsum problema, propositio dialectica, positio, cur hac superstitutione implicantur? an est ulla quæstio, ulla propositio, ulla positio, quæ ab homine non dialectico, id est rationis experte, & ignaro possit exponi? cur non omnia dialectica, ut sunt, nominantur? quænam ratio est in quatuor illis instrumentis, quanta inuentionis ignoratio? an propositio est ulla, quæ non ex argumēto & quæstionis parte conficiatur? hīc pharmaca Aristotelearum distinctionum alia ex alijs somnijs compositum iri uideo: sed considerare uolo quid uerum, quid solidum, quid utile, quid ad naturam aptum, non autem qua captione quiduis defendatur: qua uerborum calliditate, qua stultitia, qua pertinacia semel acceptus error retineatur: hac enim stoliditate nihil est tam absurdum & incredibile, quod defendi non possit: nec quia non possunt Aristotelei tam mendaci, tamq; infans morbo liberari, ideo mendacium præponendū ueritati. Ad hanc tantam confusionem accessit &

alia, sed ab eodem autore confusio: triplex inuentio ab Aristotele in rhetoricis descripta est: prima in generibus causarum, minutissimis concisa præceptiunculis: altera communis ex uniuersis generibus argumentorum: tertia media inter utranq; in partibus orationis: quam in confusionem Cicero, Fabiusq; autoritatem Aristotelis secuti lapsi sunt: sed impostori culpa sua præstanda est, non ijs, quibus imposuit. Quænam igitur his in rebus peccata primùm commemorem? quodnam esse animalis monstrum putaremus, cuius pedes sursum essent erecti, uenter deorsum abiectus, in quo tamē pedes replicarentur: caput in medio positum? At Aristoteles inuentionis doctrinam similima monstro illi specie depinxit: à singularibus enim causarum generibus, id est, à pedibus incepit: deinde in medio uniuersos fontes, id est caput: postremò partes orationis, & in his genera causarum, quasi uentrem reuolutos pedes remandētem collocauit: hoc non æquè irridendum atq; illud ab Horatio descriptum portentum est:

*Humano capiti ceruicem pictor equinam
Iungere si uelit: & uarias inducere plumas:
Vndiq; collatis membris, ut turpiter atrum
Desinat in piscem mulier formosa superne:
Spectatum admissi risum teneatis amici?*

Vbi est Aristoteles tuum illud tam frequens, & in tot tuis libris usurpatum præceptum, semper ab uniuersis ordiendū? cur tui tam immemor, capitis locum

locum pedibus tribuis? At sunt fortasse hæc utilia, quamuis non satis curiosè disposita. uæh, ualeat curiositas, modò retineatur utilitas: itaq; cōcedamus de nostro iure aliquid: utilitatem uideamus: inuentio una breuiter ad imitationem naturæ descripta poterat, & debebat (ut una in grammaticis etymologia ad omnes partes orationis interpretandas) sic ad omnes quæstiones explicandas satis esse: cur in frustra infinita frangitur? De ordine iam nihil disputo: de utilitate disputo. An nō est longè, multoq; facilius puero paucis monitis artem discere, memoriaq; complecti, quàm tot libris dissolutam, dissipatamq; laboriosissime, & molestissime persequi? ridebitur noster ille grammaticus, & quidem merito ridebitur: qui etymologiam in grāmatica triplicem, propriam, communem, mediam fecerit: quare? quia una communis illa omnibus partibus orationis quæcunq; fuerint, satisfacit. Aristoteleos igitur nō meritò rideamus: qui tenebras tam ridiculas, tam miseras, tam inutiles cumulant? quid enim est in primis illis & postremis inuentionis locis, quod à communibus non sumatur? an exordiū, narrationis, confirmationis, perorationis ad fidem loci, non ex illis uniuersis, & communibus fontibus oriuntur? quid in generibus causarum nouis præceptis opus fuit? consilia enim ferè constant ex causis: laudationes ex effectis, & adiunctis: iudicia ex omnibus accipi solent. quamobrem quænam est hæc amentia, cum breuissimam nobis, facilissimamq;

mamq; uiam ad omnes omnino quæstiones natu-
 ra monstauerit, tam salebrosos, tam præcípites,
 tam longos, & molestos sinus persequi: Cyneas
 (ut Plutarchus scribit) cū Pyrrhum ad Romanen-
 se bellum inclinātem cerneret: nactus illum aliquan-
 do ociosum, in huiusmodi sermonē adduxit: egre-
 gij quidē bello Romani esse dicuntur, multisq; bel-
 licosis gentibus imperare: quòd si eos superare dij
 nobis dederint, quid tunc agemus Pyrrhe: ad hæc
 Pyrrhus, De re haudquaquam obscura (inquit) ò
 Cynea percontaris: neq; enim barbara nobis, neq;
 Græca ciuitas resistere ualeret Romanis superatis:
 sed haberemus confestim Italiam totam: cuius mi-
 nimè magnitudinem, & potentiam te ignorare ar-
 bitror. parumper ergo cōmoratus Cyneas, enim-
 uero cum Italiam ceperimus (inquit) quid tunc a-
 gemus: & Pyrrhus, nondum mente eius intellecta,
 proxima (inquit) Sicilia est, insula felix, ac popu-
 losa, quæ capi facilè potest ob seditiones, ac discor-
 dias ciuitatum, rectè dicis, inquit Cyneas, sed an fi-
 nis militiæ nobis erit, Siciliam cepisse: Deus modò
 (inquit Pyrrhus) uictoriā præstet: nam his ueluti
 præludijs utemur ad res maximas conficiendas,
 quis enim se Lybia abstineat, & Carthagine, quā
 nuper Agathodes clām ex Syraculis profectus exi-
 gua classe paulò abfuit, quin caperet: his autem ui-
 ctis, nullus nobis resisteret hostis. Ita est, inquit Cy-
 neas. constat enim quòd & Macedoniam recupe-
 rare, & Græcię dominari certissimè cum hac poten-
 tia

tia licebit. sed uictis omnibus, ac subactis, quid faciemus tandem? & Pyrrhus ridens, Ocium (inquit) agemus: & quotidiana festiuitate, mutuisq; sermonibus, lætitiâq; perfruemur, cum ad hæc Cyneas Pyrrhum adduxisset: at quid uetat, ô rex (inquit) quò minus nunc ista lætitiâ, & festiuitate, & otio perfruemur? adest quippe nobis sine labore facultas eorum, ad quæ per sanguinem, molestias, & pericula nostra, & aliorum peruenturi sumus. Hæc Aretinus ex Plutarcho conuertit. Ita (redeamus enim ad propositum) si quem ex Aristoteleis (qui ista omnia legerit, ueraq; esse crediderit, & utilia) ociosum nactus, quasi discipulus eius sim futurus, pedetentim de tam lōga uia interrogē, idem quod Cyneæ Pyrrhus, etsi non eodem modo (nec enim decet hominem barbarum, & ineptum regio more loqui) respondebit, cum sic conuenire cœpero, Ter minorū ô magister, insolens admodum, & à bonis literis aliena disputatio mihi uidetur, diuturni clamores, & molesti sunt: sed si dñs bene fauentibus molestias illas uicerimus, quid tum sequemur? tū ille, facile certè est ad interrogatum respondere, cognitis accuratè terminis, & bene, fortiterq; argumentando capiti penitus infixis, modum arguēdi, distinguēdi, concedēdi, atq; ex omni disputatione cautè effugiēdi, breuiter (quod nō ignoras esse primum, & maximum) terminos tenebimus, hîc si parumper uelut assentiens moratus, iterum rogem, enim uerò magister, cum egregiam istam ter-
minorum

minorum utilitatem perceperimus, quid sperabi-
 mus deinde: nihil sanè de uia tam trita hæsitabit.
 Proxima sunt (inquiet) prædicabilia, propter du-
 biorum intrinsecus multorum intricatas bonas
 (crede mihi) difficultates bene disputabilia, ubi lon-
 ge uehementius argumentari licebit, quàm in ter-
 minis: unde multæ sunt etiam bonæ res, quæ illic
 sunt. Euge, rectè, beatè, sed an argumentandi & cla-
 mandi nobis hic finis erit: minime inquiet, sed ista
 nobis erunt prælibamina ac præambula ad Aristo-
 telis libros prædicamentorum, topicorum, quos
 primo legemus. Intelligo inquā: audiui enim per-
 obscurum esse Aristotelem, nec sine causâ proœ-
 mnis istis tã accuratis auditores præparari: ut se cō-
 stanter, & fortiter in tam difficilibus rebus gerant:
 & suspicor (cum erunt aliquot menses in terminis,
 & prædicabilibus bene uolutari) ad reliqua, id est
 prædicamenta, topica, quinetiam rhetorica (si ue-
 lint) eosdem prorsus esse peruenturos. Sed toto an-
 no his in rebus consumpto, & stomacho tot clamo-
 ribus debilitato, si scholam relinquamus, & ad poë-
 tarum, oratorum, iurisperitorū studia uocemur,
 quid erit solatiū: quid fructus tandem? Hic Aristo-
 teleus nihil, quēadmodum rex ille, ridebit: sed at-
 tonitus hærebīt, qui nullum unquam in scholasti-
 cis uociferationibus uerbum audiuit, de tam mul-
 torum librorum usu: sed finge uersatum in literis,
 cognouisse magnas inuentionis esse commodita-
 tes: & artis illius aliquid in tot libris esse suspice-
 tur:

tur: dicat itaq; inueniendi uías libris illis contineri:
tum idem, quod Cyneas, postremū quæram: quid
uetat, ô magister, quominus uno libello, uno uel
etiam dimidio mense illius artis utilitatem capia-
mus? Aspice breuissimam illam naturæ scientiam,
quatuordecim non libris, sed uocabulis compræ-
henfam & distinctam, causis, effectis, subiectis, ad-
iunctis, dissentaneis, genere, specie, nomine, nota-
tione, coniugatis, testimonijs, comparatis, distribu-
tione, definitione, hisq; rebus omnibus, copiosissi-
mè dotatā & locupletatam: ad quas per tot millia
molestiarum, clamorum, miseriarum, per tot uolu-
mina terminorum, prædicabilium, prædicamen-
torum, topicorum, rhetoricorum, per tot millia
(quod omiseram) introductionum tilmanicarum,
trapezontinarum, fabrilium, cæsarinarum non du-
cimur, sed ineptissimi efficimur. Ad propinquum
naturæ gymnasium deducendus tibi diligētī uide-
licet pædagogo in hac academia Parisiensi traditur
puer: tu trahis in Britāniam, Germaniam, Sarmat-
iam, Indiam, per infinitas terras, infinitaq; maria,
ut tandem huc in uicinam domum peragrato ter-
rarū orbe claudus, fractusq; uix, ac ne uix quidem
perueniat. ô cæcos uixæ duces: ô calamitosos erro-
nes: nunquam quid agatis intelligetis? nunquam li-
bera mente de tot uestris peccatis, & flagitijs cogi-
tabitis? qua fraude uosmetipsos, quàm misera opi-
nionum seruitute implicaueritis: quod exitium bo-
nis, & innocentibus comparatis? sit aliquando fi-
nis

nis infaniendi: naturæ consilijs utamur ad necessitatem uitæ: opinionum commentis non conturbemur: colligamus nos ipsos, resipiscamus: ueritati debitum honorem tribuamus: sit secta nobis una non Platonis, non Aristotelis, non hominis cuiusquam, sed ueritatis, cuius sectatores, & æmuli, cuiusque inuestigandæ, & æstimandæ periti, dialectici nominentur. quicquid huic consentaneum erit, laudetur, & ametur: quicquid dissentaneum, damnetur, & abijciatur. Sed sit persequendi modus, & quāquam sunt infinita hominum istorum delicta, moderatio tamen repræhensionis adhibeatur: ab hoc inuentionis chaos ad reliquū iudicij chaos transeamus. Hic mihi omnes Musæ, & Charites sunt implorandæ, ut publicam pestē, & tot iam seculis corroboratā, atque inueteratam ægrotantibus ostendant: phanaticis quibusdam ingenijs persuadeant, ut se colligant: naturam suam intueantur: dei optimi, maximæ, quibus affecti sunt, suspiciāt: intelligant quantā, quamque singulari dote, quā precioso dialecticæ naturalis pignore deus hominem illum æternū cum caduco, mortalique corpore copulauerit: cuius pars longè optima diuinissimaque cum iudicij prudentia cōtineatur: animaduertant ne nimis ingrata barbaraque impietate diuinam munificentiam despiciāt, nimiumque stolido dementique furore non perturbatorem tanti boni, sed ereptorem: non hostem humani iudicij, sed tortorem, carnificemque diligāt, sic enim uerissime profiteri possum, si dæmonum omnium

omnium conuentum aliquem princeps ipse tenebrarum de extinguendo doctrinæ huius lumine ageret, auditaque singulorum sententia statueret, non perniciosius, exitiosius, calamitosius quicquam reperitur, quam ab uno Aristotele repertum est.

—Dij talem terris auertite pestem.

Quid est iudicium, ô domine Aristoteles, ô unice naturæ fili, ô deus amentium, st. dormit. genera iudicij quot sunt? nondum è somno excitatus est. sed fortasse deus iste per sacerdotem, aut interpretem aliquem loquitur. heus Aristotelei sacerdotes quoniam deus uester dormiens nos hinc despicit, quid est iudicium? quæ sunt iudicij genera? Pythagorei ex Aristoteleis facti sunt: demisso supercilio terram intuentur: tacent, nec sibi assumunt, ut in tanto domini silentio uel hiscere audeant. ô pictores Apelleos, ubi est in hac admirabili tabula iudicij definitio, id est, caput: ubi genera, id est, membra propositionis uobis imaginis ad imitandum: an ego audax, temerariusque sum, qui portenta uestra patefacio: an uos scelerati, facinorosi que hostes humani generis, qui ueneficij istis liberalia, atque ingenua studia corrumpitis: animos iuuentutis ad sapientiã natos infatuatis? Sed magna laus est Aristotelis, atque haud scio an maxima, obscure, perturbatè omnia confundere. arcere enim uoluit (dicitis) tardos, & hebetes ab hac gloriosa disciplina:

—Procul ô procul este profani,

Conclamat uates, totoque absistite loco.

d

At

At ô ingenioſi ſophiſtæ, artes non ſunt excellentiſſæ,
 & perfectoriū ingeniorū gratia repertæ (qualia uo-
 biſ uestro quidē iudicio finxit natura) ut ſoli tam
 admirabilem Ariſtoteliſ ſapientiā perciperetis: ſed
 tardorum illorū, & hebetum (quos deus ueſter cō-
 tēplſit) cauſa ſunt inuentæ, ut h̄s adiumentis doctri-
 næ cōfirmari, eō diligentia, & labore peruenirent,
 quō uos beatos natura ſine ulla moleſtia perdu-
 xiſſet. Itaq; definite hac magnifica deſenſione, &
 præclara uti: quæ uos quales eſtis, manifeſtē nimis
 & aperte demonſtrat. intelligitis quid dicam: non-
 dum enim ſuccenſeo. ſed eſto tamen (nihil enim
 quod concedi poterit, inuitus negabo) Ariſtoteles
 obſcurata confuſione apud uos nobilis, & inſignis.
 occulta in Ariſtoteleiſ ſoliſ oracula uideamus. at
 tenebræ ſunt obſcuriſſimæ: quomodo cernentur?
 opponamus naturæ lumen hiſ tenebris: & cum iu-
 dicij confuſione, eiſ diſtinctionem conferamus.
 ſint igitur harum tenebrarum genera iudicij gene-
 ribus oppoſita: ac primi iudicij primo, ſecundi ſe-
 cundo, tertij tertio loco perturbationem perſequa-
 mur. Quid eſt igitur primum in primo Ariſtoteliſ
 iudicio? libellus eſt de interpretatione mirifica in-
 auditiæ fatuitatiſ illuſione implicatus: nihil enim
 toto libro exceptiſ contradictionibꝯ, h̄s qꝯ pertur-
 batiſ, dialecticum eſt: contradictioni ſiquidem lo-
 cus in iudicio non erat. argumentum enim eſt con-
 tradictio, quod inuentio ſuppeditat: non argumen-
 ti diſpoſitio, quæ iudicij doctrina continetur: cur
 ergo

ergo inter has spinas abijcitur: neq; id erat ab Aristotele ignoratum; dedit enim contradictionibus in topicis locum proprium; sed illa gloria perturbandi retinenda fuit: at non satis est una in re una confusio: contradictioni falsæ species attribuuntur: nam cum definit contradictionem, unius, eiusdemq; rei affirmationem, & negationem: singularem quandam contradictionem excogitauit: ut,

Quidam homo ambulat, quidam homo non ambulat.
 O' callidum, & uafum sophistam, potestne res eadem numero uerè simul affirmari, negariq;? non (inquies), at in proposito exemplo res eadem numero affirmatur, negaturq;: secus contradictionis definitio non conueniet: quid hinc concludam? utrū te mendacem, & uanum, qui rem inenodabilem defendis, & contradictionem esse, & utrinq; ueram: an prima definitione lapsus? at definitio uera est, uanitas ergo tua damnetur: hoc solum erat in hoc opere dialecticæ proprium: idq; (ut apparet) & falsa, & contraria institutione perturbatum: reliqua literatoris planè bardi, & sophistæ litigiosi ridendam, atq; explodendam uanitatem complectuntur: de nomine, uerboq; quid sint, addubitat: quot sint uerborū modi, quæ oratio indicat, optat, &c. quæ affirmat, negat: quæ est uno sensu simplex, quæ multis cōiuncta, quid suppositum orationis, quid appositum (sic enim grammatici loquuntur, hinc sophistæ subiectum, & prædicatum nominant) quid cōmune, propriū, uniuersum, singulare, de quibus
 d 2 initio

initio contra terminales illas statuas disputavi: qua
 excusatione hæc defendentur esse dialectici iudicij:
 ignoranda non sunt, fateor: sed nec nominum, uer-
 borūq; declinationes & coniugationes futuris dia-
 lecticis sunt ignorandæ, an ideo dialecticus hic ma-
 gister docebit, partes orationis per casus temporæ
 inflectere: non enim minus hæc, quàm illa dialecti-
 co necessaria sunt, sed longè aliud est aliquid in arte
 sciri oportere: aliud in ea perturbare, atq; inculcare.
 usus artium multis est sæpe rebus coniunctus: præ-
 cepta tamē ratione locoq; distinguenda sunt: quā-
 obrem reddantur grammatica grāmaticis, diale-
 ctica tractentur à dialecticis. Hic certè lubet admi-
 rari Aristoteleos tam fuisse grāmaticis infensos:
 puto cū bellum illud grāmaticum inter uerbū,
 nomēq; tam pertinacibus odijs gerebatur, Aristo-
 telem cum suis prædonem aliqua in sylua proximi-
 ma fuisse: unde terminos, categorias, hunc totum
 locum grāmaticorum spolijs impleuere: sed pa-
 catis iampridem, compositisq; rebus, imperioq;
 grāmaticorum optimè constituto, cur illa latroci-
 nia permittuntur, ut sophistæ sibi uendicent, quod
 sit grāmaticis omni iure debitum: cauete ô furun-
 culi Aristotelei, ne dica uobis impingatur: nemo
 patronus unquam tam disertus adhibebitur, ne ue-
 stris quidem omnibus distinctionibus instructus:
 qui uos etiam longissima & multis diebus cōmen-
 tata oratione possit defendere, quod si iudiciū con-
 temnitis, grāmaticum bellum non pertimescitis:
 non

non horretis: quòd si nocte aliqua excitetur,

Quis cladem illius noctis, quis funera fando

Explicit? aut possit lacrymis equare labores?

Itaq; constringite potius autorem furtorum istorū Aristotelem, & grammaticis unà cum furtis dedite, ut legitimum de eo supplicium sumatur: ne tota gens uestra tanti belli uastitate pereat. Sed hætenus de grāmaticorum causa. sophismata (quæ restant) uideamus, quæ ex multorum dierum sophisticis concertationibus, in schola ab hoc archisophista collecta esse, coniectura quidem non mala fuerit. primi itaq; diei theses fuere de grāmaticis, ubi graues quæstiones partim surreptæ, partim per phresin quandam somniatæ, ex scientia enim quæ de anima est, una ualde difficilis, & obscura quæstio defluxit, quomodo imagines rerum conciperentur animo, & quomodo uoces earum essent nuntia, & interpretes: item uocū literæ, tum quemadmodum res rerumq; perceptæ imagines eadem, uariæ autem uariarum gentiū uoces, & literæ: quæ omnia quia fatetur Aristoteles aliena esse, credam homini hæc uerissimè affirmanti: ait enim, de his uerò dictum est in his, quæ sunt de anima: alterius enim est negocij, in nomine autem, & uerbo infinitis q̃ tortuosa somnia sunt? De quibus nihil inuenio, quod dicam, nisi fortè credas, quo tempore chime ra mentes hominū perābularret, reliquisse in Aristotelis mēte duas istas lernulas, quæ duntaxat, ut uisa inania somniantī apparerent: easq; si excitatus requireret

quireret, sentiret cum somno euauisse, nusquam apparerent: nullus poëta, nullus orator, nullus philosophus, nullus ne ex his quidem, nisi cum in hac quæstione sunt, sophista his utitur. Tertia quæstio est, de futuro contingenti in contradictione permixta: quæ quàm fecundum pabulum, quàm gratū sophistis ociosis attulit: hîc iactationem habent in populo, & subtilitates suas ostentant: quanquam tota res ut hîc est posita, si dialecticum lumen adhiberetur, facilis erat, & duobus his cōpræhensa syllogismis: quibus Aristoteles probat contradictionis ueritatem in contingēti futuro non esse definitam: altero sic,

Si definita sit ueritas contingentis futuri, fatalis erit necessitas accipienda:

Hoc uerò perabsurdum est: cum uideamus quærundam futurarum rerum principiū in nobis esse: Illud igitur perabsurdum erit. altero sic,

Quæ natura rerum est, eadem est enunciationum:

Quædam uerò res sunt ancipitis euentus, & inconstantis: Tales igitur erunt earum enuntiationes.

Quarta quæstio est de enunciationibus finitis, & infinitis, ex chimericis nominum, uerborumq; somnijs: in quibus quàm anilia, delira, errantia, uaga, cæca sunt omnia: hîc collatas esse multorū dierum insanias ex rabie insanorum sophistarum arbitror: primò enim quando secundum adiacens attributum est, octo enuntiationes, quatuor indefinitæ, quatuor uniuersæ ex subiecto finito, infinitis
toq;

totq̃ sunt: ut,
 Homo ambulat, homo non ambulat:
 Non homo ambulat, non homo non ambulat.
 Omnis homo ambulat, nullus homo ambulat:
 Omnis non homo ambulat, nullus non homo ambulat.
 Totidem fient si infinitio ad attributum transferatur: ita erunt decem, & sex: quod si subiectum, & attributum simul infinitionis nota afficiatur, quatuor & uiginti numerus duplicabitur: si tertiū adiacens attributum sit, erunt quadraginta octo enūciationes: si pro indefinitis addas singulares, rursum duplicabitur, & erunt nonaginta sex: postremo quod interpretes fecere, si priuantes admisceas pro indefinitis, dupla erit multitudo, & enunciationes erunt centū quadraginta quatuor. Quid in hac rabie sophistæ quæsiuerunt? estne hîc inuentionis iudiciūq̃ ulla scintilla: nulla omnino. est utilis ad aliquas res exercitatio animi nullam uideo, ne corporis quidem suspicari possum, quid hîc expiscari potuerint: nisi fortè cruditate stomachi laborarent, atq̃ ut accipitribus auium prædatoriarum magistri, curando uentri deuorandā stupam, uel rodendum lapidem aliquem obijciunt: sic sophistis medici præceperint, ut aliquot dies uociferando quæstiones istas futiles, atq̃ inanes ieiuni arroderent, & hac sophistica curatione uentres exinanirent. At etiam hîc Aristotelei ænigmata esse gloriantur, & arcana quædam inexplicabilia. quādo autem (est) tertium adiacens prædicatur, dupliciter dicuntur

d 4 oppos

oppositiones: dico autem ut est iustus homo: tertium dico adiacere nomen uel uerbum in affirmatione. quare ob id ipsum quatuor erunt illae: quarum duae quidem ad affirmationem, & negationem se habebunt secundum consequentiam, ut priuationes: duae uero minime: hoc est aenigma Aristotelis, ut ipsi se efferendo gloriantur interpretes. O miseram dialecticam, in quorum latronum manus incidisti: tu eras homini concessa, ut occulta inuestigares, illustrares obscura: at ecce prompta occultas, obscuras illustra. Sphynx bellua quaedam biformis, olim proposuisse Thebanis aenigma dicitur: quod qui dissoluere non posset, ab ea necaretur. itane uero misera dialectica, belluam te isti homines faciunt: quae aenigmata non fortuitis uiatoribus, sed tui studiofis, & amantibus, non corporis, sed animi periculo proponas: Oedipe subueni, dissolue aenigma, & belluam interfice. At quale istud est aenigma: Affirmationem finitam sequuntur duae negationes infinitae, & priuati attributi, non contra. Nihil aliud: Nihil certe: utinam cruditas illa sophistas omnes perpetuo uexet, modo contagio morbi noceat nemini: sanos & incolumes non contamineat: aspectu ipso non fascinet. Interposita est quinta quaestio de coniunctis, & diuisis, inutilis quidem, sicut omnes Aristotelis regulae: syllogismus enim satis, superque omnibus aestimandis quaestionibus est: nec unquam fallit, sed hae regulae ex ignorance iudicii profectae sunt: & multis locis profeminatae ad ingenia turb

turbādum. Sexta quæstio est, de modalibus (ut ap-
pellant) omnium maxima, præstantissimaq; in cu-
ius initio propter excellentiam titulus est à sacra-
dotibus Aristoteleis inscriptus, *De modalibus nō gu-
stabit asinus*. Quem quidē agnosco ex insolentia illa
natū, qua persuaserunt sibi Aristotelei se solos in-
geniosos, sapiētes, beatos esse; itaq; appellant asinos
cæteros mortales, qui hæc mysteria uel nō assequū-
tur, uel aspernantur, sed inueni qua ratione istis sa-
pientibus stomachum faciam: itaq; si me commo-
ueant, distinctionem aliquam expediam, qua uel
inuēti nauscam faciant, Quænam est (dicet uestrum
aliquis): quænam inquam, attendite, de modalibus
nō gustabit asinus. ego distingo: asinus molaris,
uerū est: asinus Aristoteleus, nego: ha, ha, hæ, quid
ridetis? ruditis dicere debebam: an ut hæc uera sunt,
ita grata uobis accidunt? primū in hac asinina sa-
pientia quid est tam admirabile? uideo primam cō-
certationem fuisse de genere affirmationis, & nega-
tionis in modalibus: quæ more cæterorum primo
ex uerbo ipso negari dicuntur, ut cætera pronun-
ciata: deinde id refellitur, tandemq; concluditur ex
solo modo negationem definiri oportere: quia cō-
tradictionis partes essent simul ueræ: utrum igitur
flagitium maius est, contradictionis propriæ par-
tes simul esse ueras, an simul esse falsas? par (ais)
eademq; culpa est: at si negatio solum modū com-
plectatur, utraque pars contradictionis falsa simul
erit: ut,

Aristoteles bellua est necessario:

Aristoteles bellua est non necessario.

Dicite obsecro Aristotelei, utram harum uultis esse ueram: neutram credo: nimia enim esset amētia, belluæ mancipia uos esse: at si modum cum uerbo amplecti placet oportere, ut ego disputo, nulla erit negationis cum cæteris enūciatis differētia: ut, *Plato disputabit hodie in academia:*

Plato non disputabit hodie in academia.

Nec certe modi quatuor illi à sophistis hîc selecti, omnes modi sunt, nec solis illis utimur: quotquot enim aduerbia, tot modi uerbis adiecti, quotquot nomina cum uerbo ita iunguntur, ut sanctū est ueritatem tueri, pium miseros consolari, &c. sed quatuor illi ex omnibus tum fortè in mentem uenere: cūm terribilis illa modalium quæstio disputabatur, contradictione itaq; constituta, trium dierum scholæ sequuntur: qua ratione dispositæ modales dominæ, aut pedissequæ essent, id est, antecederent, consequerenturue: primus ordo (quo dispositæ fuerant contradictiones) nō quadrabat ad numerum: ideoq; retexendus fuit: secundus, qui ex correctione primi factus est, non improbatur quidem: sed tertio tantum postponitur: ita uersandæ toties & commutandæ loco atq; ordine fuerunt modales enuntiationes, antequam aptè inter se, & conuenienter coirent, uerūtamen quorsum hæc tam subtiliter, tam ingeniose, tam bene: quid habet ista res utilitatis: an non eadem est modalium, suppositio-

num,

num, ampliationum, exponibilium ratio: hæc ex-
 plosa sunt, quia sine usu, sine fructu, sine emolumē-
 to ullo summo labore discerentur: cur paribus in
 causis non est eadē iudicii ratio: hīc est *ματαιότης χυλῶν*,
 id est, ut Fabius ait, superuacua artis imitatio: qua-
 lis illius fuit, qui grana ciceris ex spatio distante
 missa in acum continuò sine frustratione inserebat:
 quem cum spectasset Alexander, donasse eum dici-
 tur eiusdem leguminis modio: quod quidem præ-
 mium fuit illo opere dignissimum. Quo igitur so-
 phistas istos, cum multum, diuq; de modalibus or-
 dinatim statuendis laborarint, munere donari o-
 portebit: impleantur tres modii tribus modalium
 ordinibus, & offerantur à discipulis magistro re-
 muneracionis gratia. Iusta enim ratio est, ut qualis
 sementis fuerit, talis messis existat. Postrema quæ-
 stio de pugna enunciationum, an è rebus cōtrarijs,
 an è modo enunciandi contrario nasceretur: quod
 ex definitione contradictionis illius uniuersæ, quā
 contrariam hīc dicunt, satis erat intellectum: sed cō-
 suetudo retinenda fuit: obscuranda nugis, & impe-
 dimentis omnia. arcendi fuerunt ab his adytis he-
 betes & tardī. O uos hebetes Aristorelei, & serui do-
 mino nimis obsequētes, hæc cōfusio, hæc sophisma-
 ta, hæc ænigmata, hæc chimericæ somniorū fascina-
 tiones rationē, iudiciūq; uobis eripuerūt: adhibete
 aliquando uos in consiliū, si potestis, & uosmeti-
 psos sic interrogate, quid me labor hic adiuvaret: an
 quia de nomine, uerboq; de pronunciatis finitis,
 in fin

infinitis, modalibus, discipulos meos mille argu-
 mentis perturbare, & meipsum in primis didici,
 ideo dignum homine quicquam didici: an his ad-
 iutus nugis potero uel amicis inconsideratis confi-
 lium dare: uel afflictos molestia leuare: uel effraena-
 tos reprimere: nihil minus. an in foro causas age-
 re, improborum nomina deferre, sceleribus expli-
 candis iudices commouere, an innocentes tueri, &
 supplicio liberare: nihil simile. an in Christianis co-
 cionibus populum docere, sacras literas interpre-
 tari, malis erroribus obistere: nihil hic quoque.
 quid ergo est: egredere è schola tua, in quam cogi-
 tatio utilitatis nulla unquam ingressa est: require
 tanti temporis, quantum hic miserè consumis fru-
 ctum: si quem reperies, dic me sceleratissimum, qui
 deum tuum tam seuerè exerceam: si nihil, cum o-
 mnia lustraueris, inuenies, ignosce tam iusto dolo-
 ri, & contra tam multos hostes utilitatis publicæ
 gratia suscepto: desine fatuus esse, & bonos adole-
 scentes, qui te nihil offenderunt, infatuare: dic librū
 istum Aristotelis, non de interpretatione, sed de co-
 fusione appellari debere: omnia esse excepta con-
 traditione (quæ & hic non esse, & non sic tradi
 debuit) contortis, & aculeatis sophismatis referta,
 ad fallendum, turbandum, impediendum ab impro-
 bissimo, nequissimoq; sophista composita. Sed de
 his deliramentis satis. ad alia pergamus. His præ-
 claris iudicii fundamentis ita constitutis analytica
 sequuntur, in quibus omnis ueritas naturæ retex-
 ta, dis-

ta, dissoluta; est, huc omnes inferorum (credo) te-
nebræ sunt immissæ.

Dij quibus imperium animarum, umbræq; silentes,
(sic enim cum poëta lubet exclamare)

Et Chaos, & Phlegethon, loca nocte silentia late,

Sit mihi fas hæc monstra loqui, sit numine uestro

Pandere res alta terra & caliginemersas.

*His miseris inuoluti tenebris, ut apud inferos Aec-
neas Sibylla; sic sophistæ,*

Ibant obscuri sola sub nocte per umbras,

Perq; domos Ditis uacuas, & inania regna:

Quale per incertam lunam sub luce maligna

Est iter in syluis, ubi cælum condidit umbra

Iuppiter, & rebus nox abstulit atra colorem.

Quamobrem libera ingenia (quibus nostri labo-
res deuouentur, quorum pro salute, & dignitate
uigiliæ nostræ tantum certamen ineunt) adeste,
animaduertite, cognoscite miserabilem naturæ ue-
stræ calamitatem, non tam mihi stylo persequen-
dam, quàm uobis omnibus diris deuouendam: ue-
runtamen ne semper Aristotelei cæci sint, qui uia
qua gradiuntur non uident, nec errare se sciunt, ac-
cendamus, & hic secundi iudicij lumen, definia-
mus, diuidamus, ut tenebras ostendamus apertius,
& facilius depellamus, atq; ab ipso primum nomi-
ne ordiamur: Analyticō opus uniuersum nomina-
tur. unde à Græco uerbo ἀναλύειν, quod retexere &
delere significat, nempe quod hæc ars quasi Pene-
lope telam retexens, tollat ad extremū & destruat
omnia:

omnia: nomen certè operi conuenientissimum. Analytici itaq; libri definiantur, quibus hominis naturale iudiciū corrumpitur, atq; hebetatur. corrumpendi autem atq; hebetandi iudicii artes uarię multiplicesq; sunt inuētæ: sed tamē hīc libris quatuor ab autore suo compræhensæ: quæ syllogismorum fructus nō aliter custodire, ne quis eos attingat, quàm aurea illa mala in hortis Hesperidum peruigiles belluæ, draconesq; insomnes uideri possunt: aditus obscuri, & fallacibus uīs interclusi: quos cum peruiceris, excipiūt nouæ, præcipitesq; rupes, lacus interiacent obiecti, atræ obstant ingredienti syluæ, difficultates innumerabiles obijciuntur: ac tandem sequuntur elusiones, somnia, delirationes. primus itaq; liber hortos illos pretiosos habet, sed monstris immanibus circumseptos, uallatosq;: secundus præstigijs, & incantationibus eludit: tertius, & quartus summa, & perfectissima insaniendi doctrina, captos iam mente instruunt, & exornant: nec ulla è tantis malis elabendi spes est, nisi tenebras omnes sacrorum Aristoteleorū, diis inferis (quibus debētur) deuou eas: & te naturæ, ac libertati restituas. Siquis igitur est liber, & miseris illis sacris solutus, duce natura hos hortos ingreditur, facilè mōstra hæc omnia superabit. Quæ nā sunt ingentes, & portentosæ belluæ, quæ primum statim uestibulū custodiunt: principia sunt, dici de omni, & dici de nullo. Quid istis nominibus porēdeditur: omnes Aristoteleos uideri sibi de omni re posse

posse dicere, cum tamen nunquam de ulla bene cogitarint. Calumniator audio, quid potest his admirabilius esse principiis: quid relinques dialecticæ, si principia nostra subvertas? Tu me ô uir bone, calumniatorem uocas: at ego te, tuiq; similes, id est, sophistas & ueritatis hostes nō calumniari, sed tollere, atq; interficere uolo: bello contra uestrum genus uniuersum, non calumnijs decerto: itaq; deliras, quando tam grauiter lacepsitus, tam leuiter repungis. appella me hostem uestrorum mendaciorum, oppugnatorem uestri generis, id est, quod dicere non uis, sophistarum: tunc intelligam animi tibi aliquid esse, sed tamen tandem aliquando de tuis principijs audi. non audiam (dicis) uetat Aristoteles. at ueritas iubet, non curo: nihil audiam. Heus Aristotelee, aspice an hæc principia nigra sint, cur manum oculis opponis? aspice saltem per rimulas interstientium digitorum. non faciam, credo Aristoteli alba esse affirmanti. at tolle paulisper manū, oculos aperi: ecce Aristoteles permittit: hem? Aristoteles permittit, ut oculos aperias: mādauit enim seruis suis omnibus in quadam ethicorum lege, ut ueritatem rebus omnibus anteponerent: uisne iam Aristoteli, non dico ueritati, parere? uiceris, ais: quid tum? nōne principia hæc alba sunt? at iam laudo te, & uirum agnosco, qui apertis oculis rem spectas: sed accedamus propius, ne fallamur, & certius intueamur, principia ista, ut arbitror, inuenta sunt ad syllogismos simplices primæ speciei probandum:

bandum: minime, ad illustrandum: nequaquam, ad quid igitur: ad reducendum, & resoluendum: quemadmodum tēpore pluuiæ pastor reducit. parabolam intelligo: principia sunt domicilia syllogismorum primæ figuræ, immo secundæ & tertiæ: nam secunda, & tertia primæ potestate continentur: ideoque quemadmodum boues ad stabulū redeunt aliqua necessitate compulsæ: sic si qua uis syllogismis obsistat, redeunt ad principium: uideo, inquam, cōsiliū, & agnosco, eiūque certè penè assentior. sed exponam tibi meam rationem: tum fortasse ea reiecta Aristoteleus fiam, uerū attende, quādo syllogismum facis, nōne quæstionem aliquā probare uis: & eam ueram, falsamue iudicare: uolo: ut si quærerem abs te, an sophistæ sint execrandi: & hunc syllogismum faceres,

Omnes impostores sunt execrandi:

Omnes sophistæ sunt impostores:

Omnes igitur sophistæ sunt execrandi:

non concluderes, quod quærerem: concluderem, at uide quid in syllogismo feceris: argumentum fuit Impostor, quod ita dispositum est, ut primum antecederet maius extremum: deinde consequetur minus, affirmatum uniuersè: ut quæstio uniuersè affirmata concluderetur: sic est. nec omnino iudicari potest de quæstione, nisi argumentū cum ea disponatur: non potest, est igitur iudiciū hoc primū, id est syllogismus certa, perfecta, cōstansque dispositio: est. quem syllogismum omnium iudi-

cas

cas esse clarissimum, facilissimumq; Primum prime
speciei simplicis, deinde secundum, tum unum=
quemq; prout ad illos accedit. Amabo te, quoniā
simpliciter, & sine ullo fuco agimus, pergamus. si
quis stolidus, & dialectici iudicij, communisq; sen-
sus expers, syllogismi constantiam non uideat, de-
monstrariq; sibi uelit: nōne clariore, & ueriore di-
spōsitione in huiusmodi demonstratione, uti neces-
se est: Necesse est: ut si fiat hic idem syllogismus,

Omnes impostores sunt execrandi,

Omnes sophistæ sunt impostores:

Omnes igitur sophistæ sunt execrandi.

cuius conclusio non satis illi stolido, propositione=
ne, atq; assumptione positis, firma uideatur: ideoq;
ut dixi, demonstrari sibi uelit. quid si hoc modo
demonstremus: si execrandus dicitur de omni im-
postore, & impostor de omni sophista, necesse est
ut execrandus dicatur de omni sophista. quid, in-
quam, hac sola connexa propositione syllogismus
ille plenus recte demonstrabitur? stulta, ita me deus
amet, & ridicula demonstratio: quæ pro argumen-
to sumit, quod erat in quæstione positum. dubita-
batur enim de illa dispoſitione, an quia execrā-
dus diceretur de omni impostore, & impostor de o-
mni sophista, ideo execrandus de omni sophista di-
ceretur: quod idem ad seipsum demonstrandū pro
argumento sumitur. deinde altera culpa est, multo
absurdior, quod perfectissima dispositio per man-
cam, & imperfectam iudicatur. intelligo. quid si

c inchoa

inchoatum illum syllogismū absoluamus, & hoc modo demonstremus:

Si execrāndus de omni impostore, & impostor de omni sophista dicitur: & execrāndus de omni sophista dicitur:

At execrāndus de omni impostore, & impostor de omni sophista dicitur:

Dicetur igitur execrāndus de omni sophista.

An rectius inquam hoc modo faciemus: posteriorē rem quidem culpam aliquo modo uitamus: syllogismo enim quamuis minus claro, at tamen pleno utimur: at in priorem culpam relabimur: quia idē per idem demonstramus: quid si alio modo quopiam, an irridendi semper erimus: erimus certe: quoniā dispositioni illi primæ clarissimæ, & perfectissimæ qui non crediderit, minus perfectæ, claræq; quomodo crediturus est: & dispositio (ut diximus) nisi dispositione ueriore & clariore demonstrari nō potest. Age porro, laudo ingenium, moresq; tuos: quis de tot erroribus (in quos incidimus, dum uoluimus syllogismum illum demonstrare) omniū est stultissimus? Omnes certe ualde fatui sunt, primus tamen omnium stultissimus. Da dextram obsecro bone uir, & confide: uerū enim tenemus: hic stultissimus error non noster est, sed Aristotelis: qui docet lumen illud clarissimæ certissimæq; dispositionis tenebris suorum principiorū demonstrare. sic enim ait, Si *a*, de omni *b*. & *b*, de omni *c*. necesse est *a*, de omni *c*, prædicari. prius enim dictum est quomodo de omni dicimus: ubi
prop

propositio connexa illa est cū argumento de quæ-
 stione sumpto: & stultissima certe (ut fateris) demō-
 stratio: libram enim habemus in syllogismi dispo-
 sitione certissimam: in quam cum argumentum,
 id est, pondus, & quæstionem, id est, rem ponde-
 rādam imposuerimus, tum sine errore iudicemus:
 cuius constantiam, & ueritatem, si quis probare ue-
 lit, afferat necesse est, certio rem, & firmiorem librā.
 at Aristoteles fractam, & dissipatam, immo pon-
 dus ex illa ipsa (quam probare uult) libra coagge-
 ratum assert. est enim principium illud dici de o-
 mnī, argumentum totius ad partes ex dispositione
 primi syllogismi sumptum: quamobrē uide quā
 foedē, quāq; turpiter Aristoteles, Aristoteleiq; de-
 lirāt. Quæ sunt igitur (inquies) syllogismorū prin-
 cipia: nulla, ipsi sibi syllogismi principia sunt: pri-
 mæ enim sunt dialectici iudicii obseruationes, quæ
 quia ueræ, naturalesq; sunt, ideo sunt probandæ: ra-
 tio alia nulla est. Quid frontem cōtrahis: irasceris:
 manum ad oculos reducis: pœnitet te aliquid ui-
 disse: quid obmurmuras: Aristoteles dixit, ais, er-
 go uerum: rationē aliam nolo, quia non est de prin-
 cipijs disputādum: est autem Aristotelis autoritas
 nobis pro omni principio.

O miser, inq; dies ultra miser, hucine rerum

Venimus? Quid est Aristoteles: idololatra, ut
 Græci dicunt, & quidem meretricis. Quid est ueri-
 tas: deus. tu scelerate ueritate deserta, deoq; damna-
 to, meretricolam hunc sequeris: nec quenquā phi-

e 2 Iosop

Iosophum iudicas, nisi qui tribus anticyris, caput
 insanabile nunquam tonsori Licino comiserit: A-
 gnosce lernas istas custodes syllogismorum, per-
 turbatrices Furias & Eumenides uexatrices huma-
 ni iudicij. Vna ratio erat constantis syllogismi, quia
 nunquam falleret, & utilis esset: sed facile nimis il-
 lud erat: tenebrae Aristoteli placent. Secundo loco
 sunt alia principia: omni inesse, nulli inesse: per que
 omnes syllogismi uitiosi declarantur. uidit enim
 Aristoteles conclusiones incertas esse: quibus res
 uniuersae, alias uera, alias falsa, propositione atque
 assumptione ueris concluderetur: statuit igitur con-
 clusionis comprobandae argumentum duobus illis
 principijs, inesse omni, & inesse nulli: neque haec chi-
 mera satis fuit, nisi omnes eius crines Gorgones,
 Harpyiaeque adhiberentur: & quamuis Aristoteli Py-
 thagoras aliquando recte sensisse uideatur, uirtutum
 certas, & finitas: uitiorum incertas, & infinitas esse
 uias: tamen hic certum uitiorum numerum perse-
 qui libuit, & omnes omnium figurarum uitiosas
 formas recensere. Quorsum hydras istas Aristote-
 les, in his hortis adhibuisti: an ut ab aureis malis iu-
 ueniles animos talium monstrorum insolentes abi-
 geres: nonne satis erat ad probandum uitiosum mo-
 dum, si aliquando falleret: rectum, si semper & ue-
 rus, & utilis esset: at tua gloria est perturbare, mi-
 scere, bene oculos caecos reddere: quamobrem ter-
 tiam chimeram prioribus addamus: quam si quis
 intelligat, ne protinus rideat: fortasse enim solus ri-
 debit:

debit: nec alius quisquam intelliget, quid sit, quod rideat: ita res est Aristotelea, & tenebricosa, ut sibyl lino aliquo interprete, & quidem percallido sit opus ad intelligendum: quam etsi non obscuris illis uerbis proponam, tamen audiant nondum sacris istis deuoti, an hic quicquam intelligere queant. quæsitum est in secunda figura, cum propositio, assumptioq; uel affirmaret, uel negaret, illa uniuersa, hæc singularis, an omni inesse, si argumentum minori alicui inesset, alicui non inesset, in tertia autem, si argumento minus extremum alicui insit, alicui non insit, cum propositio affirmaretur uniuerse, assumptio negaretur singulariter, an nulli inesse; uel cum utraq; negaretur, propositio uniuerse, assumptio singulariter, an omni inesse maius extremum minori cõtingeret. O crudelem & immanem studiorum humanorum carnificem, qua de causa crux ista miseræ iuuentuti erigitur? quid peccauit? quid commisit? an oportuit in omnibus formis inconstantibus perpetua exempla esse, in quibus maius extremum minori, & omni, & nulli inesset? non satis erat in quibusdam posse depræhendi? Atqui in secunda, cum utraq; uel affirmaret, uel negaret, uniuersa propositio, singularis assumptio, exempla sunt: in quibus maius minori omni, & nulli insit. nulli, ut album, olor, lapis: omni, animal, ridens, homo: nulli, nigrum, nix, animal: omni, lapis, animal, homo. atq; item in tertia cum propositio uniuerse affirmaretur, assumptio negaretur singulariter.

exempla sunt, in quibus maius minori omni inest
 & nulli: omni, animatum, homo, animal: nulli ue-
 rò, animatum, lapis, animal. Item cum propositio
 est uniuersa, assumptio singularis, utraq; negata:
 nulli, coruus, nix, albū: omni uerò, animal, homo,
 lapis: hoc Aristoteleum lumen est: quis uidet in hac
 nube uolitantem Aristotelis animam? sed hīc sœ-
 pius offendo. gloria est Aristotelis omnia tenebris
 obscurare: nec margaritæ fuerunt ante porcos abi-
 ciendæ: nec tāta mysteria in uulgus edenda: uerum
 est. Theopompus historicus, quod cœperat non-
 nulla Hebræorū sacra, Græca oratione tractare, re-
 pentē mēte captus est. Theodorus tragicus ob ean-
 dem causam oculis priuatus est. miserum me, ue-
 reor, ne mihi idem contingat: qui non modò ista
 propalam colloco, sed qui tam uehementer Aristo-
 teleorum deum repræhendo: cœlites socij Aristo-
 telis, ignoscite. Quarto loco noua monstra sunt cō-
 uersionū, quas hīc Aristoteles collocauit: per quas
 non secus q̃ Circe socios Vlyssis ueneficiorum po-
 culis in uarias animalium species: ita syllogismos
 ex una forma in aliam, à secunda, & tertia in pri-
 mam, quinetiam à prima in secundam cōuerteret:
 quasi sit ullus in tribus figuris syllogismus non cla-
 rior omni cōuersione: aut confingendum illud fue-
 rit, cuius nullus futurus esset usus: quod à natura o-
 mnīs sermonis, & orationis abhorreret: ut id quod
 erat naturale, quotidianum, usitatum, confirmare-
 tur. Sed hæc oblectamenta sunt Aristoteleorū: hi
 sunt

sunt Elysiꝝ campi, & *amœna uireta*

Fortunatorum nemorum, sedesq; beatæ:

quibus utinam solus inuentor fruatur, neminem decipiat. & certè solus cū suis fruitur: nullus enim sermo conuersionibus illis utitur: ne ille quidem, tot portentorum pater: nisi cum hæc somniando mussitat. Quinta regione post has horrendas feras circumstant ex uarijs monstrorum generibus compositæ chimæræ ex permixtione pronunciatorum solutorum, necessariorum, contingentium. Sunt autem interpositæ duæ formæ communes, genus, uel Aristoteleorum confessione tortuosum, & inauditum: quanquàm in secunda, & tertia figura nullam conclusionem nouam faciunt: secundæ enim primo, tertioq; tertiæ autem secundo, sextoq; modis continentur. ratio cinandi formæ ex solutis, necessarijs, contingētibus, & omnino ex omnibus enunciatis non permixtis, & uerbo (ut debent) modoq; negatis eadem, perpetuæq; sunt: in permixtis autē si quid esset ueritatis, quoniam tamen omnia sunt inutilia, tollenda ex hac arte uiderētur: at fraudis mēdacijq; plena sunt omnia: primum illud, ex necessario, & soluto necessarium sequi: qua lege asini rationales fient: sic enim ad Aristoteleorum præscriptum concludi potest,

Omnis homo necessario est rationalis:

Quiduis currens homo est:

soli enim currant hoīes, ut Aristoteles in pari enūciati soluti exemplo sumit, omne animal moueri.

Ergo omnia currentia necessariò rationalia sunt.

Itaq; Aristotelis iudicio si quando currant asini, necessariò rationales erunt, in quo rum numero uere, moriq; maluerint Aristotele, quàm Aristotelis errorem confiteri. egregiam uerò philosophi laudem, artificium reperisse, quo fiant asini idem, quod homines. Hæc dialecticorū documēta sunt, non incantamēta ueneficorum. Contingēs in hoc numero est: idq; in necessarium, & non necessariū ridiculè distributum: quasi non esset antea declaratum satis in tribus illis enunciandi modis soluto, necessario, contingenti, aliud esse contingens, aliud esse necessarium. sed hæc leuia missa faciamus. Ex contingentibus in prima, & tertía concluditur contingens, in secunda nihil, quid ita? quia à mendaci principio profecta disputatio mendax esse, falsa; debuit. Si diligēter attendisses enūciationes modo affectas, modo, uerboq; non autem solo modo, negari; non ad hunc tantum lapidem tam foedè, ac turpiter offendisses. atq; hæc in contingentibus leuissima plaga est: quomodo autem perferetur, quod postea præcipitur, in eadem figura ex soluto & contingenti, uel ex necessario, & contingenti contingens concludi: nam si negatio concludatur (qualē hic homo præscribit) concludetur & affirmatio: hoc enim dixit esse contingens non necessarium: de quo dixit in posterū fore sermonē. Hic mihi Prothea quēdam uidere uideor, in omnes colorum species se mutantem, distinctio nobis quædam percalidida

lida opponitur, non concludi contingens non necessarium.

*Quo teneam uultus mutantem Prothea nodo?
Sequar Ouidium, qui me sic admonet:*

Decipiat ne te uersis tamen ille figuris,

Impediant geminas uincula firma manus.

Immo seipsum impediuit: pactus enim est, se de contingenti non necessario duntaxat dicturum: res uides, quò redeat: nihil inconstantiae crimen ueretur: dat, repetit, & Prothea ipsum mutabilitate facile uincit. Tamen enim

Ille suam faciem transformat, & alterat arte,

Mox domitus uinclis in sua membra redit.

Redi igitur ò Protheu ad pactum, redi quando te uinculis constrictum sentis. uerum has spinas persequi molestum est. quamobrem ad alia transeamus: sed ex omnibus adhuc uisis lernis, sexta, quæ sequitur, omnium maxima, maximeq; si constanter aspicias, irridenda: caput unum est, de inuentione medij. Iupiter bone, quàm cæcæ, quàm lubricæ, quàm præcipites tenebræ, quàm misera superstitio Aristoteleos hoc loco cruciat: quàm est ipse Aristoteles suorum crudelis tortor? Inueniendi argumenti, quod medium uocat, doctrinam pollicetur, sed callidus, & uaser impostor, sic omnia demonstrationibus suis (sic enim uocat Aristoteles tenebras) obscurauit, ut cum ridiculæ stultitiæ, uel improbitatis maliciosæ plena sint omnia, admirabile tamē quiddam & beatum miselli Aristotelei credant in

his sacris tenebris subesse. ¹Animaduertite igitur ô
 miseri Aristotelei, quænam sunt hæc, tam occulta
 mysteria: animaduertite inquam, ut aliquando cau-
 sam miseriæ uestræ percipiatis. Primum est ut uni-
 uersam affirmationem concludas, argumentū ma-
 ius quæstionis extremum antecedit, consequatur
 minus. Secundum, ut uniuersam negationem con-
 cludas, argumentum repugnet maiori, consequatur
 minus: uel maius consequatur, repugnet mino-
 ri. Tertium, ut singularem affirmationem conclu-
 das, argumentum utrumq; antecedit extremum.
 Quartum, ut singularem negationem concludas,
 argumentum repugnet maiori, antecedit minus.
 hæc huius capituli præcepta sunt, quæ quid aliud,
 q̃p̃ ridiculam perissologiam, & inanem iterationis a-
 mentiam continent: nōne hæc uestra oracula di-
 spositionem (quæ in figuris tradita est) hic pertur-
 batam rursus inculcant: cum enim modum primæ
 figuræ definis, nōne dicis argumentū debere ma-
 ius extremum quæstionis antecedere, consequi mi-
 nus: alijs uerbis uteris, sed idem tamen significan-
 tibus, nunc uerò cum me doces, quomodo sit argu-
 mētum inueniendum, hanc iterum regulam quasi
 Lesbiam ad omnes parietes flexibilem apponis: ut
 requiram, quod antecedit maius, consequatur mi-
 nus. quoniam sunt hi loci argumentorum inuenien-
 dorum: dispositionem quandam præscribi uideo,
 quæ figura est Aristotelea: admonitionem trahen-
 di e quæstione argumenti non uideo: quæ cū præ-
 stigiator

stigiator ille satis agnosceret, per demonstrationes
 sibi cavit, & imposturæ uitia rectoris assumptis
 obduxit: quod ne Aristotelei quidem tandiu dissi-
 mulare potuerunt. Interroga enim quēpiam, quid
 hīc Aristoteles faciat: respondebit, ab eo construi
 pontem asinorum, quare: ut asinos hoc interiecto
 pōte, & prophanos ab hac sacra scientia reijciat. O
 fabrum pontis asinarij, siccine studiosæ iuuentuti
 illudere, publicis commodis imponere: liberali-
 bus studijs insidiari? Asinorum pontem construit
 Aristoteles, fateor: sed mendacem causam prætexi-
 tis: pontem enim hunc asininum uobis fecit Aristo-
 teles, quo uos ad tribulorum suorū pabulum in-
 uitaret: ubi cum uestri similibus hac asinina lætitiā
 perfusi exultaretis, ruderetis, atq; hanc asinariam
 uitam perpetuò degeretis: hīc campus uester est:
 ista uestra est Arcadiā. quid anguiculos hīc & in-
 de compositos ad uexandum persequar, de ostens-
 siuo (ut loquūtur) & impossibili syllogismo, qua-
 si aliæ absurdi, aliæ ueri syllogismi sint artes: de
 qualitate, quantitate, numero problematum, pro-
 positionum, terminorum, quasi hæc omnia com-
 munibus legibus figurarum non contineātur, aut
 ob aliud nisi ad fatigandum, & impediendum in-
 terponātur, de diuisionis infirmo syllogismo, qui
 certē firmissimus est, sed duos syllogismos habet,
 copulatum alterum, alterum disiunctum: quid in-
 quam hæc minutula persequar, cum molestum sit
 grauissima quæq; persequi & postremum est primi
 libri

libri prodigium, analysis syllogismi in propositiones, terminos (ut schola loquitur) quam thesis, anadiplosis exagitant; sed conuersiones omnium figurarum hinc nescio quo casu à principio cum infinitis pronuntiationibus reuolutæ, tanquam hæc nungamenta philosophastri prius exposita non meminissent: aut qui cōmunes syllogismorum leges audiuiſſet, hæc quicquam desideraret, aut tot tricis, apinisq; (si quid esset hic utilitatis) onerari debuisset. Atq; hic paulisper securi respiremus, q; tot, tamq; immanes feras salui, atq; incolumes euasimus: quarum in principatu erāt, principiorum illa tam fera genera, dici de omni, & dici de nullo, inesse omni, & inesse nulli. deinde eorum auxiliares sine nomine lernulæ in secūda, tertiāq; figura. postremo præstigiatrices, & ueneficæ conuersiones, secundo ab his principijs gradu, concretæ ex uarijs, & dissidentibus pronuntiatorum naturis chimeræ, fallax inueniendi medijs, & syllogismi retexendi nugatoria confusio: quæ etsi grauitate nocendi singulæ superioribus sunt inferiores, assequuntur tamen facile numero, & multitudine malorū uim parem, atq; eandem: hi sunt dracones, hæc belluæ, quæ hortos syllogismorum custodiunt: à quibus utinam dilaniati essent sophistæ, aut ab his illæ potius, ut unā cum miseris ingenijs, tot prodigia perirent. Hactenus difficilia, molesta, grauiā fuerunt omnia: quæ deinde proximo libro tradūtur, quanq; in iisdem uigilijs excubant, tamen in illa ipsa fraude delectationis

tionis habent plurimum, ut latrocinia credas superiorum esse, quia tantis tenebris latronum more cogant, & impellant miseros qui illuc ueniunt, quicquid habent, non argenti dico (illud enim magis esset tolerandum) sed iudicii dimittere: atque ita nudos, omni mente spoliatos abire. hic uero quando eadem ratio tentatur, tamen paulo facilius agitur. Incantantur praetereuntes, & illecebris in fraudem similem deducuntur. crederes in theatrum iucundissimum te uenisse: ita spectacula uariorum actuum ad exhilarandum animum aptissima proponuntur, est protasis primo ex multiplici uarietate conclusionum gratissima, epitasis ex perturbatione petiti principij, ex inopinata causa erroris, ex fallacia contrariae opinionis. tandem catastrophe prodit ex argumentationis formis, inductione, exemplo, enthymemate: quae si diligentem actorem nata fuerint, omnes antiquitatis omnium generum fabulas facile superabunt. imo uero iam nata sunt & tibicinem, & actores, & saltatorem. nunc Bacchi orgia, uel Apollinis hyporchemata iucundiora spectantibus fuerunt. sedeamus igitur, & spectemus. iam enim (ut uidere uideor)

Pars pedibus plaudunt, choreas, & carmina dicunt:

Nec non Threicius magna cum ueste sacerdos

Obloquitur numeris septem discrimina uocum.

Iamque eadem digitis, iam pectine pulsant eburno.

Canit enim ipse sacerdos Aristoteles (cordacem credo) analyticam citharam digitis pulsans: Aristoteleorum

teleorum principes habitu insolenti, atq; incondi-
to deformes, hianti, & uasto ore quasi spectatores
deuoraturi sint, res non agunt, sed uociferantur: di-
scipuli uerò confusi ad rythmū Aristotelicum in-
cedentes saltant, & uarias rerum species figurant:
modò falsis rebus proponendis, uelut in aquas te-
nues lapsi demerguntur, ac repentè emergunt: mo-
dò nouis rebus assumendis, quasi subinde nouis
aucti uentis uolantes aues effingunt: modò circu-
landis syllogisimi membris orbiculatos syderum
cursus, ac recursus imitantur: modò celeriter inuer-
tendis quæ recta fuerant, ignis celeritatem expri-
munt: modò cogendis aduersarijs, premendisq;
aut leonis immanitatem, aut pardalis impetum re-
ferunt: cæterasq; canticorum omnium formas pa-
ribus saltationum formis assequuntur. Empusæ
quædam saltatrices, ad augendam spectaculi uolu-
ptatem petunt principia statim, ac non statim: nec
interea uidentur: uelut umbræ tenues ad arborum
motum dilatantur, cōtrahunturq;: obijciunt falsas
erroris atq; opinionis causas: prodeūt ex una per-
sona magno quodā miraculo dissimiles personæ,
inductio, enthymema, exemplum, deductio, instā-
tia, quæ mirabiliter spectatores afficiunt. Quid est:
an ridiculum sermonem, nec satis in hac disputatio-
ne liberalem induxi: non Aristoteles uobis irriden-
dam, & exhibendam cacotechniam præbuit: quæ-
rit Aristoteles in ea re dialecticam, statuitq;, ubi ne
somnia quidem locum habere possunt, nullū enim
somnia

somnium tam est abhorrens à ueritate, tam com-
mentitium, quin aliquam rerum sensu perceptarū
speciem retineat. at circulator ille, & sibi ipsi repu-
gnans syllogismus, ex cuius disputationis natura
deductus, & obseruatus est:

Omnis sophista est ueterator:

Omnis impostor est sophista:

Omnis igitur impostor est ueterator. &

Omnis ueterator est sophista:

Omnis impostor est ueterator:

Omnis igitur impostor est sophista. &

Omnis impostor est ueterator:

Omnis sophista est impostor:

Omnis igitur sophista est ueterator.

Quis uelanus, quis puer, quæ anus, quis ægrotus
ineptias tales unquam somniauit? deinde,

Omnis sophista est impostor:

Nullus sophista est impostor:

Ergo nullus impostor est impostor.

O populares, ferte opem, obsecro, circunuenior:
nullus impostor, ut sit impostor, Aristotelei effici-
unt: metuo Iupiter bone, ne similiter in alia omnia
grassentur, & nullū hominem esse hominem, nul-
lum deum deniq; esse deum: quod tot cumulatis
montibus gigantes efficere non potuerunt, syllo-
gismorum suorū potestate efficiant. Iupiter, emitte
fulmen de cœlo, abige maleficos homines ad infe-
ros: ne mundum maleficijs istis, teq; ipsum conta-
minent, cætera cur abijciā, si me roges, nihil seuerē,

& pro

& pro meo iure respondebo: sed idem tamē quod tu seruo tuo, cū eum domo eijceres: si quid enim quereretur, diceres, abi in malam crucem nebulo, quando nihil unquam profuisti familiæ meæ, sed obfuiſti sæpe plurimum: ita respondebo dialecticis studijs uanitates istas nihil unquam profuisse, sed sæpe nocuisse plurimum. nam si à falsis principijs progredior, nihil efficio: si conclusionem conuerto, nihil proficio: quia harū ineptiarum nullus usus est: fallor autem aliquando, ut si conuerterem, Omnis orator necessario est homo, ergo aliquis homo necessario est orator: & si nō errarem, nunquam tamen rem propositam conuersione concluderē: si sumo sub medio, uel sub minore extremo, non concludo quæſtionem: si ex contradictione conclusionis, & altera pronuntiatione alterius contradictionem concludo, nihil clarius adfero: syllogismum enim facio, cui, si peritus erit artis, quo cū disputo, assentietur: si ignarus, non potius huic, q̃ illi assensum dabit, ita iuuentus in artibus istis operam (ut aiunt) oleumq; perdet. Syllogismus ad impossibile, nihil nouæ admonitionis exigit, communibus syllogismi legibus est cōtētus. Quare nihil habet uestræ fabulæ protasis apud non insipientes emptores uendibile: miseris, stultis, amentibus esse cupientibus, si quos nacti eritis, istam uanitatem probate, & quāti poteritis, uendite. Quid epitalis: an quicquam melius, optatius, utilius cōtinet: media probabile est extremis esse similia: talis est (ais) qualis

qualis esse debuit: certè quoniam epitaseos in fabu-
la proprium est turbare omnia. Itaq; quinque capi-
ta de petitione principij statim, non statui. de nuga-
torijs uitijs ratiocinationis, de puerilibus termino-
rum conuersionibus quid ostendunt: hem quid o-
stendunt: quid inquam hæc ostendunt: non respon-
deris: at iuuabo uos, & quod non potestis, aut non
uultis Aristotelei, exprimam. Petitiō principij tam
uehementer à uobis accusata, nōne significat ma-
ximum in omni oratione uitium esse obscuritatem:
imò uerò etiam uitium dicit, si nō clarissima sit ex-
plicatio, maximeq; perspicua. ergo damnat Ari-
stoteles obscuritatem: ergo uolunt Aristotelei esse
faciles, & aperti: ergo dialecticam (quæ mater est
omnis probationis, ac fidei) nolunt esse obscuram,
& inuolutam. O' sophistas mēdaces, nec satis uestri
memores: defenditis Aristotelem de industria ob-
scurum, & difficilem esse, & tamen hic ille ipse ma-
gister publica lege cauet, Ne quis obscure docero:
secus, capitale esto. O' præclarū legislatorem: tu a-
lijs rectè agendi necessitatem imponis, tibi ipsi per-
mittis tam immoderatam peccandi licentiam: ô li-
bidinem non ferendam, alios in amentia gloriari,
alios ne cōqueri quidem audere: repræhendor à te
Aristoteles, si obscurus sim: tui te prudentem, scien-
temq; aiunt, in obscuritate uersari. hanc tantam,
tamq; inauditam tyrannidem, si in iudiciū ueri-
tatis appello, flagitiosus, sceleratus, audax, impius
appellor. At catastrophē uideamus, cōciliabit for-

f tasse

tasse turbas omnes, & ad optandum aliquem exitum deducet. Quid igitur? quemadmodū ex eodē luto figuli uaria uasa, sic ex eodem fracto, dissipatoq; syllogismo dissimiles argumentationis species efficit, inductionē, enthymema, exemplum. Enthymema truncum syllogismum confitetur: hoc quia concedit, accipio. inductio & exemplum syllogismi non sunt huic mēdacio resisto. Quid est hīc artis nouæ Aristoteles? Cur inductio, & exemplum non sunt etiam enthymemata, id est, ut ais, imperfecti syllogismi, ut addita propositione, uel assumptione, quæ deest, perfecti syllogismi fiant? sit enim inductio,

Omnis homo, omnisq; belua sentit:

Omne igitur animal sentit.

Sic enim instituis inductionem: adde igitur assumptionem magister, syllogismum facies hoc modo,

Omnis homo, omnisq; bellua sentit:

Omne animal, homo est, belluūue:

Omne igitur animal sentit.

Nōne hīc assumptione addita syllogismus plenus factus est? & ita semper fiet, quoties ex enumeratione partium totū probabitur. neq; uerò hoc tam ignorabas, quā malitiose celabas, & occultabas. ridiculum uerò syllogismi, & inductionis discrimen est ab Aristotele inuentum, ut ille quidem per medium extremum de tertio ostendat, hæc autem per tertium extremum de medio: quasi medium, id est, argumentum ex partibus, sicut ex toto esse
non

non possit. Distinctiones hîc paratæ sunt, id est (sic
 ut dictum est) elusiones, & abusiones. doctorem
 hîc uolo, non impostorem. de exemplo autem res
 eadem est, nisi fortè multò stultius credas ex argu-
 mento nudo argumentationis speciem constitui.
 syllogismū enim facit Aristoteles, cuius pars una
 probatur singulari specie, quam exemplum uocat;
 eamq; probationem speciem nouam argumenti di-
 sponendi (hoc enim est argumentatio) facit, ut ex
 eius uerbis intelliges:

Pugna contra finitimos perniciosa est:

Vt Thebanis accidit contra Phocenses:

*Atheniensium autem pugna contra Thebanos, est con-
 tra finitimos:*

Est igitur perniciosa.

Hic syllogismus plenus est, cuius propositio pro-
 batur exemplo: ita non argumentationem Aristotē-
 les, sed argumentum ostendit. solet etiam exem-
 plum paulò secus institui sic,

*Quemadmodum Alexander, ita Cæsar animo generoso
 fuit:*

*Quod ad syllogismi relati partes ita conferetur,
 Alexander animo generoso fuit:*

Talis autem Cæsar, qualis Alexander:

Generoso itaq; Cæsar animo fuit.

Quid est igitur Aristoteles in inductione, enthy-
 memate, exemplo à te traditis nouæ dispositionis?
 quæ noua est argumentatio non syllogismi dispo-
 sitione compræhensa? quid est in deductione? in
 f 2 instantia,

instantia, physiognomia, quam huc deriuas, nisi ad illam tuam nimis quidem tibi gratam perturbandi, obscurandiꝫ uoluptatem? an in hoc amentiae theatrum, non satis erat unum te somniantem, delirantemꝫ uenisse, nisi descriptis egregijs istis laruis, similibus uisis tot seculis posteritas illuderetur? nõ poterat facile, breuiterꝫ dici syllogismum in sermone hominum, non semper esse perfectum: & si quid deesset, id addendum esse, quoniam esset unica lex argumenti disponendi, nisi uanis figmentis omnia turbarẽtur? O fallacia spectacula, o captiosas irrisiones, quid assequitur puer o fabulator Aristoteles (sic enim te tam inauditae fabulae parentem appellare possum) quem ad finem discit ex uno syllogismo tot modos, totꝫ species effingere? quis poeta, quis orator, quis scriptor historiae, quis philosophus multiplicibus illis conclusionibus sumptionum, conuersionum, falforum, circulatorum, oppositorum utitur? denique tu ipse quando, quo loco, contra quem tuis istis inuentis usus es? ut intelligamus nos à te nõ deludi: nõ derideri? Si histrionem aliquem in publicis theatris spectarem, semihorula delectato animo, promptior, & alacrior ad honesta studia redirem. At tu histrioniam nouam facis: tua ista spectacula, qui ingrediuntur sacris tuis prius initiati, tanquam Galli Cybeles Enthei, aut Bacchi Maenades, è potestate metis exeunt, & protinus è quietis, & moderatis, saltatriculae quaedam Dionysiae, magistri uidelicet per similes, efficiuntur:

& pro

& protinus furore Aristoteleo correpti saltatorium orbem saltare incipiunt. Ex ipsdem tenebris orae sunt postea duae aliae quae putantur, argumentationis species, dilemma, & sorites. dilemma propositionem habet compositam, cui assumptio, & conclusio addendae sunt, ut syllogismus absoluatur: quale est illud Protagorae aduersus Euathlum, pro dimidio promissae mercedis precio litigantis, quod persoluturus erat Euathlus, cum primum causam aliquam egisset, obtinuissetque, itaque, cum spe fallendi praeceptoris ad forum tardius accederet, sic est cum Protagoras aggressus: Disce (inquit) Euathle adolescens utroque id fore modo uti reddas, quod peto, siue contra te pronuntiatum erit, siue pro te, nam si contra te lis data erit, merces mihi ex sententia debebitur, quia ego uicero: sin uero secundum te iudicatum erit, merces mihi ex pacto debebitur, quia tu uiceris. Ad ea respondit Euathlus, Potui (inquit) huic tuae tam anticipati captioni ipse obuiam, si uerba non ipse facerem, sed alio patrono uterer. sed mihi in ista uictoria proludium est, cum te non in causa tantum, sed in argumento quoque isto uinco. disce igitur tu quoque magister sapientissime, utroque modo fieri uti non reddam, quod petis, siue contra me pronuntiatum fuerit, siue pro me. nam si iudices pro mea causa senserint, nihil tibi ex sententia debetur, quia ego uicero: sin contra me pronunciauerint, nihil tibi ex pacto debebo, quia ego non uicero. haec Gellius. Quaestio igitur nuda statuatur hoc

f 3 modo,

modo, an quicquid pronunciauerint iudices, debeat Euathlus : syllogismi ex propositis duo ita perficietur: primus qui est Protagoræ, hoc modo: Si pronunciatum erit contra te, debebis ex sententia: sin secundum te, ex pacto:

Sed quicquid pronunciatum erit, aut pro te, aut contra te erit:

Debebis igitur, quicquid pronunciatum erit.

Secundus qui est Euathli, hoc modo:

Si iudices senserint pro me, nihil ex sententia: sin contra, nihil ex pacto debebo,

At pro me, uel cōtra me erit, quicquid pronūciabitur:

Nihil igitur debebo, quicquid pronunciatum fuerit.

Ita uides dilemma propositionem esse compositā syllogismi connexi, cuius uis intelligitur planius assumptione, & conclusionē additis: sed captiuncula est interposita quæ pacti uoluntate, & æquitate, non uerbis distinguenda est, & interpretanda. Sorites syllogismus ferè plenus est, sed assumptio sæpe præponitur, & pronuntiationes uariæ interiectæ commiscentur. Ita in unum soritem multi sæpe sunt inclusi syllogismi: atq; hoc genus, ideo lubricum est, & periculosum, quia in hac gradationis continuatione non satis cohærentia interdum copulantur. dum enim minutatim & gradatim aliquid additur, & paulatim, congestis granis acervus efficitur, captiosissima tela textitur ad illaqueandum simplices, & imperitos irretiendum: sed facile retexetur, si ad syllogismi leges membratim referatur,

feratur, quemadmodum Lucullus apud Cicero-
nem soritem academicum perpendit; quem primū
hoc modo proponit. Sic enim (ait) ascenditis: si tale
uifum obiectum à deo dormienti, ut probabile fit,
cur non etiam ut ualde uerifimile? cur nō demum,
ut difficulter à uero internoscatur? deinde ut ne in-
ternoscatur quidem? postremo, ut nihil inter hoc,
& illud interfit? deinde ita retextit, resoluitq; huc si
perueneris, me tibi primum quodq; concedente,
meum uitium fuerit: sin ipse tua sponte processeris,
tuum, quis enim tibi dederit, aut omnia deum pos-
se, aut ita facturum esse, si possit? quomodo autem
sumis, ut si quid cui simile esse possit, sequatur, etiā
ut difficulter internosci possit? deinde ut ne uix no-
sci quidem, postremo ut eadem sint: ut si lupi cani-
bus similes, eosdem dices ad extremum. Itaq; o-
mnia hæc ratiocinandi (quæ uidebantur esse) gene-
ra, inductio, exemplum, enthymema, dilemma, so-
rites, & si quæ alia numerari placeat, à syllogismo
distracta sunt, atq; ideo ut perfectam iudicij cogni-
tionem adferant, ad corpus ipsum (cuius sunt mem-
bra) referantur. Sed grauiora restant, & periculo-
siora. abeamus igitur, & discedamus ab hoc histrio-
nico Aristotelis theatro, & ad reliquas iudicij lar-
uas transeamus. Analytici libri duo postremi sunt,
qui demonstrationum nuncupantur: hinc adyta sa-
cræ religionis, hinc admirabiles Aristoteleæ diale-
cticæ fontes, hinc tanti dei, & tot seculis tam sancte,
tamq; religiose culti omnis honor, tota diuinitas
f † posita

posita est, totum numen, quamobrem ad hanc sapientiam uota solennia faciamus, agite cereus accendatur, limina sacra pandantur. Dii deæq; omnes, quænam sunt his in sacris numina? uidere uideor uarios diuersorum generum dæmones ex animis sophistarum concretos, uarijs supplicijs, & miseris cruciantes eos, quos ad se fraudibus, atq; insidijs pelleverint, pollicetur enim his initio omnium rerum constantium, & uniuersarum demonstrationem ac scientiam, ex æternis, uniuersis, proprijs ipsarum causis, Hic non iam amplius Dialectica hæc ars, sed sacratiores quodam, & augustiore nomine Logica uocatur, Perfectam, & consummatam scientiam ex principijs omnibus Aristotelei promittunt, sed publicos istos humani generis hostes aggrediamur, & ab his miseram iuuentutem raptari diutius non feramus. Quid est igitur demonstratio? nouane syllogismi species? nouam mihi uideris significare: uerum si syllogismus est argumenti certa, firmaq; dispositio, noua certe syllogismi species nouam argumenti dispositionem ostendet, ut hæc dispositio, quæ tibi demonstratio est,

Quiduis particeps rationis, ridere potest:
Omnis homo particeps est rationis:
Omnis igitur homo ridere potest:
Huic dispositionem similitam habet,
Omnis asinus rudere potest:
Omnis sophista est asinus:
Omnis igitur sophista rudere potest.

Nec

Nec tamen ut prior illa, sic posterior hæc demonstratio tuo iudicio fuerit, uideo quid mihi respondeatur, non ab argumenti dispositione, sed ab argumento demonstrationem nouum syllogismum dici, ergo à causa, ab effectu, à subiecto, ab adiuncto, à dissenteo, à cæteris argumentis syllogismus appelletur, sintq; syllogismorum species, & argumentorum prorsus eadem: quãdoquidem argumentorum naturæ, generaq; distincta sunt: ut si syllogismi species ab argumentorum uarietate nominentur, tot sunt species syllogismi, quot argumenti: at inuentio, iudiciumq; res longè diuersæ sunt: inuentio præstat argumentum, id est, animam quæstioni caduco corpori: iudiciũ argumentũ cũ quæstione, id est, animam cum corpore coniungit, & continet. Perpendendæ sunt igitur syllogismi species ex coniunctionis, & collocationis uarietate, quod quando nõ facis, uide ut Areopagitæ reos in manifestis criminibus rogare solebant: qua te, tuosq; poena dignos iudices, nihil adhuc hinc constituam. At (dicit Aristoteleus aliquis) & si demonstratio species syllogismi non esset, non esset tamen eius ipsius non laudanda doctrina, quæ tam magnas, tamq; expetendas utilitates habet. has igitur spectemus, & quidem si libet à capite. Demonstratio (ait Aristoteles) est syllogismus faciens scire, ut scire, & per demonstracionem intelligere prorsus idem sit. O sapientiam incredibilem: demonstratio ergo est scientiarum omnium mater. cuiusnam
f s scientiæ,

scientiæ, grammaticæ, nec hîc ab Aristoteleis irride-
ri me uideo. rhetoricæ, nec hîc item istis hominibus
ridicula interrogatio mea est. dialecticæ, nec hîc
quoq; contemnîmur. ubi igitur uideo quendam
iratum, atq; indignatum circulos, & semicirculos
ex alphabeti literis in terra scribentem, geometriam
uidetur significare. uah quàm parum prudens, &
inconsideratus sum; non intelligebam demonstra-
tionem matrem geometriæ solius, quia ea sola est
scientia. cæteræ autem artes non sunt scientiæ; quia
illa sola disciplina demonstrationibus constat, non
autem cæteræ. Itane Aristoteles sola geometria di-
sciplina est? quid si in tota geometria nulla demon-
stratio sit ad tuam legem, ideoq; ne disciplina qui-
dē geometria sit? an irasci, & indignari usq; quaq;
licebit? recita igitur primā Euclidis propositionē,
Super data recta linea triāgulū æquilaterū constituere.
Quænam hîc sunt demonstrationes? nullæ: thema
enim prima & secunda petitione ædificatur: de-
finitione circuli, & prima dignitate confirmatur:
ubi syllogismus nullus est, non modò nulla de-
monstratio. Hîc mihi commoueri uidetur Aristot-
eleus, pallet, rubet, quidlibet faciat, dummodo
Aristotelem retineat. excandescet, nisi me aliò con-
feram. at iam clamando insequitur, & magnam no-
bis distinctionē opponit. Distinguo (ait) actu, uel
potestate. Bene per Iouem, & diserte respōdes, nec
melius poteras. appellatur igitur tot iā seculis geo-
metria scientia, nō quia nūc sit, aut aliquādo fuerit
nunquam

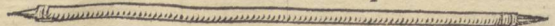
(nunquam enim demonstrationes ad Aristotelis normā compositas habuit) sed quia possit, si tamen uelint Aristotelei, esse. Bono animo estote homines: Aristoteles spem nobis per demonstrationum artes attulit: etsi nulla spes sit de cæteris, geometriā tamen aliquādo posse fieri sciētiā. At hac potentia iandū Aristotelei nimis intemperanter abutuntur. Prædicamenta, quæ reuera nulla sunt, Aristoteleorum potētia sunt perfectissima: geometria nunquam fuit, nec est ad eorum legem sciētia: quia non constat demonstrationibus. at earundem potentia sciētia est absolutissima. itaq; fortasse cum descendunt ad inferos, obtinebunt ista potentia simul in cœlis primum, summumq; locū: utinam quoniam nihil est quod non possint, fecissent Aristotelei, ut nihil in eorum doctrina non rectum, nō utile, nō populare esset, & illustre: fistulaq; assumpta, ut muscos decet nobiles, egregiū carmen aliquod ad rythmum, numerumq; doctrinæ suæ cantarēt: exemplo uiuo discipulos suos incitarent: non eiusmodi mortuis umbris debilitarēt. Verūm satis est, quod nūc possint: agent aliquid aliās. O' falsam, & sophisticam demonstrationis gloriam! demonstratio tot annos cum adulteris omnium bonarum disciplinarum sophistis libidinose uersatur, necdum tamen ullam scientiam peperit, sed abortis suis omnes contaminauit. appelletur igitur meretrix, nō mater: nulla enim est fere disciplina, ubi insana ista demonstrandi, id est, obscurandi (sic εἰρωνικὸς Aristotelei

stotelei loquuntur) cupiditas non graues tenebras
 offuderit. sic dialecticæ pars optima, quæ iudicij est,
 sic naturalis philosophia contaminata est; quæ si de
 finitionibus, diuisionibus, exemplis facilibus de-
 tracta omni demonstrationum uanitate propone-
 rentur, ut res habent paucas, & faciles, & naturæ lu-
 mine perspicuas, ita facile, & perspicue cognosce-
 rentur, at quænam sunt ea principia, quibus demō-
 stratio fulcitur? fulcitur, inquam. somnauit enim
 Aristoteles in demonstrationibus principia, qui-
 bus scientiæ non aliter quàm pontes Parisiensium
 molitorum, & aurificum ex tignis, & trabibus ex-
 ædificarentur: quæ cùm aliquando cum Aristote-
 leo quodam admirarer, & in artibus eiusmodi
 principia esse negarem, acri conuitio uerberatus
 sum, quia nimis curiosus uiderer, nec Aristotelis
 numini satis piè crederem, at tam gratus, tam popu-
 laris, tam iucundus ueritatis amor semel animo re-
 ceptus dissimulationem nullam patitur: libertatem
 requirit. ubi sunt igitur ista principia scientiarum?
 erro. ubi sunt principia sciētiae? quia una sola geo-
 metria est, de cuius scientia nō sit desperandum. de-
 finitiones (credo) petitiones, dignitates principia il-
 la sunt, & principia certè sūt, & solida principia, at
 si melius essent ea disposita, an geometria scientia
 esse desineret? si geometria definiretur, partes ordi-
 ne enumerarētur, partiū coniūgerētur affectiones,
 & proprietates, nō uobis facilius geometria uide-
 retur? qđ quancūq; magnū, & graue est, nō despero
 tamē

tamen sicut iam multa alia peperit, quin hoc quoque ætas nostra tot ingenijs, tamque excellentibus beata pariat. Principia, qualia somniatis Aristotelei, extra artes ipsas posita nulla sunt, sed omnes bene constitutæ artes perpetuis coniunctisque (quemadmodum secundum iudicium dialecticum ostendit) definitionibus, diuisionibus, exemplis tanquam membris coherentibus corpora componuntur. principia igitur artium definitiones, diuisiones sunt, aut certe quædam ex definitionibus, diuisionibusque deducta, præterea nulla: neque ea cumulari in principio operis, sed suo quæque loco, ut in corpore membra, collocanda sunt: quemadmodum iudicii secundi doctrina demonstrat. At nimium uersamur in principijs, cum reliquæ sint exædificationes insanæ: ex qua enim sunt amētia demonstrationis partes eductæ, propter quid (ut loquuntur homines hi) & quia est: primæ, & secundæ, & tertiæ figuræ, uniuersalis, particularis, affirmatiua, negatiua, ostensiua, ducens ad impossibile, ex omni causa, ex conuersis, ex circulis, cum horum pars omnino media demonstrationi definitæ cōuenire nullo modo possit. Distingo, dicis, propria, magis propria, maximè propria. Delira dicere debebas, magis delira, maximè delira. proponis te dicturum de syllogismo rem per causas demonstrante, cui cum falsas species attribuis, admonitus, nō te emendabis? sed distinctionum tuarum commentis nos irrides: quid est tam manifeste falsum, tam alienum ab omni sensu & ueritate, quod à stolidis ingenijs ista distinct

distinctionum uanitate defendi non possit: hîc Ari-
 storeleorû regnum est: quicquid libido tulerit, id
 protinus per aliquâ distinctionē nobis imperatur:
 cuius ratio alia nulla est, nisi quod aliter si dicere-
 tur, erraret Aristoteles, quod impiû sit uel somni-
 antibus in mentē uenisse. Adiūcta uerò cetera quæ
 sunt: Dîj boni, quantā caliginē, & quàm propin-
 quam inferis crucem miseris studijs adserūt: Quæ-
 stio una, an nullius, an omnis rei sit demonstratio.
 At uane nugator dicis prius demōstrationē in so-
 lē rebus uniuersis, & æternis esse, id est, affirmas so-
 lis interdū solum nobis lucere: deinde queris an o-
 mni tēpore, an nullo luceat. quid est, repuerascere,
 nisi hoc est: noua uocabula finguntur per se, de o-
 mni: usitata deserūtur. quāobré: an nō ut turbādī il-
 lud studiū Aristotelis propriū conseruetur: quinq;
 autem capita sunt (media enim mihi sunt amputan-
 da, ut aliquando ad extrema ueniā) quinq;, inquā,
 capita sunt, in magna, & difficili quæstione. O do-
 ctiores, interpretes, magistri, præceptores, iuuenes,
 senes, audite ubicunq; estis, ad altissimas Aristote-
 leæ sapiētiae quæstiones, & inenodabiles difficulta-
 tes cōcurrite: hîc thesauri latēt, & incredibiles illius
 admirabilis ingenij dotes: tubis, & signis omni-
 bus, omnes populos admonete, ut huc properent,
 ne tandiū cæci sint, & tantis Aristotelis opibus ca-
 reant. atq; iam ad audiendum multo antè tempore
 uideo ingentem multitudinē conuenisse. Excite-
 tur igitur præco, pronūciat Aristotelis quæstionē.
Quænam

Quenam igitur est: Audite populi, & silentio facto audientiam philosopho facite, an sursum, deorsumue constitutis extremis, fiat in infinitum abitio. Hic uideo omnes Aristoteleos attonitos stupere, nec satis intelligere quid dicatur. Dicat igitur præco facilius. Rursus attendite populi, an in baculo duobus extremis, & finibus terminato, qualis hic est,

extremum sit, aut finis aliquis. Id enim est esse uiam mediam infinitam, & sine fine. Quid ridetis? Aristoteles rogat, an in eo baculo cuius sunt duo fines, sit aliquis finis. Vnde iste cachinnus irridentium? Aristoteles inquã rogat, an possit humana mens rem tantam capere, ut intelligat terminatam duobus terminis uiam aliquem esse terminum. Quid in concione multitudinis ad hanc questionem conuocata existimatur futurum? nonne alij hominis illius prudentiam requirent, alij fatuitatem irrideri, alij damnabunt impudentiam, alij se irridere moleste ferent, alij impostorem publicum nominabunt, alij coerendum esse iudicabunt: qui tot seculis uanitatibus his bonam iuuentutem corrumpat, & ætatis ad omnes ingenuas artes percipiendas aptissimæ tempora tam nequiter, & captiose traducat? O Romani ueteres, ô Messala, ô Crasse, expulistis aliquando uestra ciuitate philosophos, quia desidia iuuentutem corrumpere: quid huic non desidia auctori, sed amentia præceptorî, non nouæ disciplinæ inuentori, sed inaudita delirationis uenditori faciendum sentiat: utinã (quod uos approbaturus arbitror)

baculus

baculus iste, de cuius extremo circumforaneus hic circulator in publicis studijs iam aliquot annorū millia quæstionem hanc magnificam iactitat, ferreus fiat, & Aristoteleis omnibus maxillas perforingat, & cædendo tuber illis totum caput efficiat. Sophistæ miseri nunquā in animamm inducētis, artes omnes utilitatis alicuius gratia esse inuentas: quæ nihil habent commoditatis, artes non esse, sed artium pestes: & dialecticam non Aristotelis autoritate, sed naturæ ueritate cōtineri: à qua cum sit tam alienus Aristoteles, cur dubitatis naturam homini præferre, uos ipsos plusquā Aristotelem amare, lumen tenebris, uirtutem uitijs anteponere? Cuius est delirationis tota illa disceptatio de definitione, & demonstratione: in quibus si res nudæ, simplicesq; remotis uerbis spectentur, eadem prorsus sint futuræ. utraq; enim rei propositæ ex causis est declaratio, ut idem sit demonstrare rem, & definire. Cum itaq; rogas, an Socrates homo sit, demonstrabo, & definiam, si dicam animal esse rationale, ideoq; hominem: & antea docui non plus demonstrationi syllogismum, quàm definitioni posse tribui: similis est de inuestigatione definitionis in prædicatis (ut aiunt) ratio. non enim ex prædicatis illis, sed ex fontibus inuentionis haurienda est definitio. hæc enim facilior, promptior, expeditior est uia, cæteraq; duobus his libris compræhensa (nihil enim omnino est, quo dialectica non facilimè & utilissimè possit carere) nullum alium in usum

in usum somniata nisi ad hebetationē discentiū, & mētis alienationē. unū uideo in toto Analyticorū librorū opere uitiū quidē maximū, sed tamē ita acceptū, ut maxime laudī tribuatur. exēplis pœtarū, oratorū, & excellētium scriptorū nullis, nec suis omnino ullis Aristoteles utitur: quibus tamē uti debuerat, ut ostenderet artē suā ab obseruatione naturæ profectam esse: sed literarū exēplis utitur perpetuis: in quo geometras imitari se Aristotelei gloriatur: atq; hac ratione cēsent certissimā doctrinā se tradidisse, quod geometrārū more literis utantur. Stulta & ridicula imitatio. geometræ quia res trahant à populari sermonis usu remotas, & ideo nullis appellationibus definitas, coacti sunt, & necessitate impulsī literis ad arbitriū, conditionēq; materiæ præsentis abuti: & quicquid informaret, una, duabus, pluribusue literis nominare: ut sit punctū, *a*; sit linea *a, b*, &c. atq; ut fortasse mentē à sensibus auocarēt, libenter eā necessitatē sunt amplexati. res enim pingunt aliter, q̃ intelligi uelint: & ab omni materia lineamēta iubent abstrahi, quæ tamē crassiss, & concretis figuris repræsentant: quod assequi se cōmodius putant, si menti subiiciant eas uoces, quas liberè sibi pro sua cogitatione mens ipsa cōponat. at in dialecticæ ueris præceptis quæ necessitas fuit, cum tota hæc ars nihil habeat non ad cōmunem, & quotidianū sermonē formandū, & instituendū: & tota de medio sumpta sit, ut nihil in ea dici, tradiue debeat, cuius in sermonibus naturalibus impressa

quædā non sit imago. uerūm semper hīc erro. Aristoteles tenebras amauit, quas accuso: lucem odit, quam desidero: aut fortassis (ut erat subtilis & acutus) posteritati cōsuluī: diuinauit enim multos hęc scripta admiraturos, qui duntaxat alphabeti literas didicissent. itaq; in eorū gratiam literarū exemplis forsan usus est. His tātis malis adiecere Stoici fallacem syllogismi speciē tertiam, & septimā, quos in Topicis Cicero secutus est. dispositio enim illa constans, & perpetua non est: ut si dicam de uiro optimo, ut Socrate,

Non si homo est Socrates, malus non est:

Sed homo est: ergo malus est. *Et,*

Non et equus homo est, et lapis:

Sed non est homo, ergo lapis.

Propositio uera est, assumptio uera, falsa cōclusio, scio quid hīc dici soleat, propositionem ex repugnātib; rebus fieri oportere. argumētū ergo natura firma erit cōclusio, nō argumētationis, & dispositionis, quod opus erat. addidit Boëthius Aristotelis discipulos, Theophrastū, atq; Eudemū secutus, triginta duos concludendū modos in duabus figuris, ex propositionibus inæquimodis (ut uocat) ueros quidem, sed à naturæ sensu, iudicioq; alienissimos, atq; ideo prorsus explodēdos. obseruatus enim ob id est syllogismus, quia perspicua esset, & naturalis æstimationis regula, quæ non solū facillime perciperetur, sed protinus intellecta probaretur. Sed Stoicos, & Boëthiū missos faciamus. patefactam

factam enim ab Aristotele tot erroribus uiam secuti sunt, nec illis falsa tradentibus sua sponte quisquam crediturus. Haftenus de primo iudicio: de secundo autem in Aristoteleis dialecticis ne litera quidem tradita est, nullam (ut arbitror) ob causam aliam, quam ne tenebre, ne errores, ne uanitates tam multis locis condēfatae perspicerentur: si enim semel uia illa re uniuersam definiendi, diuidendi in partes, exemplis demonstrandi patefacta fuisset, repente oracula ipsa Aristoteleorum, totaque Aristotelis diuinitas perisset. Ignorasse uero Aristotelē credibile non est, qui tot annos Platonē audierit: qui in eiusdem monimentis tot locis legerit partem illam dialecticē unice laudatā, atque commendatā: immo uero quod Aristoteles omnibus libris, ijs tamen exceptis in quibus solis debuit, de natura, & moribus notatū reliquerit, Primo & secundo de Moribus de ratione illa, uiaque docendi querit: in primo Physicorum, in libris de Anima: quin etiam libellū hac de re inter libros de animalibus compositū reliquit, ubi planissime qualis in Platonē, ueteresque fuerit Aristoteles, & quae causa fuerit huius partis omisse, cognosci potest, ait enim illic de uia illa docendi nihil apud ueteres certū, exploratumque fuisse, quid hinc de Aristotele sentiant: Prometheus duobus ante natū Aristotelē millibus annorum, uia illā secundū iudicij (ut ait Plato) uiderat: Zeno docuerat, Hippocrates exercuerat, Plato ipse confirmauerat: & Aristoteles ait certi nihil se à ueteribus habere, quid (inquam) uis de hoc homine dicat?

Alexāder Aristotelis discipulus negabat, ut soles, ita reges in mundo duos esse posse. Quid magister? omniū ueterum philosophorū gloriam iniquissimō, atq; iniustissimō cupiditatis genere persequitur, ut principatū solus obtineat. Platonē Aristoteles uiginti annos audieras, libros eius legeras: & nō modō malitiosissimē dissimulas per quē profeceris, sed ingratissimē negas. Hic ego longē aliter q̄ tu, tametsi calamitatē quā inuexisti maximā, omni diligentia demonstro: attamē si quis erit, cui meus labor minus placebit, huic non solū ignoscā, si nostris refutandis meliora, & hominū uitæ cōmodiora tradiderit: sed maximas ei gratias agam, omnes enim in eadē naui homines sumus, natura nēpe rationis particeps: gubernaculū rationis quod fregeras, forti animo regendū suscepi: si non rectū clauū teneo, si periclitor, si in scopulos, & syrtes incido, exclamet, admoneat, repræhēdat. non ego illū, qui mihi, uectoribusq; meis tam sapienti, tamq; salutari uoce subuenerit, meritō complectar, & semper amē: gloriosum est bene de hominū genere mereri, uitia liberē repræhēdere, pestes publicas tollere, monstris mundū liberare: sed tui te hoc uno defendunt, quo sēpius accuso: dicūt de industria rudes & hebetes abs te fugatos esse, nec uia te plana progredi uoluisse, ne imbecilles & infirmi sequi possent. at summos uiros in fraudē induxisti: hic enim morbus tuus medicos etiā fefellit, ut sanitatē putarent. hanc itaq; pestē secuti nouorū principia malorum
 pepe

pepererunt: cū docuerunt modò similitudinē, & dissimilitudinē ad methodicā cuiuslibet artis cōstitutionē sufficere, modò præter cōpositionē, & diuisionē faciēdis artibus nullā uia esse, modò utraq; cōiungi, modò tria methodorū genera, primū cōpositionē, & diuisionē, secundū cōsequentū, & pugnantū cognitionē, tertīū rerū inter se mutationē in maioris, & minoris, & æqualis, & similis ratione: modò tria capitā, cōpositionē, diuisionē, definitionē: quæ tot, tamq; cæcæ tenebræ ex inuēctionis, iudiciūq; cōfusione natæ sunt. cōpositionē (quāuis eæ primò inuentæ sint & collectæ) nullæ tamē artes explicātur: cætera nomina sunt argumētorum, quorū collocandorū & unica uia, & naturalis est, à toto ad partes definiēdo, diuidendo, exēplis illustrando descēdere. Tertiū iudiciū reliquū est, quod Plato in Republica attigerat: eius nullā mētionem fecit Aristoteles, nisi quòd à suis in Metaphysicis theologus, & diuinus appellatur: in quibus non theologia, sed morologia quædā inaudita describitur. nā cū primī libri duobus capitibus, & initio tertij sapiētia definitur causarū scientia: deinde proponuntur causarū quatuor genera, forma, materia, efficiēs, finis: deinceps uelut è tumulto lutulēta palu de circumdato omnes in partes digressiones perperuæ sine regressione fiunt: in reliquo enim primo libro philosophi uellcantur, qui de causis locuti sunt: secūdo quæritur, an causæ specię, & origine sint infinitæ: tertio inaniū dubitationū cumuli sub

strati sunt: quarto quædā dialectica inferuntur, sed ex omnibus deliramētis longè maximū illud est, quod contradīctio, quæ principiū principiorū statuitur, longissīma tamē oratione cōfirmatur. Septē proximis libris thesaurus est uocabulariū sophistici, & metaphysicę phreneseos distortiones phāsticę: quasi aliqua possit esse doctrīna ex solo genere, ubi nullæ species cōsiderētur. sic enī phantasticus ille theologus entis metaphysicā ait esse, quatenus ens est: nec substantiā, quātitatē, qualitātē, & cætera à metaphysico somniatore, sed ens solū cōsiderari: quod si ad cœnā lautis perdīcibus, leporibus, cæterisq; epularum generibus affluentē uocaretur, nec hoc, nec illud attingeret, sed ens ipsum superuolitas quatenus ens est, phrenetico odoratu ruminando degluberet. Nec defuere tamē, qui ad metaphysica somnia Aristotelis, tertīū iudiciū quod Plato dialecticam singulari nomine appellat, traducerēt, & dialecticā dicerēt à Platone, metaphysicā nominatā: tam difficile uidelicet erat intelligere inuentionem, dispositionemq; rerū, quæ oratione tractantur, esse dialecticæ: atq; illum locū Platonīcū ex pulcherrima dispositione cōstare: metaphysicū autem illud tertium iudiciū nominare potius, quā mathematicū, ethicū, politicū, nulla ratio est: quoniā non physicæ solū, sed mathematicū, sed moralium, sed omniū artū dispositionem habet. Verū redeamus ad rem. Duodecimo libro uidetur tot digressionū naufragiis sapiēs urinator in portum

tum se recipere: & meminisse tandem aliquādo sapientiam initio definitam esse scientiam causarum: quærit igitur quæ sint, & quot in cœlis causæ, & paucula quædam ab astrologis de numero orbium suffuratur: ut uerissimum pateat hæc intuenti, non solum quod scripsit de libro illo Plutarchus in Alexandro, nihil hinc utilitatis, uel ad docendum, uel ad discendum esse: sed (si ex effectis artium uim metiri liceat) egregia quædā (ut dixi) morologia sit, quæ moriones huius nimiae sapientiæ oraculis efficiat. quamobrem deum optimum maximum prece-mur, ut signatum illud lumen suum in mētibus hominum rursus accendat: ut cogitationes à stultitia, & uanitate reuocent: ueritatē intueantur: fructum uitæ diligāt, miseriam fugiant. O Apelles, ô Timætes, ô Protophenes, ubi sunt uestre laudatæ manus: utinam iam adsit uestrum aliquis, qui humani iudicii tantū chaos egregia aliqua tabula depingat: qui hortos istos Hesperidum, qui tot tamq̃ multifor-mes belluas suis coloribus exprimat: ut in medio tres syllogismorum simplicium species uelut arbores erigat, tribus uicinis naturæ & perennibus aquis irriguas: sint brachia gemina singularum suis quæq̃ dispertita ramis, quorum fructus qui gustauerit, suauissimæ, longeq̃ gratissimæ ueritatis uoluptatē assequatur. circumstant autem horribiles undiq̃, & terribiles bellug, principia dici de omni, dici de nullo, omni inesse, nulli inesse, conuersiones omnium monstrorum, permissiones dissidentium,

repugnantiumq; prodigiorū infiniti ultro citroq;
cōmeantes anguiculi: atq; has aureorū malorū pri-
mas uigilias sequatur phāsticę saltantiū Ampusa-
rum laruæ: postremò noctes, tenebræ, spinæ, sen-
tes, rupes, saxa, uoragines, miserabiles cupidorum
adolescentiū casus spectentur: atq; aliorū primo ue-
stibulo cadentiū, & à primis draconibus deuorato-
rum, aliorū uirtute, atq; animo ualētiorū, sed in se-
cundi loci dementiā incidētium, aliorum uelut in
hiatus immanes præcipitantium, aliorū syluarum
tenebris implicatorum, paucissimorū, qui cū for-
tè superiora pericula lacero corpore uitassent, se-
cūq; syllogismorū decerptos ramos aliquot aspor-
tassent, fructus tamē nō magis, quàm apud inferos
Tātalo mala, & aquas attingere liceret. Tibi enim

Tantale nullæ

Depræduntur aquæ, quæq; imminet effugit arbor.
Vtinam (ut dixi) nobis adsit ille pictor, ut Aristote-
lei miseriam suam, cuius amplitudinem nulla uis
orationis assequi possit, pictam uideant: & bonos
adolescētes ad eam uocare tanta rabie desinant: pa-
tiantur tam pestifera, tamq; exitialia humani iudici-
cij portenta (si fortè ipsi periculum metuant) ab ali-
quo tamen Hercule necari, ut omnibus iter pateat:
ut humana ingenia suas dotes in aperta luce perspi-
ciant, discant, ament, & à uitijis seiunctæ uirtutes o-
mnibus prosint: uicia uirtutibus implicata nemini
noceāt: perpetui naufragij finis aliquādo sit: in por-
tum tādē ex alto inuehamur, qua uelificatione, qua
uia,

uia, nihil interest: malimus secundis uentis mutato cursu rectà portū petere, quàm aduersa tempestate usq; quacq; iactari, nec ob id alienā tātū damnemus industriā, quòd bene sperare ausa sit: sed præclarā illam satyrici uocē considerati, & attentī audiamus:

Discite nunc miseri, & causas cognoscite rerum,

Quid sumus, & quidnam uicturi gignimur, ordo

Quis datus, aut metæ quàm mollis flexus, & undæ.

nati enim factiq; sumus, ut parentis naturæ cōsilia nostris animis inscripta discamus, hisq; pareamus: nō ut uanis opinionum controuersis de muneris, officijq; gradu deiiciamur: & alios eadē ruina precipites agamus. Superest Aristoteleæ confusionis exercitatio, consuetudine nō minus, quàm præceptis, & institutione misera: tres ad eā miserā libros destinatos uideo, octauū Topicorū, & duos Eléchorum: octauo Topic. (sicut par fuit) suis aucupijs egregij concertatores sunt instructi: nō enim ueri disputationes instituuntur, sed pertinaces, captiosi q; sophistæ, & impostores illis artificijs adornantur: quasi dialectica ueritatis esse perturbatrix, non indagatrix, aut ratione abuti, non uti debeat. At quàm est miseris Aristoteleorū præceptis conueniens exercitatio: quàm sophistarum propria: quænā igitur est Aristoteleorum exercitatio: potuit bonis autoribus explicandis, atq; interpretandis Cicerone, Virgilio, poetis, oratoribus, philosophis exerceri dialectica: eiusmodine est Aristoteleorum meditatio, ut quæstionem uideant, inuentionem aperiant: iudicium

didicū exponāt: nil simile unquam apud illos audi-
 tum: an in tractandis, & scribēdis perpetuis rerū uti-
 liū, honestarumq; quæstionibus (quemadmodum
 audiuius ab Aristotele, quāuis in libris omnia
 corruerit, adolescentes in thesi exercitatos esse) eo-
 rū labor occupatur: minimè uerò: sed si quis libera-
 liter institutus ad istos accesserit, qui uel poëma cō-
 dere, uel epistolā facere, uel orationē scribere didice-
 rit, primū illud est, ut obliuiscatur: indignari si qui-
 dē magistri solēt si profanis illis (ut iudicāt) rebus
 hæc sacra mysteria contaminentur: quid ergo este-
 quomodo Aristotelei dialectici exercentur: uideo
 cogitationem subitā atq; extēporalem dictionē esse
 reliquā. Hic fortasse, ut sophistæ ueteres, copiā ora-
 tionis inuētiōne, iudicioq; tractādīs, & excolendis
 augent, atq; amplificāt: poscūt in cōuentu quæstio-
 nem, de qua quis uelit audire: magnas opes indu-
 striæ suæ, cū summa admiratione omniū illic ostē-
 tāt: obmutescunt Aristotelei omnes, si quid horum
 interrogēs: & se credēt abs te derideri: ita noua hu-
 iusmodi interrogatio, atq; inusitata accidet: ubi er-
 go biēnij tātus, tā grauis, tam molestus sudor cōsu-
 mitur: in miseris, & uerè caninis latratibus: ubi ui-
 di, & quotidie uideo (miserū me, hæc enim sine do-
 lore maximo meminisse nō posū) tot, tāq; excellē-
 tia ingenia ad infelices scopulos nimis diu immo-
 rari, immori dicere debuerāt: si enim mors corporis
 appellatur, cū spiritus, uitaq; adimitur, appelle-
 tur sanè mors ingeniorū, quæ naturæ lumen (quo
 mens

mēs ipsa uiuit, ac sustēatur) adimit: nihil hic augendi causa dicā, sed quod omnibus quotidie experiri liceat, quodq; ipse uidi in his egregijs clamoribus, cōcertatores eō sæpe cōtumelijs, atq; iniurijs peruenisse, ut cū multas horas, ne quicquā uociferati sudarēt, anhelarēt, toto corpore fumarēt, nōdū tamē intelligere potuisse, quid esset, de quo disputaretur: puderet & quidē uehementer puderet, meretrices publico loco libidinibus omniū propositas tā incōstāter, tā sine ratione, tā pertinaciter, tā captiose altercari. Gnathena meretrix repræhēsa à Stilpōte philosopho, quod adolescētes corrūperet: Tu (inquit) egoq; Stilpō in eodē hæremus crimine: tu adolescētes tecū uersantes inutilia: ego amatoria sophismata doceo, ut nihil referat cū tali philosopho uersentur, an cū meretrice. Fingite Aristoteleos Stilpōtes esse, hisq; à Gnathena illud respōderi: uero certē uerius illud erit. At stultorū (ais) est Aristotelis præceptis abutētiū, nō Aristotelis culpa hæc: quare uitupera, si uis, abusum doctrinæ, usum ne temere, & sine causa repræhēde. uerū certē est, stultē exercetur Aristotelis doctrina clamādo de præceptis, & uociferando. sed uideamus quæ sint Aristotelis hac de re præcepta. instituit octauo Topicorū interrogatē, & respōdētē ad cōtentionē accīdētis, generis, proprii, definitionis: ergo Aristoteles dialecticā ē potētissima, & nobilissima, miserā, & ridiculā effecit: dialectica uires suas interpretatione, scriptione, dictione, quasi triplici orbis parte dilatare, atq; exercere poterat, ac debebat. Aristoteles interpretationē, scriptionē,

Asiam

Asiam uidelicet & Africam, prædæ, direptioniꝫ, ignauia atq; inertia reliquit: totam dictione, imò dictionis abiectissimã, minimamq; uelut Europeæ regiunculæ particulam, quæ de præceptis altercationis est, cæteris omnibus desertis, & proditis, ad desideria retinuit: ut cum dialectica debeat uniuersi orbis imperium consilio, diligentiaq; regere, ab Aristotele omni dignitate, atq; principatu spoliatur, in abiectissimũ, contemptissimumq; locũ amādetur. At quibus armis instruxit Aristoteles interrogante, respondet: quæ finem altercationũ proposuit: cogita quid impudentissimis sophistis cõueniat, id reperiens ab Aristotele cõcertatoribus esse positũ: finis iure, uel iniuria uincere: idq; ut in belli cupiditate, sic in hac uanitate cõuentionũ fortasse ualebit:

—*Dolus an uirtus quis in hoste requiratur?*

diceres uerò pretiosissimũ illud uictoriæ præmiũ, ita sæpe ab his (qui se uicisse existimant) appetitur, ergo intentum clamant: hoc enim solenne, sacrũq; uictoris canticum est. nõne pulchrum est (inquies) uincere, turpe uinci: nuda ista si ponas, qualia sint, æstimari nõ facile potest: causis si distinguatur, facillimè potest. uirtute, & laude uinci, certè turpe, & miserũ: uicio & stultitia superari, gloriandũ, & prædicabile: ita uincere nõ pulchrũ, & uinci honestum esse potest. Quæro igitur abs te, qui ista defendis, si tu, aduersariusq; tuus grauissima peste laboraretis, an tu illũ curare, an ab illo curari mallets: ab illo mallẽ (inquies): quæ autẽ pestis maior est falsa opinione,

pinione, atq; praua: responde: iam nullas tenebras offundo: apertè dico: præstat maximo malo liberari ab hoste, q̃ hostem liberare. at uerò falsa opinio= ne refutari, est mala peste liberari. præstat igitur ali quando refelli, q̃ aliū refellere. finis quis sit, uide= tis: nūc arma quæ sint considerate: petitio principij ex Empusis analyticis huc reuocatur, addita etiā cō trarij petitione: artes omniū tenebrarū quærentur aduersarij de sensu, atq; mēte deturbādī. O nequitia nō ferendam, ô nebulones improbos, ô uerberones flagitiosos. petitionē principij, tot modis accusatis, & uos in hoc luto perpetuò uolutari non sentitis? Quid est petere principiū: est rem dubiā, & incertā per incertiorē, aut certē incertā probare. Quid uos Aristotelei, quādo dialecticā (quæ natura tam faci lis erat) tā obscurē, tamq; perturbatē traditis: num principiū petitis: an uobis peccare licet impune: cæ teris nisi maxima proposita repræhensione nō licet: cur tenebras offunditis: an si Romā ducere me ue lis, obcæcādus sim, ne uia usquā aspiciam: hæ enim tenebræ sunt, quas offunditis, ne intelligat aduersa rius, quò argumētis uestris ducatur: & quēadmo dū Stesichorus Lyricus poëta ob uituperatā Hele nā, sic ob stultē defensam sententiā obcæcati, palino diā canāt. At dicet aliquis, repugnātibus tenduntur insidiæ: ne meditari quidquā cōtrā possint: & tādē capti erubescāt. Fallor, equidē arbitrabar dialecticā de uirtutibus humanis unā esse uel maximā: nec tot uitij cupiditatis, pertinaciæ, indignationis, libidi nis

nis implicatā: atq; omnis disputationis (quæ uia & ratione tractaretur) nō aliū finē esse, quā uerī cognitionē: nō autē hāc egregiā cæci Stefichorī palinodiā, & tanquam publici facinoris infamiā: secus arbitrabar, eū qui se tēdiculis istis constrictū sentiret, nō solum nihil assensurū, sed uehementer indignaturū, pudorēq; præsentī iracundiā neglecturū: quinetiā illato maiore (si possit) pudore uindicaturū: quid enim est aliud, quod accidit quotidie hominū istorū cōcertationibus: alienas res agere, propriis rebus nihil respōdere: clamare cōtrā q̄ deceat: perturbari, atq; alios perturbare, excādescere, cōuitiari, fastidiose res obiectas aspernari. quid inquam hoc est, nisi insidiosæ tuæ ueritati repugnare: pudorē omnē deponere: & quātū licet acceptā illis insidijs iniuriā ulcisci: Atqui refutare sine iracundiā, refelli sine pertinaciā, & ad modestiæ fructū honestissimū, & ad intelligētiæ prudentiā amplissimū fuerit. hæc nō tam uerbis, atq; oratione uicia mihi refutanda erant, q̄ publico iudicio, publicoq; supplicio plectēda. Iuuetus domi cū pudore, & modestia studiosē, & diligēter erudita, ad scholas hominū istorū mittitur. quāobrē: ut inchoatas naturæ, & educationis uirtutes melioribus & sapiētiōribus monitis, atq; institutis absoluāt, perficiātq;. Quid sit tādē: Cynicā crederes esse scholā, ita flagitiū est, ullo loco modestū, pudētē, uerecūdū sermonē esse: omni genere impudētiē cōcertatur: qui lōgissimē omnes uerecundiæ fines trāsilierit, is primas omniū iudicio cōsequitur partes. O Mœcenates, quantū malū,
quām

quàm graue, q̃p pœnis omnibus, supplicijsq̃ coërcē
dū hoc putatis: Agaso, si quid in tractandis uestris
equis offenderit, uerberatur, expellitur, abiicitur:
Aristotelei nō si quid cōmoditatis omiserint, sed si
omni genere uanitatis & amētiae iuuetutē corrupe-
rint, honoribus & muneribus amplissimis à uobis
afficiūtur. O patres, ô Mœcenates, rursus audite:
alūnos uestros interrogate, quid fructus ex his ho-
minibus acceperint, quibus in negocijs egregijs il-
lis disciplinis sint usuri: spectate animos, qui abie-
rant: considerate quales redierint, ponderate biennij
studiū: nō de equis uestris, sed de hominibus, de li-
beris, de propinquis, de his quos nō equorū uestro-
rū, sed uestri similes, aut uobis pręstatiores esse uul-
tis: cur nō impetro, ut quātū uos belluis, & manci-
pijs, tātū uestris liberis, tantū uobis ipsis tribuatis?
Sed postrema uideamus: uereor enim ne tēporis ra-
tionē nō satis habuisse uideamur: sed satis fuisse libe-
ris, & rectis iudicijs homines existimēt: admonuisse,
atq̃ excitasse, ut hæc tā foeda, tāq̃ pestifera uitia
cognoscātur, refutare tā multis uerbis nō oportuissē:
cognita enim per se ipsa satis refellentur. hæc po-
strema, inquā, uideamus: Elenchorū duo libri sunt,
qui soli ex omnibus Aristotelis de dialēctica libris
uiæ dialēcticæ speciē quādā, licet inanē, habēt. desi-
nitur hīc enim sophista, distribuuntur eius fines, fi-
niūq̃ partes, & quo modo singulis sit resistēdū: sed
quāuis minore (q̃p superiora omnia) cōfusione tra-
dūtur, res tamen hīc nō minus fatuæ, deliræq̃ sunt,
q̃p sunt in superioribus à nobis demonstratæ. Primū
descrip

descriptio ipsa uitiorū uniuersa, nō ex recta uirtutū oppositione nasci debuit, ut quot genera uirtutū essent, tot saltē ostēderētur esse genera uitiorū: & quē admodū duæ sunt uniuersæ in dialectica uirtutes, altera inueniēdi, altera iudicādi: sic uniuersa duo uitia esse debuerūt, alterū rectæ inuētionī, alterū legitimo iudicio aduersum, atq; inimicum: ut prudēter differēdi uirtutibus, opponerētur cōtraria fallendi uitia, & captiosa argumēta ueris: fallax inuentorū collocatio, rectæ atq; cōstātī. Sed quid ab autore tenebrarū, lumē requiras: si enim perspicuē uitia traderētur, uirtutes (quas in profundo demergere uoluit, & sacris suis sacerdotibus diuinandas, quasi testamēto legauit) tenebris liberarētur, & à quouis è populo cognoscerentur: quoniā (ut ait Horatius)

*Virtus est uitium fugere, & sapientia prima
Stultitia caruisse.*

Sed tamē quid uerat res omnes, ut erūt, intueri: qd est sophista (sic enim loquitur Aristoteles in schola) pecuniarum aucupator, ab apparente sapiētia & nō existente, uerissima definitio: sed quid habet utilitatis: certe plurimum, ut Aristoteleos sua definitione sophistas esse cognoscamus: quanquā hīc non tantum pecuniæ aucupium, quā temporis, animiq; detrimentū in miseris praeceptoribus uideo: & mercedē à doctis & honestis laboribus alienam nō puto, cum & Socrati collatum sit ad uictum: & Zeno, Cleanthes, Chrysippus, Diogenes mercedem à discipulis acceptauerint, & minam dialecticorum merce

mercedē fuisse Cícero testis est. itaq; totā huius aucupij causam missam faciamus: cum potius hīc accusandi ferē sint ingrati discipuli, quā auari magistri: neq; enim malē Iuuenalis,

Scire uolunt omnes, mercedem soluere nemo.

quę quāuis ita sint, nihil tamē Aristotelei putēt me sibi gratulari: doctis, & laboriosis praeceptoribus gratiā referri uolo: barbaris & inertibus nolo. sed rē ipsam uideamus. Quid est igitur quod uenditur in officinis Aristoteleorū: sapiētiae fictitia, & cōmentitia: minimē. quid ergo: demētia falsam sapiētiae simulationē induta. nihil hīc cōcludo: homines erūt Aristotelei: sentiēt quid in syllogismo, propositione, atq; assumptione positis, sit reliquū. genera sophismatū quot sunt: quinq; redargutio, falsum, inopinabile, solæcism⁹, nugatio, redargutiōis partes in dictione, sex: quarū quinq; equiuocatio (utar uocabulis Aristoteleorū) amphibolia, cōpositio, diuisio, accētus, in ambiguitatis uitio (quod est omnis orationis cōmune uitū, nec uanas illas sectionū ineptias requirit) uno uerbo satis intelligitur. figura dictionis captriosa est similitudo, nec tamen omnis: potest enim aliter fallax esse similitudo, redargutionis extra dictionē partes septem, fallacia accētis, secundū quid, ignoratio elenchi, petitio principij, consequentis, nō causae ut causae, interrogatio nū uariarū: hęc septem membra Aristoteles existimet ignoratione elenchi cōtineri: credamus hominib; cetera rideamus. uerū tertio loco uideo peti-

h

tionem

tionem principij inculcatā: placuit hæc Empusa nimis Aristoteleis, nimisq; apta uisa est per quam humanis ingenijs illuderetur. retexamus orationē, dicamus Aristoteleos faciles esse uelle: quia tot locis, tam sæpe, tā uehementer obscuritatē repræhendūt. at nolunt. maximā laudē in obscuritate collocāt: eamq; suo principi propriā attribuūt: in quo mihi uidetur stulta cupiditate defendēdi Aristotelis nimium stupidi. autor lucis, o sophiste Aristotelei, quis est: deus. autor igitur tenebrarū quis erit: nō cōdemon: at istarū tenebrarū Aristotelem autorē nō modò fatemini: sed cū summa eius (ut existimatis) laude gloriaq; profitemini. fallacia secūdū quid est diuisionis falsa species: uidetur enim totū ad partē conferri. fallacia nō causæ ut causæ unde sit, suo nomine indicat. fallacia cōsequētis est, captiosa species cōnexi syllogismi secūdi. fallacia accidētis, uariarū interrogationū, ignorationis elenchī nō nouis legibus indigēt, sed syllogismi præceptis agnoscentur: quāobrem in tam multis uitiōrū generibus redargutione cōpræhensis, cū nihil est ad uirtutū fontes relatū, atq; comparatū: tum de omnibus quatuor sola sunt, quæ uideātur aliquid indicare: figura dictionis, fallacē similitudinē: secūdū quid, diuisionem: nō causa, causam: consequēs, cōnexū secūdū syllogismū: primus itaq; sophistarū finis ita est: reliquorū falsi, inopinabilis, solœcismi, nugationis uanitas nō tā inuoluta, q̃ ridicula est: propterea si cui tantū erit à serijs & utilibus rebus otij, ineptias etiā
ut curet

ut curet, oblectet otiosum his egregijs ludis animũ,
 oblectet (inquam) nō pascat: nisi forte sponte uelit
 insanire. Sed quid habent utilitatis hi quinq; ita de-
 scripti fines. Quid redargutio? ut Aristoteleos so-
 phistas esse cognoscamus. quid ita? quia ad redargu-
 tionē omnis eorū disputatio, contentioq; refertur:
 nemo enim eorū disputat, ut doceat, sed ut aduersa-
 riū quacuncq; ratione possit, eludat. Quid fallum? ut
 Aristoteleos sophistas esse cognoscamus. quid ita?
 quia omnis eorū conatus, & cogitatio huc p̄tinet,
 ut aduersarij sententiā, tamen si intelligāt esse uerissi-
 mam, falsam tamē esse probēt magna cum admira-
 tione stultorū. Quid inopinabile? ut Aristoteleos
 sophistas esse cognoscamus. quid ita? quia hoc unū
 studēt, ut contrariā sibi opinionē ad absurdā, & in-
 credibilē confessionē deducāt. Quid solocismus? ut
 Aristoteleos sophistas esse cognoscamus. quid ita?
 quia honos eorū summus est, nō aduersarios suos
 modō, sed discipulos in foedissimā barbariē pellē-
 cere: idq; quo facilius assequatur, exemplo suo ma-
 gistri discipulos prouocāt: in quo mirabiliter ex-
 cellūt, uocabulis innouādīs, syllogisare, exēpliza-
 re, epilogare, similitudinizare, barbarizare: nec Ari-
 stoteleū quēquam à cogitationibus explicādīs uer-
 borū inopia retardauit. Quid nugatio? ut Aristote-
 leos sophistas esse cognoscamus. quid ita? quia unā
 rem millies sine causa obtrudunt: deniq; si semel o-
 mnia cōplecti uolumus, omnis hęc sophistarū in-
 terpretatio, ob id scripta uideatur, ut Aristoteleos

h 2 sophistas

sophistas esse cognoscamus. nectam ego arbitror Aristotelis hoc inuentū esse, quā Stoici, aut Epicuri cuiuspiā Aristoteleos falso autoritatis nomine traducētis. Sophista (dicit) est pecuniarū aucupator ab apparēte sapiētia, & non existēte. quales igitur sunt Aristotelei: illi sunt ipsi. Quot sunt fines, quos sophistæ consectantur: & à quibus sophistę nominantur: quinque, redargutio, falsum, inopinabile, solacismus, nugatio. quid tā propositū habent Aristotelei: nihil aliud dies, ac noctes intuentur: illā sibi metā, illa munera proposuerūt: dubita igitur, si placet, problematicē Aristoteleos sophistas esse, an nō. At ingratus sum: hoc enim crimen iā tū mihi obijciebāt Aristotelei, cū hæc eadē (quæ nunc lētiū quiescit cogitatione scribūtur) in publica prælectione uehemētius disputarē: ingratus inquam sum, qui præceptorē sic accusem: cuiusquid enim sum, ex Aristotelis schola sū. Heu pietas, heu prisca fides, ubi estis? Violatur à discipulo magister: nouū crimen, & ante hoc tempus inauditū: cui quo modo respōdeam, multo antè mihi prouidēdū est: si dissimulo, testes infiniti cōtrā producētur: si cōfiteor, mihi notā indignissimī sceleris inurā. sed modus erit aliquis tā difficilī defensionī, Aristotelis doctrīna factus sū: quicquid ego sum, si quid sum (quod scio q̄ præter spē aut nihil sit, aut certe perexiguū) deo optimo maximo primū, deinde hominibus, qui adiuuerūt, habēda gratia est. sed tamē de oībus huius disciplinę partibus, quid Aristoteli acceptū referri putam?

oport

oportere: inuētio præceptis & exēplis erat à ueteri-
 bus informata. Primi iudicij pars altera de coniun-
 ctis syllogismis, post Aristotelē à Stoicis exposita
 est. Secūdū à Prometheo multis ante natū Aristote-
 lem temporibus erat institutū. Tertiū à Platone no-
 tatū. Exercitationē primi nō sumus hāc secuti, sed
 certē quod sciā, primi hoc modo, sicut artē totā su-
 mus interpretati. qd ergo reperit Aristoteles: quod
 puer nō omnino incōsideratus, animaduersa natu-
 ræ in iudicando dispositione, una hora inueniret.
 quid igitur: syllogismos simplices triū figurarū. ni-
 hil prætereā: nihil certē, quod laudari, pbariq; pos-
 sit: malorū uerō (quæ ad hāc artē perturbandā repe-
 rit) dii non tantū una in arte cōgeri tulissent: minus
 me mearū uigiliarū pœniteret, quas infelicissimē il-
 lis in miseris collocaui: quod si uia aliquā adiuuan-
 dæ uitæ declarare uoluisset Aristoteles, quāuis nō
 effecisset, uoluntatē tamē laudare, & gratiā habere.
 At noluit, testes sunt Aristotelei, qui profitetur A-
 ristotelem, de industria obscurasse, & occultasse lu-
 mē, beneficiumq; naturæ, ut hebetes (quos philoso-
 phus ille pessime odit) ulcisceretur: quā etiā afferūt
 Aristotelis ipsius (quā aptū, uiderint) sed tamen
 afferūt ea de re testimoniū, qui libros suos ita scri-
 ptos reliquerit, ut duntaxat ab ijs intelligi possint,
 qui ipsum audierint: in quo non interrogabo Ari-
 stoteleos, quare nihil hactenus in Aristotelis libris
 intellexerint, cū ipsū nūq; audierint. quapropter
 si cōmoda, incōmodaq; ab Aristotele in hanc artē

inuenta conferantur, unius diei, aut summū unius hebdomadis (qua syllogismi simplices rectè, atq; ex ordine traditi, cognosci possint) Aristoteli fructus debebitur. biennij uerò, quo perpetuo uelut in atra nocte pererratur, calamitas, & miseria cui debebitur? Hic mihi beneficiū ullū Aristotelis obijci tur, at quale beneficiū? pyratarū certè & latronum, qui cū captiuos spoliauerint, & diuturna seruitute uexauerint, solent tamē nō nihil aliquando largiri. An igitur gratus futurus sis, cū ex eorū manibus es fugeris, si populares & ciues tuos prudēs & sciens patiare in illorū latronū manus uenire? nō impiè, & sceleratè ingratus, nisi iudices adeas? nomina perditorū, sceleraq; deferas? publici periculi admoneras? ita cū tantū non fortunatū, quæ creptè recuperari possunt, sed tēporis, quod præteritū nunquā reuertitur, in Aristoteleis illis syrtibus damnum fecerim, tantū periculū adierim, possumne sine summo scelere soluētibus è portu, ipse in portū ex alto inuectus nō præcipere (ut ait Cicero) summo studio, & tempestatū rationem, & prædonū, & locorū possumne, inquā, cū ex tanta iactatione ad terrā appulerim, nō admonere ceteros omnes, quibus similes tempestates subeūdas esse uideā? Grati & liberalis animi est, rempublicā officio, labore, diligētia, pietate adiuuare, nō miseras pestes alere, & ad publicā pernitiē fouere. quamobrē cum hoc tantū certamē, humani generis, & publicæ utilitatis amore cōmouī suscipiamus, quis erit calūniator, & inuidus, qui
iure

iture nostrā industriā possit improbare: aut qui nō
 cōcedat potius in has pestes multo uehemētius asse-
 rēdæ ueritatis gratia nos inuchi debuisse: quid enī
 ueritate charius: quid mēdacio bonis animis odio-
 sius esse debet: at tā abest, ut cōtradiciendi studio ho-
 minē illū persequar, ut si quis excusare uelit, excu-
 sationis occasione peropportunā prębeā: hos qui p-
 pē libros tā demētes Aristoteli falso attributos esse,
 nec istas tā ieiunas, tā aridas spinas Aristotelis elo-
 quētiæ cōuenire: flumē Aristotelis aureū, & incre-
 dibilē dicendi facultatē, copiamq; tot locis à Cice-
 rone celebratā, ingratīs, asperis, strigosis sophisma-
 tis similē non esse: subdititias & trāslatitias nugas,
 nō Aristotelis uigilias esse: & sexcentis annis (qui-
 bus Aristotelis ætas ab Alexādrī, Themistijq; pri-
 morū Aristotelis interpretū ætatibus disiūcta est)
 Aristotelis doctrinā primū à peripareticis in mis-
 cellaneas scholas cōfusam, cū libris sui principis
 carerent, deinde libros illos ueros ab Apellicone
 corruptos, tandē ab Andronico in tabulas contra-
 ctos, ut Plutarchus, Straboq; scribūt: ita tā manife-
 stis erroribus, nō Aristoteles ille Platonis discipu-
 lus, sed impudētissimus & flagitiosissimus im-
 stor, perturbatorq; generis humani fuerit à me de-
 latus, & accusatus. At nimis seuerus, uehemēsq; sū,
 uerū, quis periculosisimis morbis nō intelligit
 grauissimis remedijs opus esse: M. Cato in petiti-
 ne cēsūrę cū populū Ro. delitijs, & uoluptatibus fra-
 ctū, atq; eneruatū uideret, ex suggesto improbis mi-

nitabatur, aperte, ac palam clamabat, ciuitati maxima expiatione opus esse: itaq; si populus sciret se asperrimū medicū deligeret, qui mollitiē illā uelut hydrā incenderet, atq; cōcremaret. ita uos Aristotelei tam diuturnis & inueteratis malis oppressi, nō mollē, & uestris morbis assentantē, sed seuerū, diligētemq; medicū experite, qui uicia, causasq; uictiorū penitus inquirat, qui putria tādiu, mortuaq; membra pertētet, urat, amputet, ægrotantiū libidini nihil indulgeat, saluti tātūm prospiciat: eū ego me uobis medicū esse profiteor, nec ullo me tamen Aristoteli cōtradiciēdi studio cōmotū existimetis: hæc enim eadem si pater meus uenena sparsisset, nō minus constāter, & fortiter accusarē: esset enim mihi ueritas parēte charior: & infinitorū hominū salutē unius hominis stulto amorī præponerē. sed de misera dialēcticę lucis obscuratiōe dicēdi finis sit. uirtus ipsa loco alio, & proprio proposita est: & uicia, ut spero, his admonitiōibus intelligētur. Ac quoniam ueterū diligētiā secuti, ueritatē à mendacijs asseruimus, exercitatiōis uirtus amplexāda nobis est. quęnam? inquies. ea certē, quam in dialēcticis institutiōibus aperui: præcepta breuiter cognoscātur: de his raro ac tātisper, dum eorū memoria confirmetur, disputetur: diligētiā atq; exercitatiō tota ad aliquā utilitatē conferatur. uersetur igitur in interpretādis bonis autoribus, scribendis, dicendisq; rebus honestis, atq; utilibus. At hæc (dicūt Aristotelei, audiui enim hāc uocē) bona sunt. quis negat?

negat: at cur à nobis expetitur: an est ista scholastica consuetudo: intelligo, nō deberis, quia nō potestis, recta certè ratio est, & rectè Martialis,

Sexte nihil debes: nil debes Sexte fatemur:

Debet enim si quis, soluere Sexte potest.

O tēpora, ô mores. ergo quia stolidus, infans, balbus, ignarus literarū, expers humanitatis, & uitæ est: ideo cogēdi sunt adolescētuli, ut tui similes fiāt? At consuetudo nostra est. Cōsuetudo (deū immortalem) nobis allegatur pecudū, non hominū argumentū: pecora enim atq; armenta, cū uia aliqua assueuerūt, si melior, & breuior ostendatur, nō sequentur: at hominis alia debet esse conditio. quid enim Aristoteles, id est deus uester, cui soli creditis, an est consuetudinē in philosophia, & ea quæ dici solebāt, secutus: quis grauius: quis uehemētius ueterū decretis se opposuit? quod si ueterū consuetudinē simplici, & improuida credulitate secutus esset, non ad seuerā iudicij libram perpendisset, suisq; pōderibus examinasset: nihil posteritati reliquisset Aristoteles. ergo consuetudini nec paruī, nec debuit. cōsuetudinis argumentū à philosophis in quæstionē ueritatis adducitur. quales obsecro uos Aristotelei, essent Galli, Germani, Itali, si consuetudinē maiorū tenuissent: essent idololatræ, Christianæ religionis pietatē repudiassent: quia consuetudinē ueterem abrogabat, deniq; quid habet ista consuetudinis ratio: uiam certe ad inferos perexpeditam. quid ita: quia huc hominum pars longè maxima

h s descen

descendere consuevit: multi enim uocati, pauci electi, quid igitur efficit consuetudo? ducit ad inferos. O cæci nimium diu, atque infelices sophistæ: cōuertite aliquando oculos ad eas res, quibus humana uita, & necessariò, & semper utitur. factores, & coquos habeat ætas nostra præstatiores factoribus, & cōquis antiquorū temporū, an à principibus expelluntur ideo, atque exterminabūtur aulis, quia supra consuetudinem aliquid melius cōdiant? architecti & fabri domos & lectos artificiosius faciāt, quàm ueteres solebant, quis eorū propterea damnabitur & accusabitur? factores, calceolarij, uestes & calceos uenustiores elegātioresq; faciant, suantq; quàm patres, quis eos calūniabitur? At in animi uirtutibus, quæ solæ sunt hominū, si quis quid melius, diligētius, utilius cogitat, clamāt Aristotelei: cōstrīngatur, uerberetur, tollatur in crucē. ualeat consuetudo, retineatur antiquitas, ambulemus in uia patrū. non sumus tā arrogātes, ut uelimus patribus esse sapientiores: doceamus, quæ didicimus. etiāne uana, inutilia, pernicioſa, quibus ingenia retardātur? uita corrūpitur? prudētia hebetatur? opinor, quia Aristoteles dixit. Proh summe Iupiter: hi sapientiæ humanæ publicis studijs professores maxima mercede instituūtur. An nō licet gratis delirare, nisi publica autoritate dementiæ professores conducantur? Furius Camillus cū Faliscos obsideret, ac ludi literarum magister principū filios ad eum adduxisset; uinctum eum iisdem pueris in urbem redigendum,

gendum, & uerberandū tradidit. O' Camille, utinā
 reipublicæ nostræ præfectus sis, & hos proditores
 adulescētulorū agnoscas: quibus tu pœnis, quibus
 flagris dignos statueres: illi duntaxat tibi corpora
 prodebant, at hi animos (quorū est immortalis cō-
 ditio) immanissīmo, crudelissīmoq; hosti, inertiae
 produnt, atq; addicunt: quorū proditiōem cū de-
 tego, cum defero, cum palām producto uerissīmo
 naturæ testimoniō accuso, iudices æquos deus o-
 primus maximus contentiōi meæ præbebit, qui
 ueritatem libēter audient, tenebras expellēt, solem
 in mundū reuocabunt, pestes publicas oderint, rei-
 publicæ studiosos amabunt, pulcherrimū, longeq;
 diuinissimū omnipotētis dei munus osculabūtur:
 fœdatorem eius, atq; corruptorē detestabūtur: pa-
 trium naturæ lumen cum lētitia, ac uoluptate aspi-
 cient: peregrinas infantis amētiae tenebras à se auer-
 tent: ponēt ante oculos dialecticæ naturalis uirtutē
 diuinitus animis nostris insitā, paucis monitis in-
 uentionis, iudicijq; omnis sapientiae fontes ample-
 ctentē: tum referent sese ad chaos illud terminorū,
 prædicabiliū, prædicamētorum, *εἰρημνέας*, analyti-
 corum, topicorum, elenchorum, & infinitarum in-
 troductiōnū: in quibus nō imaginē dialecticæ na-
 turalis, sed confusiōnem ingeniorum, perniciosas
 insidias publicorum studiorū, impedimēta doctri-
 narū omnium cum uiderint, impiām superstitiōē
 uindicabunt, ulciscētur reipublicæ iniurias: hone-
 sta, iucūda, utilia bonis ingenijs ostendi nō solūm
 patientur

patientur: sed tradit etiam imperabunt, ut iuuentus modesta, facili, & utili institutione erudiat, eloquētię studia, cum sapientię studijs coniungantur: nec illud cordis, & linguę (Crassus ait) diuortium fiat, absurdū sanē, inutile & reprehēdendū: ut quod homini deus rationis, ac mentis explicandę grātia animantiū soli dederit, id non solū in diuinam beneficentiā, sed in nosmetipsos agrestī quadā, & barbara ingrātitudine obcæcati, repudiemus. quāuis enim dialēcticę ratio, rhetoricę oratio propriā sit: nec cordis in ore, nec oris in corde sedes posita sit: tamē ut cordis, & linguę officia fidelissimā societate natura cōiunxit: sic rhetoricę & dialēticę mūnera usus & exercitatio copulare debet: ut quascūq; in oras disputatio, regionesq; delata sit, siue de domesticis, siue de publicis, siue de magnis, siue de humanis, siue ad priuatos, siue ad iudices, siue ad populum, siue ad reges, siue ad paucos, siue ad multos, siue inter alienos, siue cū suis, siue secū, siue interrogādo, siue respondendo, siue sermone cōtinuo, siue de re quauis, & modo quouis agatur, una & eadē rhetoricę, & dialēticę consociatio sit: nec tamē idcirco rationis idē genus, nec orationis perpetuū quæretur: cōcio populī capit omnē splendorem orationis, uerisimilitudine cōtenta est: sapiētū conuētus orationis nō ingrata nec inornata puritate (quę enim aures foedā barbariem nisi barbarg libenter audiēt?) cōtētus est: ueritatis indubitātā fidē requirit: sed temperamentū conspirantiū, non diuor

diuortium dissidentium officiorū hoc est. sic istas artes exercuit Plato: nec minus diserte dicit, quā subtiliter, & acutē differit: easq; sic exercendas esse docuit: ideoq; eius auditor Aristoteles (quāuis hęc omnia in libris confuderit) nō ad miserū, & liberilibus studijs perniciosum morē, de solis præceptis tenuiter, & aridē balbutiēdi, garriēdiq; sed ad copiam rhetorū in utrāq; partē de omnibus rebus disserēdi, ut ornatius, & uberius dici posset, & seipsū, & discipulos suos exercuit: siquidē mane philosophiam, uesperī eloquentiā eodē die docebat: hinc nobilia illa Lycei spatia, alterū *ἑωσπὸρ*, alterum *δελινδρ*, id est, matutinū, & uespertinū, perpetua laude celebrātur. Ex perpetuis illis disputationū fontibus illud Aristotelis aureū flumē, ut ait in Lucullo Cicero, redundauit: illis ipsis exercitationibus iactatus in Theophrasto, diuinus orationis cādor enituit: atq; illud ab eo memorandū, ac celebrādū manauit, potius effrænato, & efferato equo, q̃ incondito, atq; inculto uerbo fidendū, notate illud barbari sophistæ: ipsēdemq; exagitata singularis in Phaleræo dicēdi laus effloruit: hinc Carneadis uis incredibilis illa dicēdi, & uarietas, hinc Ciceronis declamitationes, & tot oratorū Latinorū sunt institutę. hinc tā multi, tā nobiles philosophi, & oratores extiterūt: nō enim pulcherrimę artis exercitationē institutis inaniū præceptorū clamoribus, sed in graui rerū utilium disputatione, & ornata tractatione collocarūt. Audiamus tandē aliquādo, si quid ulla nos optimę rationi coniūcta mouere debet autoritas:

audia

audiamus inquam Aristotelei, Platonē, Aristotelem, Theophrastū, Phalereum, Carneadē, Ciceronē, totā deniq; Græciā, atq; Italiā, quę beatīs illis tēporibus hæc studia sapiētīæ & eloquētīæ coniūxit, ad ueterē illum sapientissimorū, & eloquētissimorū uīrorum morē dialecticas exercitationes instituiamus, reuocetur, quoniā Aristotelei esse uulgaris, Aristotelis cōsuetudo: sit philosophiæ, sit idē eloquētīæ magister: illa mane, hæc uesperī eodē die doceatur: sit hæc tandē dialectica, quæ uel scriptos hominū sensus, uel auditos interpretari: quæ cū absentibus & posteritate scripto, cum præsentibus uiua uoce colloqui possit. Conferamus itaq; postremo loco (si placet) falsas Aristoteleorū tenebras cū uera, naturaliq; luce. illic est unica autoritas pro omni ueritate: hīc unica ueritas pro omni autoritate. illic cōmētationibus infinitis opinionū deliramēta cumulātur: hīc paucis monitis naturæ iudicia notātur, illic & ars, & artis partes perpetua cōfusione dissipātur: hīc uelut à capite deductis neruis partes omnes suis locis pro natura, usuq; componūtur, illic duobus annis sophistica deliratio conturbatur: hīc duobus mensibus dialectica naturalis explicatur, illic miserrima, & omnibus in rebus infelicissima mētis est afflictio: hīc iucundissima & omnibus in rebus explicandis utilissima est animi delectatio. illic bonarū literarū est obliuio: hīc cōfirmatio, & amplificatio. illic barbarismi, & solœcismi discuntur: hīc omnis sermonis elegantiā, puritasq; percipitur.

pitur. anteponatur igitur auctoritati ueritas, opinionioni iudiciū, confutioni dispositio, dispēdio compendiū, calamitati felicitas, sterilitati fecunditas, sordibus elegātia. his enim causis reuocatis paria ueteribus propediē, & fortasse maiora ingeniorū exempla uideremus: Platonēs, Aristoteles, Theophrasti, Cicerones excitaretur: essent iterū tempora, quæ olim fuerūt, & intelligeremus dei, quæ in patres illos, maioresq; nostros fuit, eandem quoq; in nos esse pietatem: sed ingrata uel impia potius ignauia nostra est: quæ diuinā mauult accusare gratiā (quasi ueteribus tribuerit aliquid, quod nobis deneget) quā fractā, & languidā sordidā, & tantā liberalitatē aspernātis animi negligentia confiteri: plus enim sua spē pollicetur, offert, prestat, quā non modò sperare, sed ne optare quidē audeamus. quamobrē ad eum conuertamur, unde exorsus est etiam contentionis nostræ:

A te principium, tibi desinet.

O cœlestis sancte pater, sempiterni, beatissimiq; luminis princeps, atq; autor, qui perpetuis ignibus clarissimā illam mundi lampadē sole, luna, cæterisq; syderibus accendisti: ne patiare diutius hominū mētes lumine illo tuo diuino priuatas errare: te maximi beneficii tui cognitorē, & uindicem appello: accepimus abs te dialecticæ lucis usurā, hanc eandem per te retineamus: adiuua bonas hominum uoluntates, malas conuerte, ut naturæ suæ restitutæ immensam bonitatem tuam uehementius admiren

admirentur: te imploro, obtestorq̃, ut si in hac con-
tentione, atq̃ causa omnes mei labores ad utilitatē
publicorū studiorum, dignitatē literarum, gloriā
nominis tui spectauerunt, si nullam ad rem nisi ad
pulcherrimæ artis ueritatē, omnes meæ curæ labo-
rarunt, cogitationes euigilarūt, quæ mea uoluntas
in hac disputatione suscipiēda fuit, eadem sit homi-
num (qui hæc legent) in cognoscenda, iudicandaq̃
sententia: deinde uti Aristotelem chaos (si omnes
eius partes miserrimis tenebris & cōmētis sunt in-
uolutæ) ordine & ueritate dissipetur, inuidiā, ma-
leuolētiā, obrectationes, calūnias, maledicta, cō-
tumelias (quæ fortium, & honestorū laborū præ-
mia solent esse) nō tam à me deprecor, q̃ lumen il-
lud naturæ tuæ (quo illuminas omnem hominem
uenientē in hunc mundū) accensum in studijs lau-
dandarū literarum uidere cupio. Quapropter hoc
postremum optabo, ut uiuus & pulcherrimæ uir-
tuti restitutam tua liberalitate & gratia dignitatē
gratulari possim: aut si uiuo tantæ gratulati-

onis læticiam fatalis quædā generis hu-
mani calamitas eripuerit, animi
certē nostri desiderijs be-
ata florensq̃ poste-

ritas perseru-
atur.

FINIS.

LVGGVNI,

Godefridus & Marcellus Beringi, fratres,
excudebant, 1545.

